

Sosiaalihuollon taloudellisten luokitusten sanasto

Versio 1.0

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)

PL 30
00271 Helsinki
www.thl.fi

SOSIAALIHUOLLON TALOUDELLISTEN LUOKITUSTEN SANASTO

Versio 1.0

2014-06-30

Esipuhe

Sosiaalihuollossa tarvitaan sosiaalipalvelujen ja taloudellisen tuen järjestämiseksi tietoa asiakkaan taloudellisesta tilanteesta. Asiakkaan taloudellista tilannetta selvitetään esimerkiksi myönnettäessä toimeentulotukea, vahvistettaessa lapsen elatusapua ja määriteltäessä asiakasmaksuja. Tuen, avun tai maksun määrä voi perustua asiakkaan tuloihin tai rahassa arvioitavaan omaisuuteen. Asiakkaan taloudellisesta tilanteesta kerättävistä ja sosiaalihuollossa tallennettavista tiedoista on muodostettu neljä luokitusta: tulo-, meno-, varallisuus- ja velkuluokitus. Luokitukset ovat osa kansallista sosiaalihuollon asiakastietomallia, ja niiden kehittäminen aloitettiin jo Sosiaalialan tietoteknologiahankkeessa (Tikesos) vuosina 2005-2011.

Taloudellisten luokitusten tavoitteena on taloudellisen tiedon yhdenmukainen kerääminen, laskeminen ja tallentaminen. Tästä syystä luokitukset kuvaavat tuloja, menoja, varallisuutta ja velkoja yleisellä tasolla. Kun luokituksia sovelletaan eri sosiaalihuollon palvelutehtävissä yksittäisen luokan merkitys tarkentuu sen mukaan, millaiset tiedot ovat tarpeellisia juuri kyseisen sosiaalipalvelun tai taloudellisen tuen järjestämiseksi. Esimerkiksi henkilön asumismenojen huomioon ottaminen vaihtelee sovellettavan lainsäädännön mukaan. Myös sosiaalihuollon asiakkaan perusmenoihin sisällytettävät menot laske- taan eri tavalla eri palvelutehtävissä, ja perusmenoihin viitataan eri palvelutehtävissä eri nimityksilläkin. Erilaiset laitosten tai asumispalvelujen asiakkaille tai rikosseuraamuksia suorittaville vangeille makset- tavat käyttörahat eivät esiinny luokituksissa, koska ne ovat luokitusten käytön näkökulmasta tuloja saa- valle asiakkaalle palvelumaksun ja muiden vähennysten jälkeen laskelmassa jätettäviä tuloja tai tulot- tomalle asiakkaalle maksettavia tukia.

Sosiaalialan tiedonhallinnan ja tietoteknologian kehittäminen jatkuu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tehtävänä, joten THL ja Sanastokeskus TSK aloittivat loppuvuonna 2012 Sosiaalihuollon talou- dellisten luokitusten sanaston laatimisen. Sanaston tavoitteena on selvittää luokituksissa käytettäviä termejä terminologisen sanastotyön avulla.

Sosiaalihuollon taloudellisten luokitusten sanastoon on koottu termitietueina ja käsitekaavioina tiedot yli 200 käsitteestä, jotka liittyvät sosiaalihuollon asiakkaina olevien yksityishenkilöiden tuloihin, menoihin, varallisuuteen ja velkoihin. Sanastossa selvitetään käsitteiden sisällöt määritelmien ja niitä täydentä- vien huomautusten avulla sekä annetaan suositukset suomenkielisistä termeistä. Käsitteiden välisiä suhteita havainnollistetaan käsitekaavioiden avulla.

Sanasto on tarkoitettu asiantuntijoille, jotka tarvitsevat tietoa siitä, mitä sosiaalihuollon taloudellisissa luokituksissa esiintyvät termit tarkoittavat. Sanasto hyödyttää myös sosiaalipalveluja hakevia kansalai- sia ja sosiaalihuollon yhteistyötahoja. Sanasto on tärkeä osa julkishallinnon kokonaisarkkitehtuurin mukaista tiedonhallinnan kehittämistä, joka luo nykyistä parempia edellytyksiä tietojärjestelmien yhteentoimivuudelle ja tietojen hyödyntämiselle.

Sanaston termien ja määritelmien lähdeaineistona on käytetty pääasiassa edellä mainittujen taloude- llisten luokitusten luonnoksia, Suomen lainsäädäntöä, ministeriöiden oppaita, Kelan terminologista sanastoa¹ ja sosiaalihuollon asiantuntijoita. Kelan terminologista sanastoa on hyödynnetty varsinkin etuuksien osalta.

Sosiaalihuollon taloudellisten luokitusten sanasto sisältää yleisiä talouteen liittyviä käsitteitä, jotka on määriteltä erityisesti sosiaalihuollon käyttötarpeisiin. Etuuksista on käsitelty ainoastaan rahana saatavia etuuksia. Määrittelyssä on pyritty mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon myös muita käyttötär- peitä, kuten vastaavuudet Kelan tai Verohallinnon tietojen kanssa.

1 Kelan terminologinen sanasto – Etuuksiin liittyvät käsitteet, 3. laitos. TSK 46. Kela ja Sanastokeskus TSK. 2014.

Sosiaalihuollon taloudellisten luokitusten sanastoa laativaan asiantuntijaryhmään ovat kuuluneet:

Terhikki Ahonen, johtava sosiaalityöntekijä, Tampereen kaupunki / Hyvinvointipalvelut ja toimeentulotuki

Jarmo Kärki, kehittämispäällikkö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos / Tietorakenteet ja luokitukset -yksikkö

Tarja Ollila, lastenvalvoja, Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto / Perheoikeudellisten asioiden yksikkö (1.1.2014 alkaen)

Piia Pelkola, johtava sosiaalityöntekijä, lastenvalvojen tiimin esimies, Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto, Perheoikeudellisten asioiden yksikkö

Jukka Riuttamäki, sosiaalisen luototuksen päällikkö, Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto

Riitta Suojanen, johtava sosiaalityöntekijä, Seinäjoen kaupunki / sosiaali- ja terveyskeskus

Mari Suhonen, terminologi, Sanastokeskus TSK

Sirpa Suhonen, terminologi, Sanastokeskus TSK

Sanaston tallennus- ja julkaisutekniikasta on vastannut IT-suunnittelija **Saku Seppälä** Sanastokeskuksesta.

Sanastosta pyydettiin marras–joulukuussa 2013 lausuntoja sosiaalihuollon ja kielenhuollon asiantuntijatahoilta. Saatua palautetta hyödynnettiin sanaston viimeistelyssä. Kiitämme kaikkia sanaston laatimiseen ja kommentointiin osallistuneita heidän arvokkaasta työpanoksestaan.

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	2
Käsittekaavioluettelo.....	5
Sanaston rakenne ja merkinnät.....	6
Käsitteet, määritelmät ja termit.....	6
Sanaston rakenne.....	6
Termitietueen rakenne.....	7
Käsittekaavioiden tulkinta.....	9
1 Tuloluokitus.....	11
1.1 Ansiotulot.....	12
1.2 Pääomatulot.....	15
1.3 Etuudet.....	17
1.3.1 Perhe-etuudet.....	19
1.3.2 Vanhempainpäivärahat.....	24
1.3.3 Sairauteen liittyvät päivärahat.....	27
1.3.4 Vammaisetuudet.....	31
1.3.5 Asumistuet.....	34
1.3.6 Opintoetuudet.....	36
1.3.7 Ase- tai siviilipalveluksen suorittamiseen liittyvät etuudet.....	38
1.3.8 Työttömyyteen ja työllistymiseen liittyvät etuudet.....	40
1.3.9 Eläkkeet ja eläkkeisiin liittyvät etuudet.....	45
1.3.10 Toimeentulotuki.....	50
1.3.11 Sairaanhoidon liittyvät korvaukset.....	51
1.4 Muut tulot.....	53
2 Varallisuusluokitus.....	56
3 Menoluokitus.....	61
3.1 Aikuisen perusmenot.....	62
3.2 Asumismenot.....	64
3.3 Terveystoimenot.....	68
3.4 Lapsen menot.....	72
3.5 Muut menot.....	75
4 Velkakuokitus.....	79
Hakemisto.....	82

Käsitekaavioluettelo

Käsitekaavio 1. Tulot.....	11
Käsitekaavio 2. Ansiotulot.....	12
Käsitekaavio 3. Pääomatulot.....	15
Käsitekaavio 4. Etuudet.....	17
Käsitekaavio 5. Perhe-etuudet.....	19
Käsitekaavio 6. Lastenhoidon tuet.....	21
Käsitekaavio 7. Vanhempainpäivärahat.....	24
Käsitekaavio 8. Sairauteen liittyvät päivärahat.....	27
Käsitekaavio 9. Kuntoutusrahaetuudet.....	30
Käsitekaavio 10. Vammaisetuudet.....	31
Käsitekaavio 11. Asumistuet.....	34
Käsitekaavio 12. Opintoetuudet.....	36
Käsitekaavio 13. Työttömyyteen ja työllistymiseen liittyvät etuudet.....	40
Käsitekaavio 14. Eläkkeet.....	45
Käsitekaavio 15. Tulona saatavat korvaukset.....	51
Käsitekaavio 16. Varallisuus.....	56
Käsitekaavio 17. Menot.....	61
Käsitekaavio 18. Perusmenot.....	62
Käsitekaavio 19. Asumismenot.....	64
Käsitekaavio 20. Terveystoimenot.....	68
Käsitekaavio 21. Lapsen menot.....	72
Käsitekaavio 22. Velat.....	79

Sanaston rakenne ja merkinnät

Käsitteet, määritelmät ja termit

Sanaston lähtökohtana on ollut luotettavien määritelmien ja käsitejärjestelmien laatiminen ja käsitteitä hyvin kuvaavien termien tuottaminen sosiaalihuollon taloudellisten luokitusten luokille. Siksi sanasto on laadittu systemaattisesti, terminologisten periaatteiden ja menetelmien mukaisesti, jotka on määritellyt ISO/TC 37:n (International Organization for Standardization/Technical Committee 37 Terminology and other language and content resources) laatimissa kansainvälisissä standardeissa.

Terminologiselle sanastotyölle on ominaista käsitekeskeisyys. Siinä missä sanakirjat tarkastelevat sanoja ja niiden merkityksiä, terminologisten sanastojen lähtökohtana ovat käsitteet ja niiden väliset suhteet.

Käsitteet ovat ihmisen mielessään muodostamia ajatusmalleja, jotka vastaavat tiettyjä todellisuuden kohteita, niin sanottuja tarkoitteita. **Tarkoitteet** voivat olla konkreettisia (esim. *metsä*) tai abstrakteja (esim. *asumisoikeus*), ja niillä on erilaisia ominaisuuksia (esim. maa-alue, jolla kasvaa puustoa ja aluskasvillisuutta). Näistä ominaisuuksista muodostettuja ajatusmalleja kutsutaan käsitepiirteiksi. Käsitteen sisältö muodostuu joukosta erilaisia käsitepiirteitä, joista olennaiset ja erottavat kuvataan **määritelmän** avulla. Määritelmät on kirjoitettu sellaiseen muotoon, että niiden avulla voidaan tunnistaa kunkin käsitteen paikka käsitejärjestelmässä. **Huomautuksissa** on annettu lisätietoa käsitteistä. Jos se taloudellinen luokka, johon käsite kuuluu, ei käy ilmi jo määritelmästä, luokka kerrotaan huomautuksessa. Esimerkiksi *omaishoitajan palkkiosta* kerrotaan, että sosiaalihuollon tuloluokituksessa se on ansiotuloa. Huomautuksissa voidaan myös kertoa, missä laissa käsitteestä säädetään, esimerkiksi *lapsilisästä* säädetään lapsilisälaissa (796/1992). **Termit** puolestaan ovat käsitteiden nimityksiä, joiden avulla voidaan lyhyesti viitata käsitteen koko sisältöön. Sanastossa on myös sellaisia termejä, joita ei ole luokituksessa luokkina. Niitä on käytetty ryhmittelyn apuna, esimerkiksi *eläke*-käsitteen alle on ryhmitelty erilaiset eläkkeensaajille maksettavat eläkkeet, kuten *kansaneläke*.

Sanaston käsitteet on analysoitu selvittämällä kunkin käsitteen olennainen sisältö, käsitteiden väliset suhteet ja näiden suhteiden perusteella muodostuvat käsitejärjestelmät. Analyysin tuloksia on hyödynnetty määritelmien laadinnassa ja termien valinnassa. Käsitejärjestelmät on kuvattu usein myös graafisina kaavioina.

Sanaston rakenne

Sanasto on ryhmitelty **taloudellisten luokitusten mukaisesti** jäsenneltyihin lukuihin, joissa toisiinsa liittyvät käsitteet on pyritty sijoittamaan lähekkäin. Luokituksia ja siten myös sanaston päälukuja on neljä: tuloluokitus, varallisuusluokitus, menoluokitus ja velkuluokitus.

Aakkosellinen hakemisto löytyy sanaston lopusta. Hakemistoon on poimittu suositettavien ja hylättävien termien lisäksi muita hakusanoja, jotka liittyvät läheisesti tiettyyn käsitteeseen. Muut hakusanat viittaavat siihen käsitteeseen ja sen numeroon, jonka yhteydessä sanaa käsitellään.

Termitietueen rakenne

Käsitteet on esitetty sekä numeroituina termitietueina että käsitejärjestelmiä kuvaavina kaavioina. Käsitekaaviot ja termitietueet on tarkoitettu toisiaan tukeviksi esitysmuodoiksi.

Termitietueessa käsitteille annetaan ensin suomenkieliset termit. Näiden jälkeen seuraa määritelmä ja mahdolliset määritelmää täydentävät lisätiedot eli huomautukset. Käsitteet on numeroitu juoksevasti. Alla on esimerkkinä *omaishoitajan palkkiota* käsittelevä termitietue ja merkintöjen selitykset:

11	käsitteen numero
omaishoitajan palkkio; hoitopalkkio (1)	suomenkieliset termit; suositettavin ensimmäisenä, jos termejä on useita
ei: omaishoidon tuki	ei = termi, jota ei pitäisi käyttää
omaishoitajan saama <i>palkkio</i> vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämisestä kotioloissa	määritelmä (alkaa pienellä kirjaimella, ei pistettä lopussa, <i>kursivointi</i> viittaa sanastossa määriteltyyn käsitteeseen)
<p>Omaishoitajan palkkio perustuu kunnan ja omaishoitajan tekemään sopimukseen, ja sen taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan.</p> <p>Sosiaalihuollon tuloluokituksessa omaishoitajan palkkio on <i>ansiotuloa</i>.</p> <p>Omaishoidon tuki -termiä ei tule käyttää tästä käsitteestä, sillä se viittaa sosiaalihuollon palvelutehtävään, jonka tavoitteena on tukea omaishoitoa sekä hoidettavien että omaishoitajien tarpeet huomioiden.</p> <p>Omaishoitajan palkkiosta säädetään omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005).</p>	huomautus (normaali virke, erotettu määritelmästä sisennyksellä, antavat lisätietoa käsitteestä, esimerkkejä, tietoa termien käytöstä yms.)

Kooste kaikista käsitteiden yhteydessä sanasto-osuudessa käytetyistä merkintätavoista:

lihavointi	suomenkielinen suositettava termi (ensimmäisenä suositettavin ja sen jälkeen hyväksyttävät synonyymit)
<i>kursivointi</i>	määritelmässä tai huomautuksessa viittaa tässä sanastossa määritellyyn käsitteeseen
(1)	homonyymi; sanastossa on useita kirjoitusasultaan samanlaisia termejä, joilla on eri merkitys, esim. <i>vanhempainraha (1)</i> ja <i>vanhempainraha (2)</i>
mieluummin kuin:	termin käyttöä ei suositeta kielellisistä syistä
ei:	termi tarkoittaa eri asiaa kuin suositettava termi, eikä sitä pitäisi käyttää tässä merkityksessä, tai se on kielenvastainen
†	termi on vanhentunut
(peruspäiväraha)	teksti kaarisuluissa termin perässä on termin käyttöalaa koskeva täsmennys
<sosiaalihuolto>	teksti kulmasuluissa käsitteen numeron alla tarkoittaa alaa, jolle määritelmä on rajattu

Käsitekaavioiden tulkinta

Käsitekaaviot havainnollistavat käsitteiden välisiä suhteita ja auttavat hahmottamaan kokonaisuuksia. Sanastossa esiintyy seuraavanlaisia käsitesuhteita ja terminologisten käsitesuhteiden vakiintuneita merkintätapoja (ks. esimerkit seuraavalla sivulla):

Käsitteen merkitseminen kaavioon

- sanasto-osuudesta käsitteen tiedoista on poimittu kaavioon ensimmäinen suositettava termi, mahdollinen homonyymin numero kaarisuluissa ja määritelmä
- lihavoimaton termi on kaaviossa helpottamassa kaavion tulkintaa, mutta sitä ei ole määritelty sanastossa

Hierarkkinen suhde (puudiagrammi)

- vallitsee laajemman yläkäsitteen (*perhe-etuus*) ja sitä suppeamman alakäsitteen (*äitiys-avustus, lapsilisiä, elatustuki*) välillä
- alakäsite sisältää kaikki yläkäsitteen piirteet sekä vähintään yhden lisäpiirteen, mutta sitä vastaa suppeampi joukko tarkoituksia kuin yläkäsitettä
- alakäsite voidaan ajatella yläkäsitteen erikoistapaukseksi
- piirrossuunta yleensä ylhäältä alaspäin tai vasemmalta oikealle

Koostumussuhde (kampadiagrammi)

- alakäsitteet ovat osia yläkäsitteenä olevasta kokonaisuudesta
- yläkäsitteen piirteet eivät sisälly alakäsitteeseen kuten hierarkkisessa käsitejärjestelmässä
- kaksoisviiva: kokonaisuuteen tarvitaan tyypillisesti monta kyseisenlaisia osaa
- esimerkiksi *kiinteistö* voi koostua *rakennuksista, metsästä ja maatalousmaasta*
- piirrossuunta yleensä ylhäältä alaspäin tai vasemmalta oikealle

Funktiosuhde (nuoli)

- käsitesuhde, jota ei voida luokitella hierarkkiseksi tai koostumussuhteeksi (esim. ajalliset, paikalliset, toiminnalliset, välineelliset sekä alkuperään ja syntyyn liittyvät suhteet)
- funktiosuhteen tyyppi käy yleensä ilmi määritelmän kielellisestä muodosta
- funktiosuhdetta osoittavan nuolen suunta kuvaa sitä, miten käsitesuhde ilmenee määritelmässä: nuolen alkupäässä olevan käsitteen määritelmässä mainitaan se käsite, johon nuoli osoittaa
- esimerkiksi *etuuden ja lapsikorotuksen* välillä on funktiosuhde: etuuteen voidaan maksaa lapsikorotus

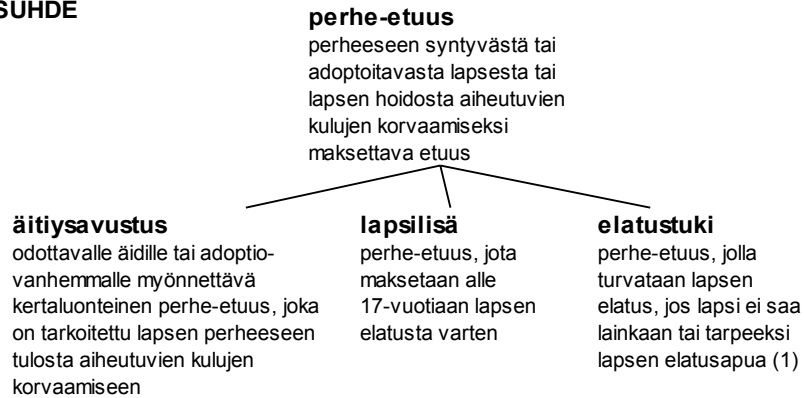
Moniulotteinen käsitejärjestelmä (puudiagrammin paksunnettu viiva)

- yläkäsitteestä päästään erilaisiin alakäsitevalikoimiin käyttämällä eri jaotteluperusteita
- yhden jaotteluperusteen mukaiset eli yhteen ulottuvuuteen kuuluvat (kaaviossa tietyn paksunnetun viivan alla olevat) alakäsitteet eivät voi yhdistyä uudeksi käsitteeksi (esimerkiksi *asuntolaina* ei voi olla *kulutusluottoa*)
- useasta eri ulottuvuudesta poimittuja alakäsitteitä voidaan yhdistää uusiksi käsitteiksi
- jaotteluperuste on merkitty paksunnetun viivan viereen (esimerkiksi käyttötarkoituksen ja myöntämisperusteiden mukaan)

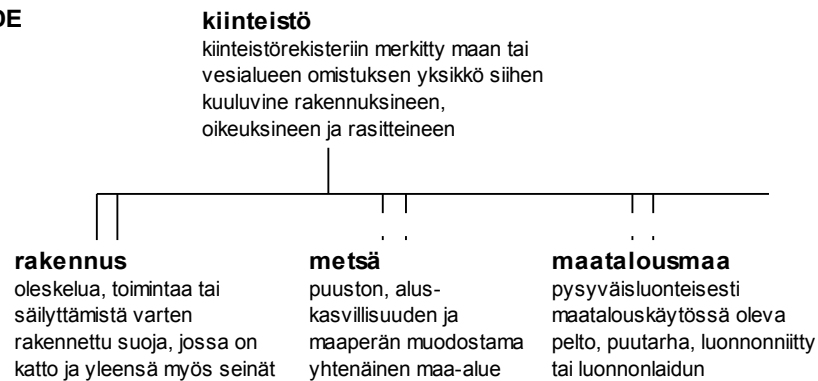
Katkoviivat

- kuvaavat käsitesuhteita, jotka ovat käsitteen ymmärtämisen kannalta tärkeitä mutta määritelmän kannalta epäolennaisia
- käsitesuhteet eivät käy ilmi määritelmistä

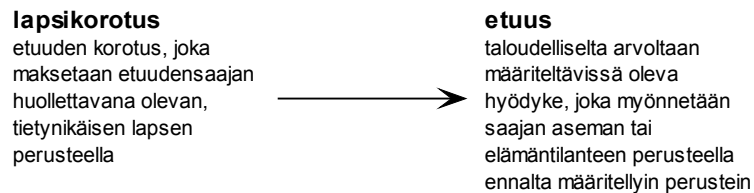
HIERARKKINEN SUHDE

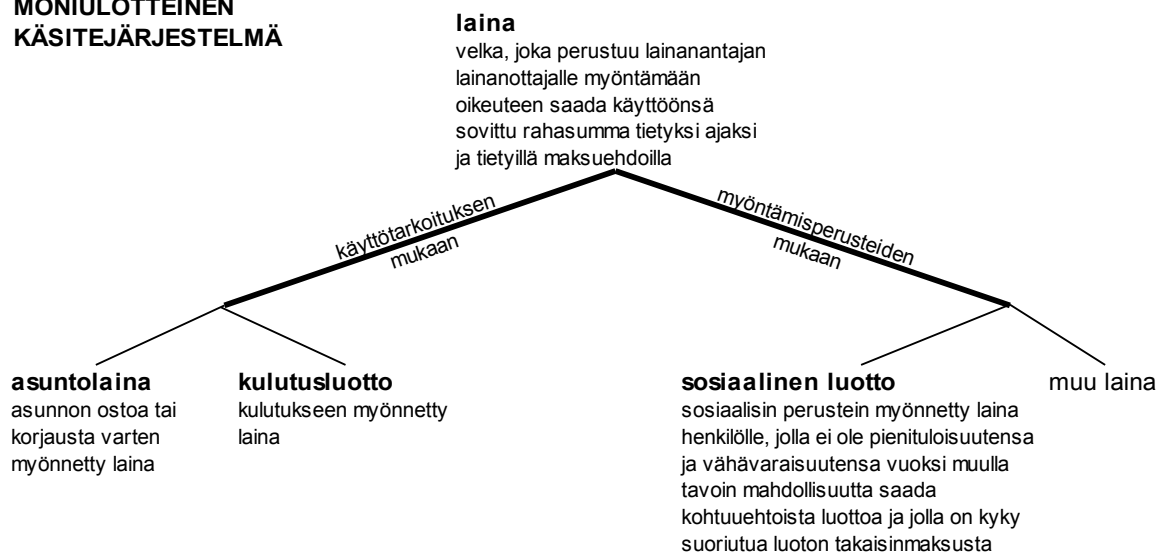
KOOSTUMUSSUHDE

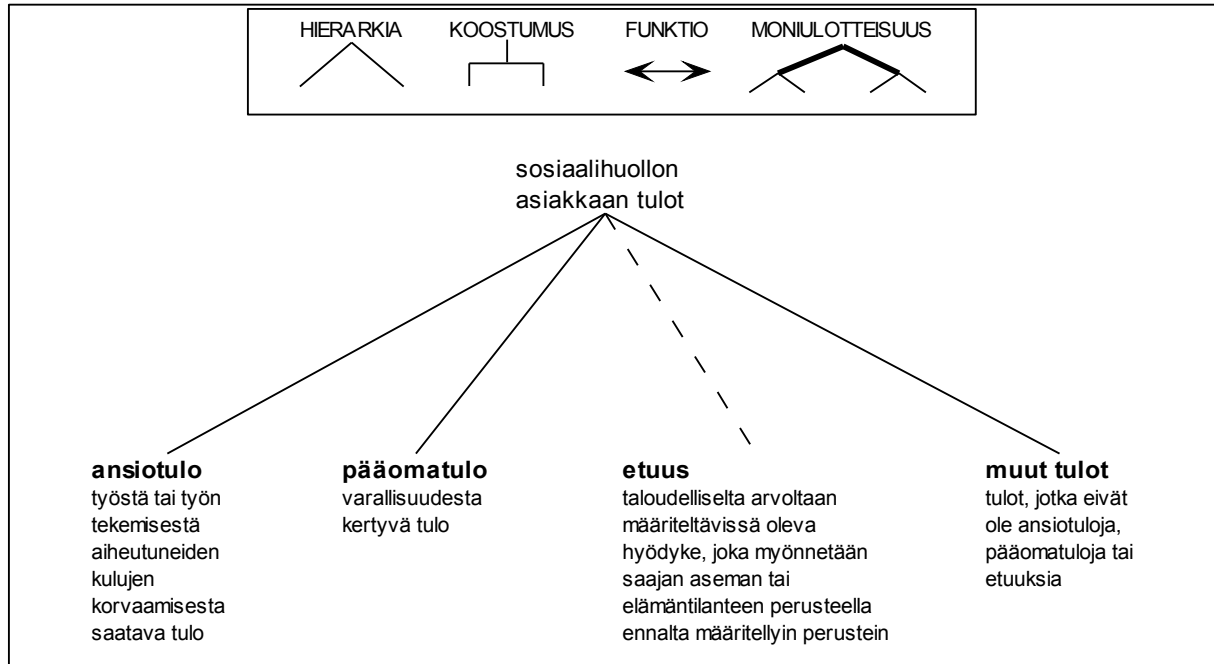
FUNKTIOSUHDE

MONIULOTTEINEN KÄSITEJÄRJESTELMÄ

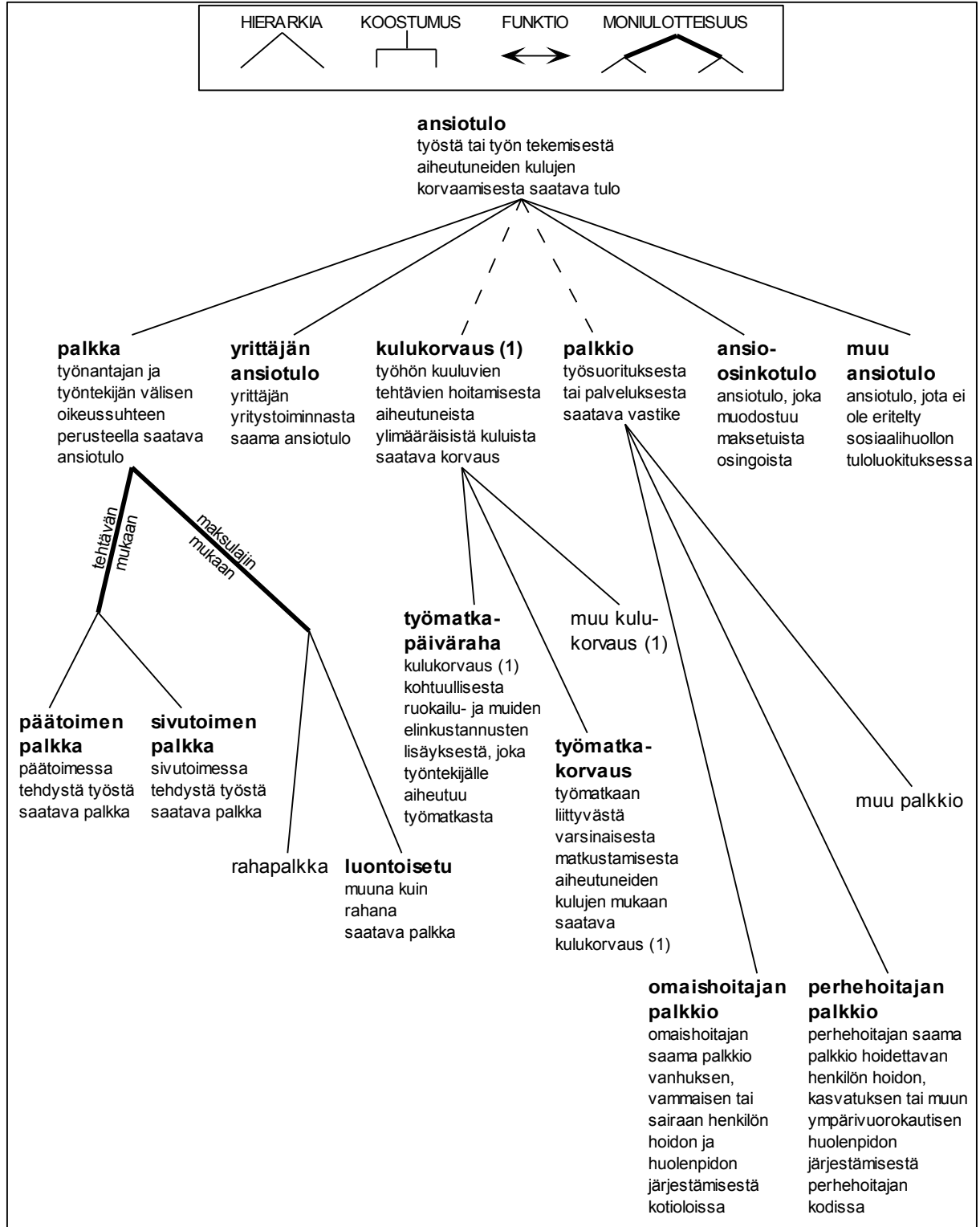

1 TULOLUOKITUS

Käsitekaavio 1. Tulot.

1.1 Ansiotulot

Käsitekaavio 2. Ansiotulot.

1

<sosiaalihuolto>

ansiotulo

työstä tai työn tekemisestä aiheutuneiden kulujen korvaamisesta saatava tulo

Tuloverolain (1535/1992) mukaan ansiotuloja ovat muut kuin *pääomatulot*. Sosiaalihuollossa ansiotulon käsite on suppeampi kuin verottajalla, sillä sosiaalihuollossa *etuuksia* ei pidetä ansiotulona. Ansiotuloa ja etuuksia kohdellaan eri tavalla esimerkiksi *toimeentulotukea* laskettaessa.

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa tulot jaetaan ansiotuloihin, *pääomatuloihin*, *etuuksiin* ja *muihin tuloihin*.

2

palkka

työnantajan ja työntekijän välisen oikeussuhteen perusteella saatava *ansiotulo*

Palkan taso määräytyy työhön käytetyn ajan, suoritettavan tehtävän vaativuuden, henkilökohtaisen työsuorituksen, ammatinhallinnan tai muun sovitun perusteen mukaan.

Palkka voidaan maksaa rahana (rahapalkka) tai esimerkiksi *luontoisetuna*.

Verotuksessa palkaksi lasketaan myös työnantajan ja työntekijän välisen oikeussuhteen ulkopuolella maksettavat, henkilökohtaiseen työpanokseen perustuvat *korvaukset*, esimerkiksi asiantuntija- ja luentopalkkiot.

Yleiskielessä palkalla tarkoitetaan työstä säännöllisesti maksettavaa *korvausta*.

3

päätoimen palkka

päätoimessa tehdystä työstä saatava *palkka*

Päätoimi on työ, josta henkilö saa pääasiallisen toimeentulonsa. Vrt. *sivutoimen palkka*.

4

sivutoimen palkka

sivutoimessa tehdystä työstä saatava *palkka*

Sivutoimi on työ, jota henkilö tekee päätoimen ohella. Vrt. *päätoimen palkka*.

5

luontoisetu

muuna kuin rahana saatava *palkka*

Luontoisetuja ovat esimerkiksi auto-, asunto-, puhelin- ja ravintoetu sekä työsuhdematkalipun verotettava osuus, vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksu ja säästöhenkivakuutuksen maksu. Luontoisedun taloudellinen arvo määritellään pääsääntöisesti Verohallinnon päätösten mukaan.

Luontoiseduista säädetään tuloverolaissa (1535/1992).

6

yrittäjän ansiotulo

yrittäjän yritystoiminnasta saama *ansiotulo*

Yritystoiminnasta saatava tulo jaetaan *pääomatuloksi* ja ansiotuloksi. Yritystulo jaetaan tulojajeiksi niin, että pääomatulon osuudeksi määritetään tietty osuus yrityksen nettovarallisuudesta ja loppu on ansiotuloa. Yrittäjän ansiotuloksi lasketaan yrittäjän omasta tai osittain omistamasta yrityksestä saama ansiotulo yritysmuodosta riippumatta. Maatalouden ansiotulo on yrittäjän ansiotuloa.

7

kulukorvaus (1); kustannuskorvaus

työhön kuuluvien tehtävien hoitamisesta aiheutuneista ylimääräisistä kuluista saatava *korvaus*

Kulukorvauksia (1) ovat esimerkiksi *työmatkapäivärahat*, *työmatkakorvaukset* sekä perhehoitajan kulukorvaukset ja käynnistämiskorvaus.

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa kulukorvaus (1) on *ansiotuloa*.

8

työmatkapäiväraha; päiväraha (2)

kulukorvaus (1) kohtuullisesta ruokailu- ja muiden elinkustannusten lisäyksestä, joka työntekijälle aiheutuu työmatkasta

Työnantaja maksaa työmatkapäivärahoja lähinnä työmatkoihin liittyvinä kulukorvauksina, joilla korvataan ylimääräisiä ateriointikustannuksia normaalin työpaikan ulkopuolella. Päiväraha-tyyppinä ovat muun muassa osa- ja kokopäiväraha sekä kotimaan ja ulkomaan päiväraha. Se, suoritetaanko matkavuorokaudesta ateriakorvausta vai osa- tai kokopäivärahaa, määräytyy työmatkan keston mukaan ko. matkavuorokautena. Kotimaan päivärahaa maksetaan kotimaassa ja ulkomaan päivärahaa ulkomailla päätyvästä matkavuorokaudesta.

Jos työntekijä jonakin matkavuorokautena saa ilmaisen tai matkalipun hintaan sisältyneen ruoan, työmatkapäivärahan määrä on puolet työmatkapäivärahan enimmäismäärästä. Ilmaishuollon ruoalla tarkoitetaan kokopäivärahan yhteydessä kahta ja osapäivärahan yhteydessä yhtä ilmaista ateriaa.

Työmatkapäivärahaan ei lueta *työmatkakorvausta* eikä majoittumisesta suoritettavaa *korvausta*.

Työmatkapäivärahasta säädetään vuosittain annettavissa Verohallinnon päätöksissä verovapaista matkakustannusten korvauksista.

9

työmatkakorvaus; matkustamiskustannusten korvaus

mieluummin kuin: matkakorvaus (2)

työmatkaan liittyvästä varsinaisesta matkustamisesta aiheutuneiden kulujen mukaan saatava *kulukorvaus (1)*

Työmatkalla tarkoitetaan tässä työtehtävien hoitamiseen tarvittavaa matkaa eli työtehtävämatkaa, ei asunnon ja työpaikan välistä matkaa.

Varsinaisesta matkustamisesta aiheutuneilla kuluilla tarkoitetaan esimerkiksi matkalippukuluja tai oman auton käytöstä aiheutuneita kuluja (esim. kilometrikorvaus). Työmatkakorvaukseen ei lasketa *työmatkapäivärahaa*.

Matkustamiskustannusten korvaus ei ole sama kuin matkakustannusten korvaus. Jälkimmäinen on edellistä laajempi ja kattaa kaikki kulukorvaukset (mukaan lukien mm. työmatkapäivärahat ja majoittumiskorvaukset), jotka työntekijälle suoritetaan työmatkasta aiheutuneista kuluista.

10

palkkio

työsuorituksesta tai palveluksesta saatava vastike

Palkkion maksaminen ei edellytä työntekijän ja työnantajan välistä oikeussuhdetta. Palkkio voidaan maksaa kertaluonteisesti tai toistuvasti. Palkkioita ovat esimerkiksi kokous-, asian- tunti- ja luentopalkkiot.

Yleiskielessä palkkiolla tarkoitetaan kertaluonteista *korvausta* satunnaisesta työstä tai palveluksesta ja *palkalla* taas työstä säännöllisesti maksettavaa korvausta.

11

omaishoitajan palkkio; hoitopalkkio (1)

ei: omaishoidon tuki

omaishoitajan saama *palkkio* vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämisestä kotiloissa

Omaishoitajan palkkio perustuu kunnan ja omaishoitajan tekemään sopimukseen, ja sen taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan.

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa omaishoitajan palkkio on *ansiotuloa*.

Omaishoidon tuki -termiä ei tule käyttää tästä käsitteestä, sillä se viittaa sosiaalihuollon palvelutehtävään, jonka tavoitteena on tukea omaishoitoa sekä hoidettavien että omaishoitajien tarpeet huomioiden.

Omaishoitajan palkkiosta säädetään omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005).

12

perhehoitajan palkkio; hoitopalkkio (2)

perhehoitajan saama *palkkio* hoidettavan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämisestä perhehoitajan kodissa

Perhehoitajan palkkio perustuu kunnan ja perhehoitajan tekemään sopimukseen.

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa perhehoitajan palkkio on *ansiotuloa*.

Perhehoitajan palkkiosta säädetään perhehoitajalaissa (312/1992).

13

ansio-osinkotulo

ansiotulo, joka muodostuu maksetuista osingoista

Osinko on osakeyhtiön yleensä vuosittain osakkailleen jakama voitto-osuus eli osakkaan saama *korvaus* sijoituksestaan yhtiöön.

Osinkotulo voi olla myös *pääomatuloa*, ks. *pääomaosinkotulo*. Se, onko osinkotulo ansiotuloa vai pääomatuloa riippuu siitä, onko osinko saatu listatusta eli julkisesti noteeratusta vai listaamattomasta eli muusta kuin julkisesti noteeratusta yhtiöstä. Listatun yhtiön maksama osinko on kokonaisuudessaan pääomatulo-osinkoa. Listaamattomasta yhtiöstä saatu osinko jaetaan pääomatulo-osinkoon ja ansiotulo-osinkoon.

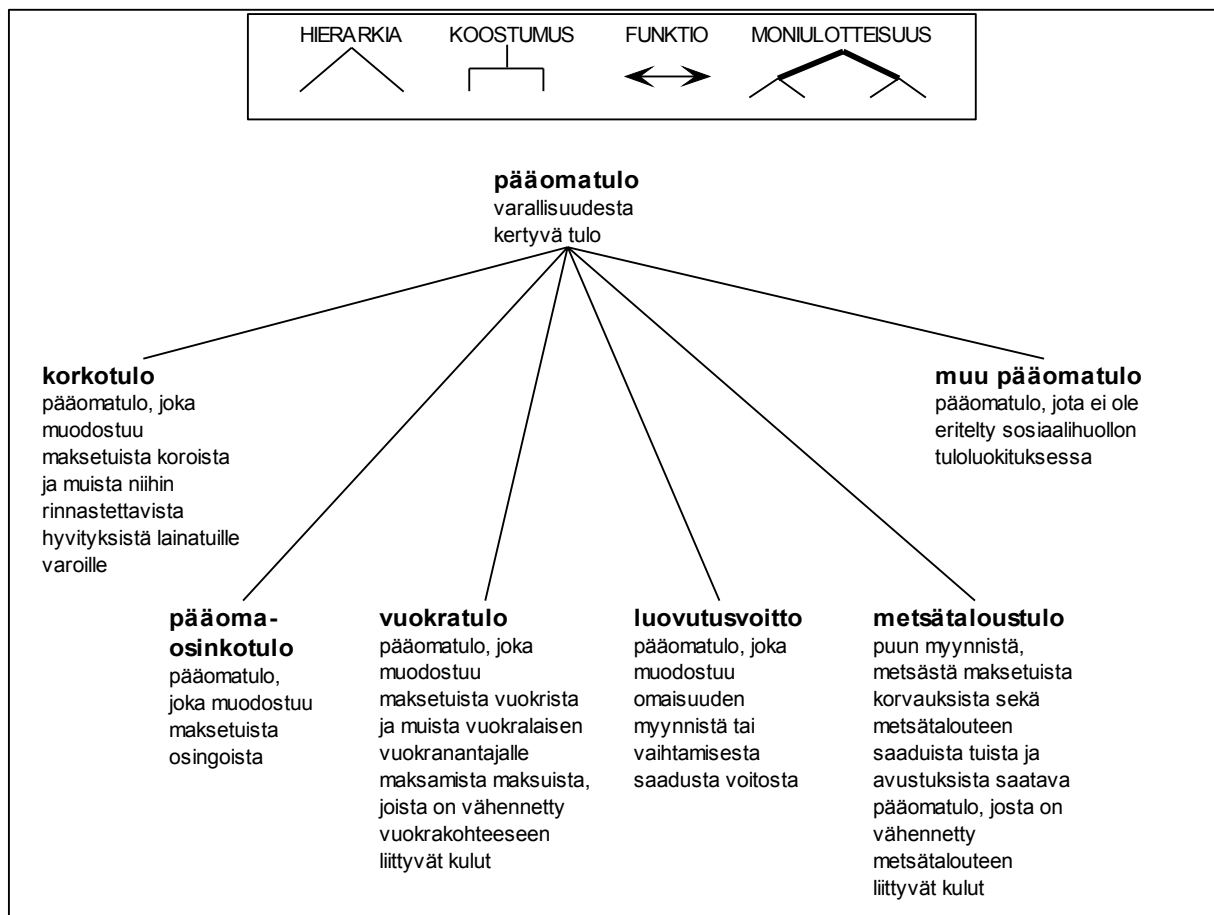
14

muu ansiotulo

ansiotulo, jota ei ole eritelty sosiaalihuollon tuloluokituksessa

Muita ansiotuloja ovat esimerkiksi marjanpöimintätulot ja omaan työhön perustuvat tekijän-oikeuskorvaukset.

1.2 Pääomatulot

Käsitekaavio 3. Pääomatulot.

15

pääomatulo

varallisuudesta kertyvä tulo

Pääomatuloja ovat esimerkiksi *korkotulot*, *osinkotulot*, *vuokratulot* ja *luovutusvoitot*.

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa tulot jaetaan *ansiotuloihin*, pääomatuloihin, *etuuksiin* ja *muihin tuloihin*.

16

korkotulo

pääomatulo, joka muodostuu maksetuista koroista ja muista niihin rinnastettavista hyvityksistä lainatuille varoille

Korko on *korvaus*, joka maksetaan oikeudesta käyttää toisen pääomaa. Korko lasketaan prosentteina pääomasta.

17

pääomaosinkotulo

pääomatulo, joka muodostuu maksetuista osingoista

Osinko on osakeyhtiön yleensä vuosittain osakkailleen jakama voitto-osuus eli osakkaan saama *korvaus* sijoituksestaan yhtiöön.

Osinkotulo voi olla myös *ansiotuloa*, ks. *ansio-osinkotulo*. Se, onko osinkotulo ansiotuloa vai pääomatuloa riippuu siitä, onko osinko saatu listatusta eli julkisesti noteeratusta vai listaamattomasta eli muusta kuin julkisesti noteeratusta yhtiöstä. Listatun yhtiön maksama osinko on kokonaisuudessaan pääomatulo-osinkoa. Listaamattomasta yhtiöstä saatu osinko jaetaan pääomatulo-osinkoon ja ansiotulo-osinkoon.

18

vuokratulo

pääomatulo, joka muodostuu maksetuista vuokrasta ja muista vuokralaisen vuokranantajalle maksamista maksuista, joista on vähennetty vuokrakohteeseen liittyvät kulut

Vuokran lisäksi vuokralaisen vuokranantajalle maksamia maksuja ovat esimerkiksi vesimaksu ja autopaikan vuokra.

19

luovutusvoitto

pääomatulo, joka muodostuu omaisuuden myynnistä tai vaihtamisesta saadusta voitosta

Sosiaalihuollossa luovutusvoitto huomioidaan nettona.

20

metsätaloustulo

puun myynnistä, *metsästä* maksetuista *korvauksista* sekä metsätalouteen saaduista tuista ja avustuksista saatava *pääomatulo*, josta on vähennetty metsätalouteen liittyvät kulut

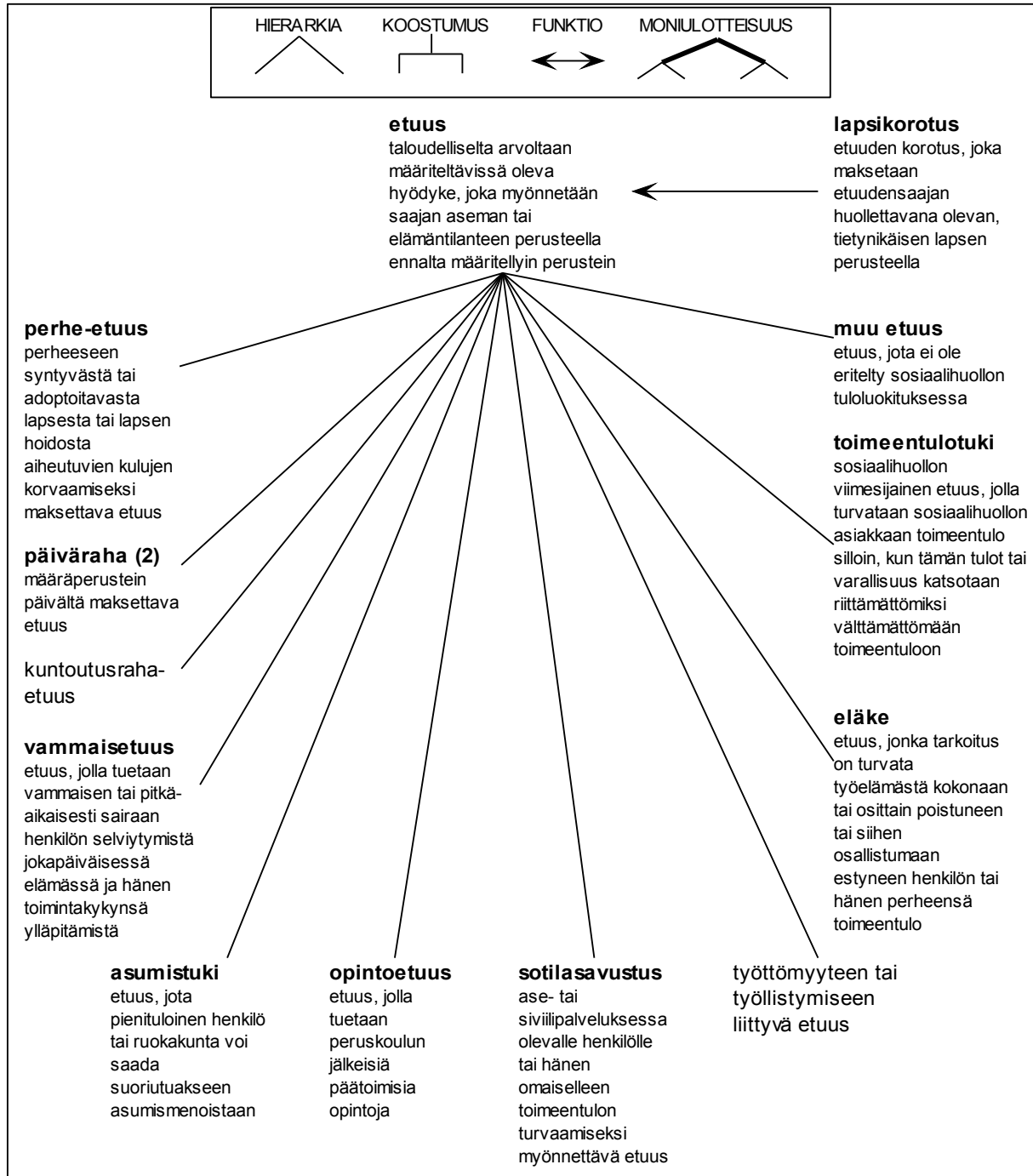
21

muu pääomatulo

pääomatulo, jota ei ole eritelty sosiaalihuollon tuloluokituksessa

Muita pääomatuloja ovat esimerkiksi henkivakuutuksen tuotot.

1.3 Etuudet

Käsittekaavio 4. Etuudet.

22

etuus

mieluummin kuin: etuisuus

taloudelliselta arvoltaan määriteltävissä oleva hyödyke, joka myönnetään saajan aseman tai elämäntilanteen perusteella ennalta määritellyin perustein

Etuus ei aina ole rahamääräinen, mutta sen rahallinen arvo on laskettavissa. Esimerkiksi Kelan järjestämä kuntoutus on etuus, jota ei makseta rahana kuntoutuksen saajalle. Sosiaalihuollossa tällaisia etuuksia ovat esimerkiksi palvelusetelit ja maksusitoumukset. Sosiaalihuollon taloudellisissa luokituksissa on käsitelty rahana saatavia etuuksia.

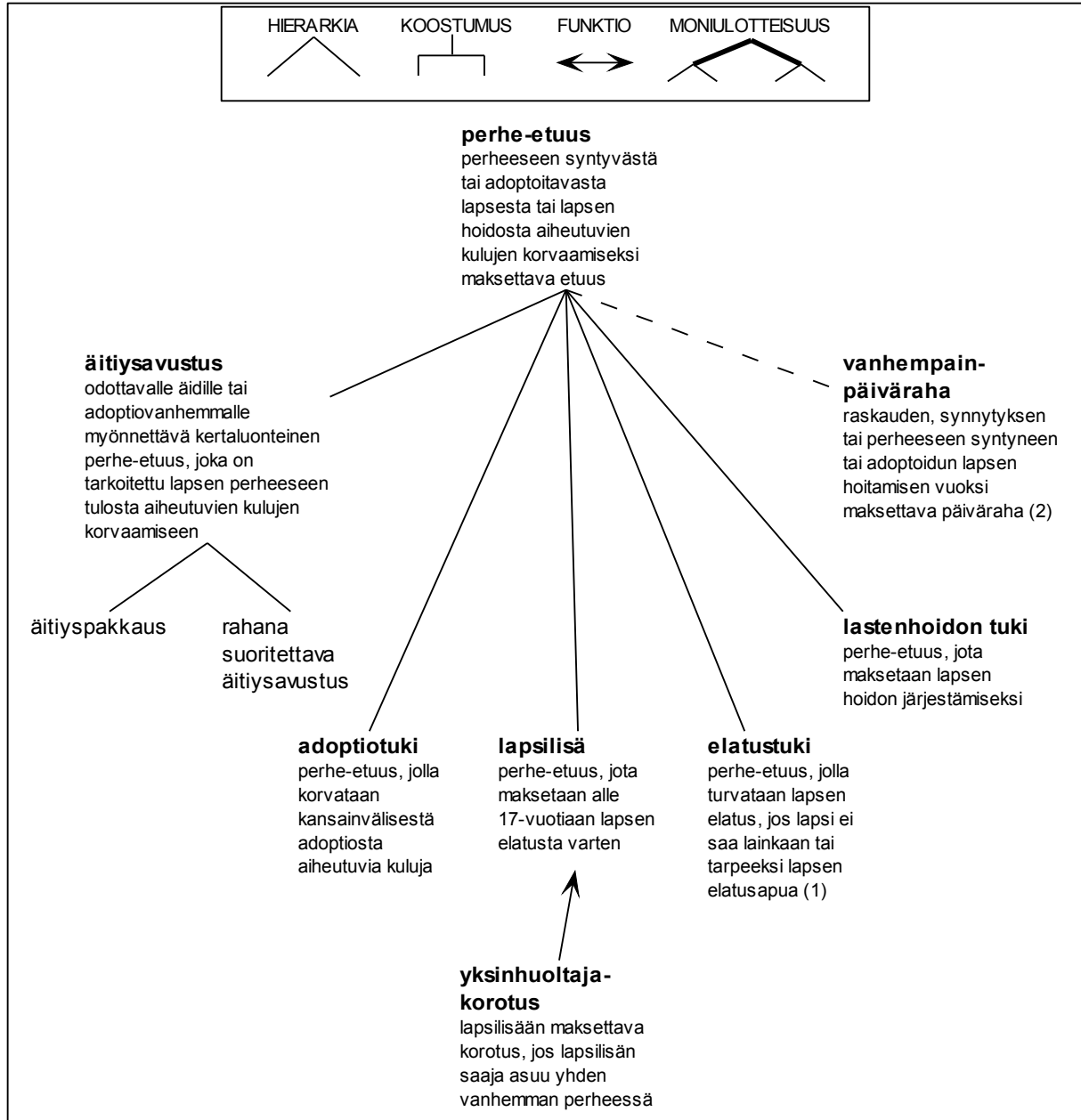
Useimmat etuudet ovat sosiaalietuuksia. Joskus käytetään myös termiä sosiaaliturvaetus.

Suuri osa etuuksista on Kelan maksamia. Kelan etuuksia ovat esimerkiksi *vanhempainpäivärahat*, *sairauspäivärahat*, *kuntoutusraha*, *vammaisetuudet*, *opintotuki*, monet *eläkkeet*, *työmarkkinatuki* ja *peruspäiväraha*.

Muita etuuksien maksajia ovat esimerkiksi työttömyyskassat, työeläkevakuuttajat, kunnat, Valtiokonttori ja Koulutusrahasto. Työttömyyskassat maksavat *ansiopäivärahaa*, työeläkevakuuttajat *työeläkettä*, kunnat *toimeentulotukea*, Valtiokonttori mm. työ- ja *huoltoeläkettä* ja Koulutusrahasto *aikuiskoulutustukea*.

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa tulot jaetaan *ansiotuloihin*, *pääomatuloihin*, etuuksiin ja *muihin tuloihin*.

1.3.1 Perhe-etuudet

Käsittekaavio 5. Perhe-etuudet.

23

perhe-etuus; lapsiperhe-etuus

mieluummin kuin: vanhempainetuus

perheeseen syntyvästä tai adoptoitavasta lapsesta tai lapsen hoidosta aiheutuvien kulujen korvaamiseksi maksettava *etuus*

Perhe-etuuksia ovat esimerkiksi *äitiysavustus*, *adoptiotuki*, *lapsilisä*, *elatusapu*, *lastenhoidon tuki* ja *vanhempainpäivärahat*.

Oikeus moniin perhe-etuuksiin ratkaistaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) mukaan. Esimerkiksi äitiysavustus on asumiseen perustuva etuus.

Perhe-etuudet ovat Kelan maksamia etuuksia.

24

äitiysavustus

odottavalle äidille tai adoptiovanhemmalle myönnettävä kertaluonteinen *perhe-etuus*, joka on tarkoitettu lapsen perheeseen tulosta aiheutuvien kulujen korvaamiseen

Äitiysavustuksen hakija voi valita, haluaako hän äitiyspakkauksen vai rahaa. Äitiyspakkaus koostuu lähinnä vauvan vaatteista ja hoitovälineistä.

Jotta odottava äiti saisi äitiysavustuksen, raskauden on täytynyt kestää vähintään 154 päivää ja pääsääntöisesti äidin on täytynyt käydä terveystarkastuksessa lääkärissä tai neuvolassa ennen 4. raskauskuukauden päättymistä.

Jotta adoptiovanhempi saisi äitiysavustuksen, lapsen pitää olla nimetty sijoitettavaksi adoptiovanhemman luokse. Kansainvälisessä adoptiossa avustuksen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että adoptiovanhemmalle on myönnetty adoptiolautakunnan lupa.

Jos perheeseen syntyy tai adoptoidaan samanaikaisesti useampi lapsi, äidillä tai adoptiovanhemmalla on oikeus korotettuun äitiysavustukseen. Ensimmäisestä lapsesta suoritetaan yksi äitiysavustus ja toisesta samanaikaisesti syntyvästä tai adoptiolapseksi otettavasta lapsesta äitiysavustus suoritetaan kaksinkertaisena, kolmannelta kolminkertaisena, neljännessä nelinkertaisena jne. Korotettu äitiysavustus voidaan hakijan valinnan mukaan suorittaa äitiyspakkauksena, rahana tai näiden yhdistelmänä.

Äitiysavustuksesta säädetään äitiysavustuslaissa (477/1993).

25

adoptiotuki

perhe-etuus, jolla korvataan kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvia kuluja

Adoptiotuki on kertaluonteinen suoritus, joka maksetaan sen jälkeen, kun kansainvälinen adoptiopalvelun antaja on nimennyt lapsen sijoitettavaksi adoptiovanhemman luokse ja adoptiolle on myönnetty adoptiolautakunnan lupa. Jos samalla kertaa adoptoi useamman lapsen, toisesta tai sitä useammasta lapsesta maksetaan kustakin 30 prosenttia säädetystä tuesta. Adoptiotuen suuruus määräytyy sen mukaan, mistä maasta lapsi adoptoidaan.

Adoptiotukea ei makseta Suomesta adoptoitavasta lapsesta eikä myöskään silloin, jos lapsi adoptoidaan ulkomailta omatoimisesti ilman kansainvälistä adoptiopalvelun antajaa.

Adoptiotuesta säädetään Valtioneuvoston äitiysavustuksesta annetussa asetuksessa ja adoptiotuesta annetun asetuksen 3 §:n muuttamisesta (842/2008).

26

lapsilisä

perhe-etuus, jota maksetaan alle 17-vuotiaan lapsen elatusta varten

Lapsilisä maksetaan yleensä lapsen vanhemmalle tai huoltajalle, mutta se voidaan maksaa myös esimerkiksi kunnalle, jos lapsi on kunnan kustantamassa perhe- tai laitoshoidossa. Lapsilisä voidaan myös maksaa 15 vuotta täyttäneelle lapselle itselleen.

Lapsilisästä säädetään lapsilisälaissa (796/1992).

27

yksinhuoltajakorotus

lapsilisään maksettava korotus, jos lapsilisän saaja asuu yhden vanhemman perheessä

Yhden vanhemman perheitä ovat perheet, joiden vanhemmat eivät ole avo- tai avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa tai joiden vanhemmat ovat muuttaneet erilleen yhteiselämän lopettamiseksi.

Yksinhuoltajakorotuksen saaminen ei edellytä virallista yksinhuoltajuutta, vaan sen voi saada, vaikka kyseessä on yhteishuoltajuus.

Yksinhuoltajakorotuksesta säädetään lapsilisälaissa (796/1992).

28

elatuslaki

ei: elatusapu (2)

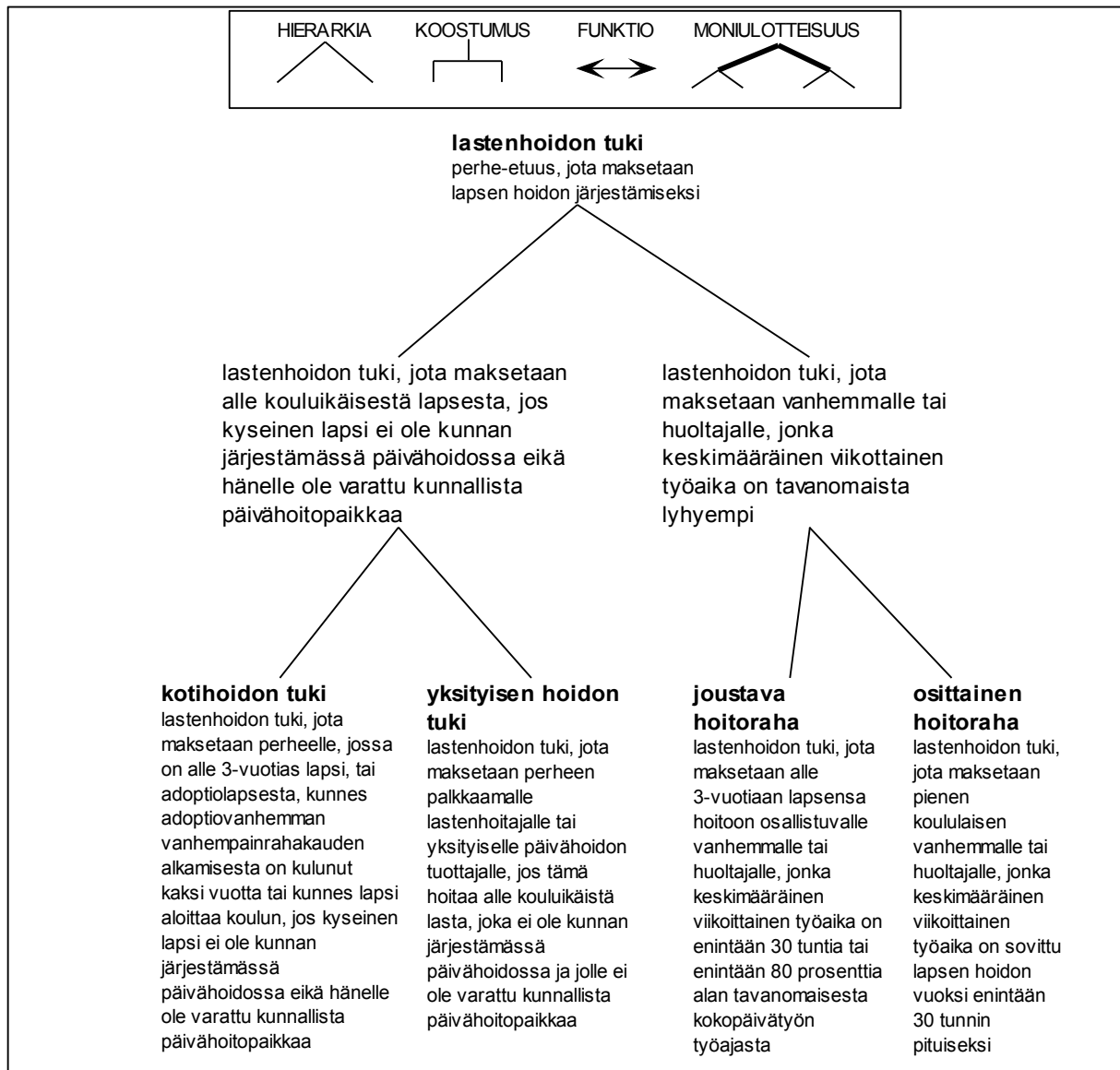
perhe-etuus, jolla turvataan lapsen elatus, jos lapsi ei saa lainkaan tai tarpeeksi lapsen *elatusapua* (1)

Jos elatusvelvollinen on laiminlyönyt lapsen elatusavun (1) maksamisen, elatustukea voi hakea Kelasta lapsen huoltaja, edunvalvoja tai muu henkilö, jonka hoidossa lapsi tosiasiallisesti on, sekä 15 vuotta täyttänyt itsenäisesti asuva lapsi. Myös kunta voi hakea elatustuen maksamista itselleen, jos lapsi on kunnan kustantamassa ympärivuorokautisessa hoidossa kodin ulkopuolella.

Lapsella on oikeus elatustukeen myös silloin, kun isyyttä ei ole lainvoimaisesti vahvistettu tai silloin kun adoptiovanhempi on yksin adoptoinut lapsen eikä lapsi ole adoptiovanhemman avio- tai avopuolison lapsi.

Elatustukea voidaan myöntää täytäntöönpanokelpoisen elatussopimuksen tai elatustuomion perusteella.

Elatustuesta säädetään elatustukilaissa (580/2008).

Käsitekaavio 6. Lastenhoidon tuet.

29

lastenhoidon tuki

mieluummin kuin: lasten hoidon tuki

perhe-etuus, jota maksetaan lapsen hoidon järjestämiseksi

Lastenhoidon tuet ovat *kotihoidon tuki*, *yksityisen hoidon tuki*, *joustava hoitoraha* ja *osittainen hoitoraha*.

Lastenhoidon tuki on kuntien rahoittama perhe-etuus, ja yleensä Kela maksaa sen lapsen asuin-kunnan puolesta. Kunta voi myös itse maksaa lastenhoidon tuen.

Lastenhoidon tuista säädetään lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa (1128/1996).

30

kotihoidon tuki; lasten kotihoidon tuki

lastenhoidon tuki, jota maksetaan perheelle, jossa on alle 3-vuotias lapsi, tai adoptiolapsesta, kunnes adoptiovanhemman vanhempainrahakauden alkamisesta on kulunut kaksi vuotta tai kunnes lapsi aloittaa koulun, jos kyseinen lapsi ei ole kunnan järjestämässä päivähoitossa eikä hänelle ole varattu kunnallista päivähoitopaikkaa

Kotihoidon tukena maksetaan hoitorahaa, hoitolisää ja mahdollisesti kuntalisää.

Lasta voi hoitaa jompikumpi vanhemmista tai muu hoitaja (esim. sukulainen) tai yksityinen päivähoiton tuottaja. Vanhemmat voivat siis olla töissä.

Myös perheen yli 3-vuotiaista lapsista voidaan maksaa kotihoidon tukea, jos perheessä on alle 3-vuotias lapsi, josta saa kotihoidon tukea.

Perhe voi saada samanaikaisesti sekä kotihoidon että yksityisen hoidon tukea, kun niitä maksetaan eri lapsista.

Kotihoidon tuesta säädetään lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa (1128/1996).

31

yksityisen hoidon tuki; lasten yksityisen hoidon tuki

lastenhoidon tuki, jota maksetaan perheen palkkaamalle lastenhoitajalle tai yksityiselle päivähoiton tuottajalle, jos tämä hoitaa alle kouluikäistä lasta, joka ei ole kunnan järjestämässä päivähoitossa ja jolle ei ole varattu kunnallista päivähoitopaikkaa

Yksityisen hoidon tukena maksetaan hoitorahaa, hoitolisää ja mahdollisesti kuntalisää.

Perheen palkkaama lastenhoitaja ei saa olla saman kotitalouden jäsen.

Osallistuminen kunnan järjestämään esiopetukseen vuotta ennen koulun alkua ei estä yksityisen hoidon tuen saamista.

Perhe voi saada samanaikaisesti sekä yksityisen hoidon että *kotihoidon tukea*, kun niitä maksetaan eri lapsista.

Yksityisen hoidon tuesta säädetään lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa (1128/1996).

32

joustava hoitoraha

lastenhoidon tuki, jota maksetaan alle 3-vuotiaan lapsensa hoitoon osallistuvalla vanhemmalla tai huoltajalla, jonka keskimääräinen viikoittainen työaika on enintään 30 tuntia tai enintään 80 prosenttia alan tavanomaisesta kokopäivätyön työajasta

Joustavassa hoitorahassa on kaksi tasoa, jotka perustuvat keskimääräiseen viikoittaiseen työaikaan. Kun vanhemman tai huoltajan keskimääräinen viikoittainen työaika on enintään 30 tuntia tai enintään 80 prosenttia alan tavanomaisesta kokopäivätyön työajasta, hoitorahan määrä on pienempi kuin jos työaika on enintään 22,5 tuntia tai enintään 60 prosenttia alan tavanomaisesta kokopäivätyön työajasta.

Joustavaa hoitorahaa maksetaan kerralla vain yhdestä lapsesta, vaikka perheessä olisi useampi hoitorahaan oikeuttava lapsi.

Joustavan hoitorahan voi saada, vaikka lapsi on kunnan järjestämässä päivähoitossa.

Joustavaa hoitorahaa voidaan maksaa sekä isälle että äidille, kunhan he eivät ole samaan aikaan poissa työstä lapsen hoidon vuoksi.

Joustavasta hoitorahasta säädetään lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa (1128/1996).

33

osittainen hoitoraha

lastenhoidon tuki, jota maksetaan pienen koululaisen vanhemmalle tai huoltajalle, jonka keskimääräinen viikoittainen työaika on sovittu lapsen hoidon vuoksi enintään 30 tunnin pituiseksi

Kela maksaa osittaista hoitorahaa ensi- ja toisluokkalaisesta (31.7. asti). Jos lapsi kuuluu pidennetyin oppivelvollisuuden piiriin eli käy koulua normaalia pidempään, Kela maksaa osittaista hoitorahaa, kunnes lapsen 3. kouluvuosi päättyy.

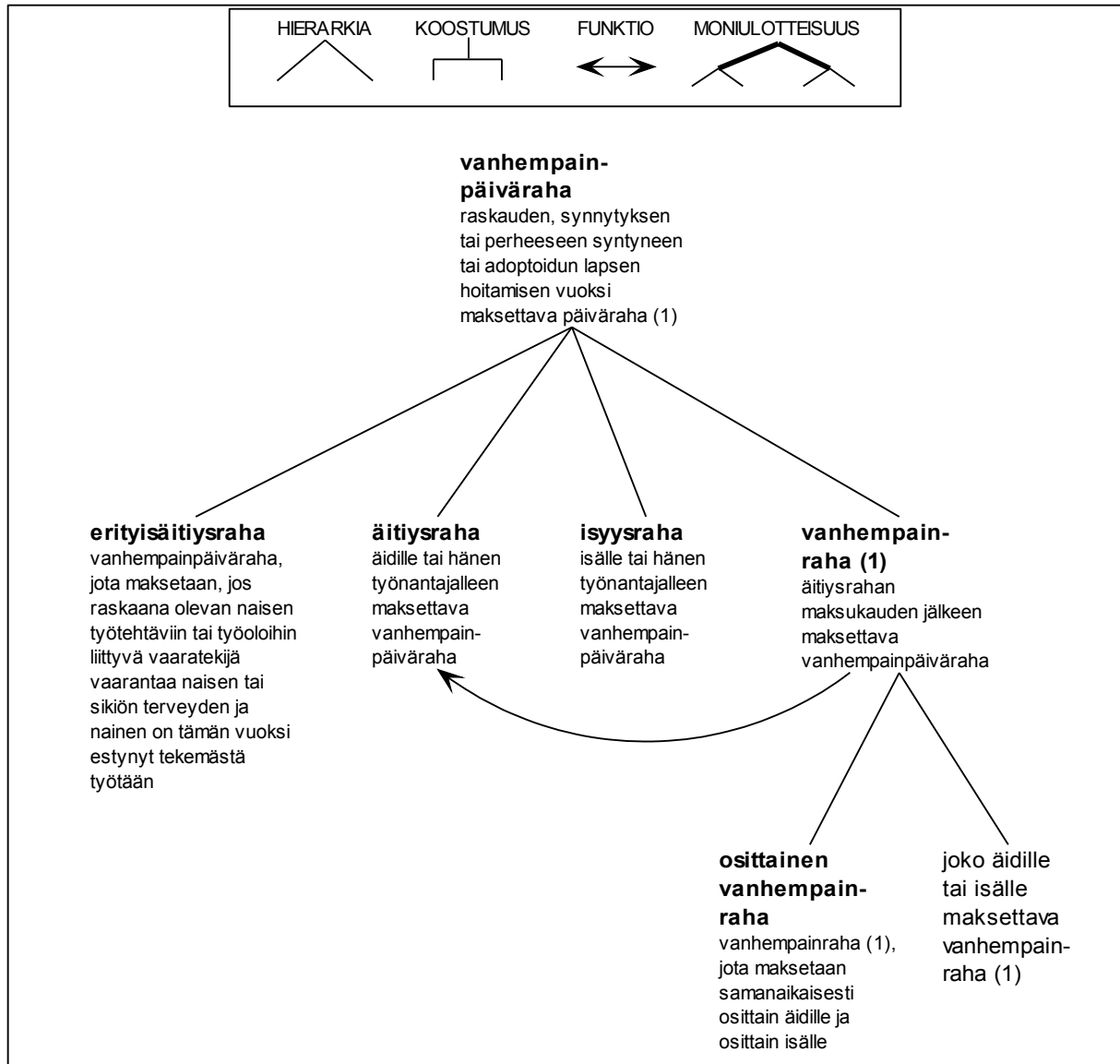
Osittaista hoitorahaa maksetaan kerralla vain yhdestä lapsesta, vaikka perheessä olisi useampi hoitorahaan oikeuttava lapsi.

Osittaisen hoitorahan voi saada, vaikka lapsi on kunnan järjestämässä päivähoitossa.

Osittaista hoitorahaa voidaan maksaa sekä isälle että äidille, kunhan he eivät ole samaan aikaan poissa työstä lapsen hoidon vuoksi.

Osittaisesta hoitorahasta säädetään lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa (1128/1996).

1.3.2 Vanhempainpäivärahat

Käsitekaavio 7. Vanhempainpäivärahat.

34

päiväraha (1); päivärahaetus

määräperustein päivältä maksettava *etuus*

Päivärahoja (1) ovat esimerkiksi *sairauspäiväraha*, *vanhempainpäiväraha* ja *kuntoutusraha*.

35

vanhempainpäiväraha

ei: vanhempainraha (2)

raskauden, synnytyksen tai perheeseen syntyneen tai adoptoidun lapsen hoitamisen vuoksi maksettava **päiväraha (1)**

Vanhempainpäiväraha on **perhe-etuus**. Vanhempainpäivärahoja ovat **erityisäitiys-**, **äitiys-**, **isyys-** ja **vanhempainraha (1)**.

Henkilöllä on oikeus vanhempainpäivärahaan, jos hän on asunut Suomessa vähintään 180 päivää välittömästi ennen laskettua synnytysaikaa tai ennen adoptiolapsen hoitoon ottamista. Suomessa asumiseen voidaan rinnastaa vakuutusaika toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai sellaisessa valtiossa, jossa sovelletaan yhteisön lainsäädäntöä. Isällä ja adoptioisällä voi olla oikeus vanhempainrahaan (1) ja isyysrahaan, vaikka äidillä ei olisi vanhempainpäivärahoikeutta asumisedellytyksen puuttumisen vuoksi.

Vanhempainpäiväraha on Kelan maksama **etuus**.

Vanhempainpäivärahasta säädetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004).

36

erityisäitiysraha

vanhempainpäiväraha, jota maksetaan, jos raskaana olevan naisen työtehtäviin tai työoloihin liittyvä vaaratekijä vaarantaa naisen tai sikiön terveyden ja nainen on tämän vuoksi estynyt tekemästä työtään

Vaaratekijöitä ovat kemialliset aineet, säteily ja tarttuvat taudit.

Ennen erityisäitiysrahan myöntämistä on selvitettävä, voidaanko vaaratekijä poistaa tai työntekijälle järjestää muuta työtä.

Eriyisäitiysrahaa maksetaan enintään siihen saakka, kun naisen oikeus **äitiysrahaan** alkaa.

Eriyisäitiysraha on Kelan maksama **etuus**.

Eriyisäitiysrahasta säädetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004).

37

äitiysraha

mieluummin kuin: äitiyspäiväraha

äidille tai hänen työnantajalleen maksettava **vanhempainpäiväraha**

Oikeus äitiysrahaan on silloin, kun raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää. Oikeutta äitiysrahaan ei kuitenkaan ole, jos raskaus on keskeytetty.

Äitiysrahakauden pituus on 105 arkipäivää. Oikeus äitiysrahaan alkaa aikaisintaan 50 arkipäivää ja viimeistään 30 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa. Jos raskaus on päätynyt aikaisemmin kuin 30 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa, oikeus äitiysrahaan alkaa raskauden päättymistä seuraavana arkipäivänä ja päättyy, kun äitiysrahaa on maksettu 105 arkipäivältä.

Äitiysrahan maksaminen varhennettuna (31–50 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa) edellyttää, että äiti ei ole työssä tuona aikana. Muun kuin varhennettun äitiysrahan maksaminen ei edellytä äidin työstä poissaoloa. Jos äiti on työssä äitiysrahakaudella, äitiysraha maksetaan vähimmäismääräisenä.

Äitiysraha on Kelan maksama **etuus**.

Äitiysrahasta säädetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004).

38

isyysraha

mieluummin kuin: isyyspäiväraha

isälle tai hänen työnantajalleen maksettava **vanhempainpäiväraha**

Oikeus isyysrahaan on isällä, joka osallistuu lapsen hoitoon, on poissa töistä ja on lapsen äidin kanssa avioliitossa tai asuu hänen kanssaan samassa taloudessa.

Isyysrahaa maksetaan yhteensä enintään 54 arkipäivältä siten, että äitiys- ja vanhempainraha-kaudella isyysrahaa maksetaan yhteensä enintään 18 arkipäivältä. Äitiys- ja vanhempainraha-kauden ulkopuolella maksettava isyysraha voidaan jakaa enintään kahteen jaksoon. Oikeus isyysrahaan jatkuu, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta tai adoptiolapsen hoitoon ottamisesta on kulunut kaksi vuotta.

Isyysraha on Kelan maksama **etuus**.

Isyysrahasta säädetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004).

39

vanhempainraha (1)

äitiysrahan maksukauden jälkeen maksettava *vanhempainpäiväraha*

Vanhempainrahaa maksetaan sopimuksen mukaan joko äidille tai isälle tai jommankumman työnantajalle, mutta ei pääsääntöisesti samalta ajalta molemmille (vrt. *osittainen vanhempainraha*). Sitä maksetaan yhden lapsen syntymän perusteella 158 arkipäivältä. Jos lapsia on syntynyt samalla kertaa useampia, vanhempainrahakautta pidennetään 60 arkipäivällä kutakin lasta kohti toisesta lapsesta alkaen. Pidennysjakson voi käyttää osittain tai kokonaan äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana tai sen jatkoksi. Keskoslapsen vanhempainrahakautta pidennetään niin monella arkipäivällä kuin äitiysraha aikaistui. Vanhempainrahaa maksetaan myös alle seitsenvuotiaana adoptoidun lapsen adoptiovanhemmille. Adoptiovanhemman vanhempainrahaa maksetaan vähintään 200 arkipäivältä.

Vanhempainrahan maksaminen äidille ei edellytä työstä poissaoloa. Jos äiti on työssä vanhempainrahakaudella, vanhempainraha maksetaan äidille vähimmäismääräisenä. Isältä ja adoptiovanhemmilta sen sijaan edellytetään pääsääntöisesti työstä poissaoloa.

Vanhempainraha on Kelan maksama *etuus*.

Vanhempainrahasta säädetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004).

40

osittainen vanhempainraha

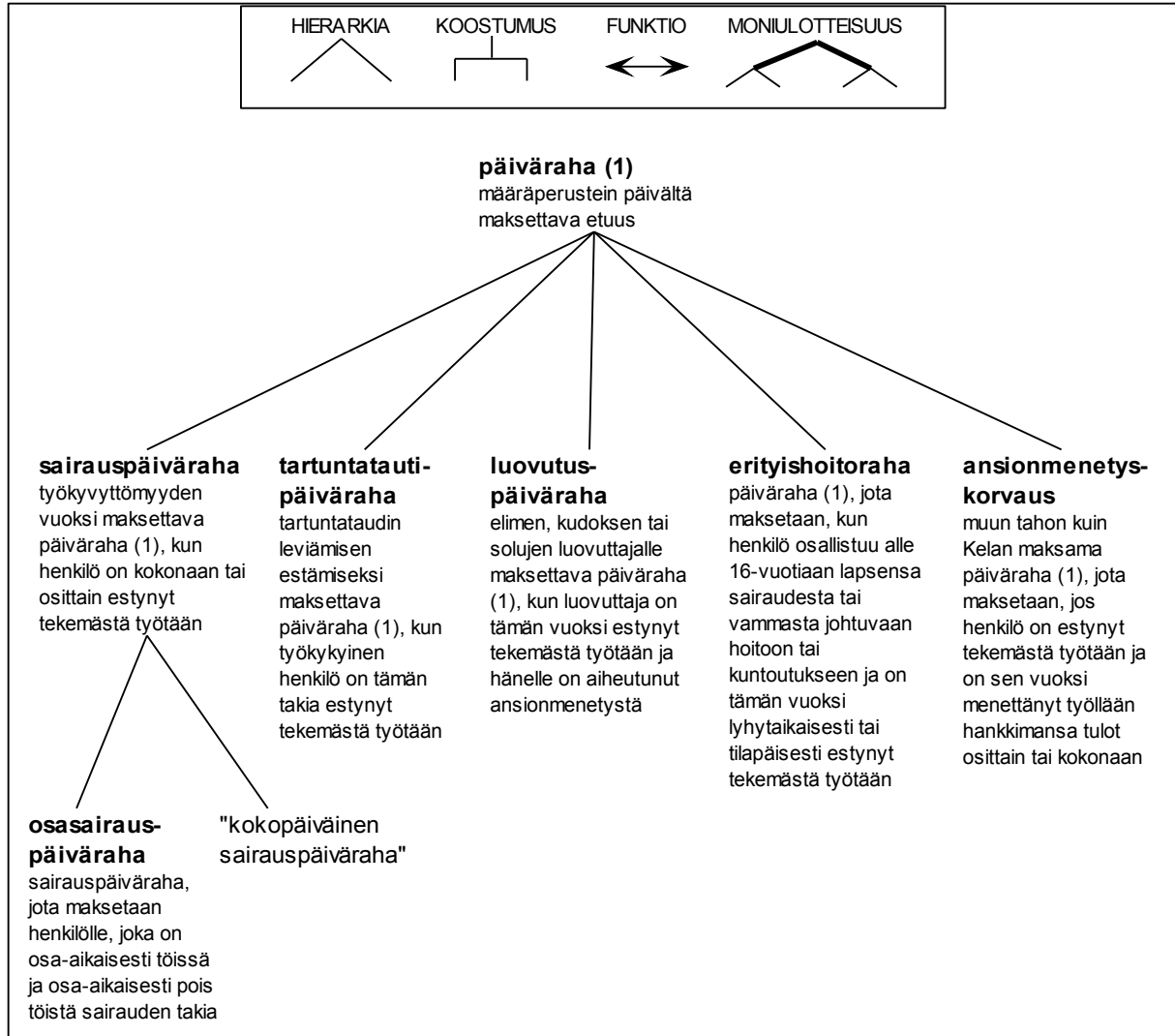
vanhempainraha (1), jota maksetaan samanaikaisesti osittain äidille ja osittain isälle

Osittaisen vanhempainrahan maksamisen edellytyksenä on, että lapsen äiti ja isä ovat kumpikin sopineet työnantajansa kanssa osa-aikatyöstä vanhempainrahakaudella siten, että kummankin työaika ja palkka on vähintään 40 ja enintään 60 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta ja kokoaikatyön palkasta. Sopimus osa-aikatyöstä on tehtävä kerrallaan vähintään kahden kuukauden ajaksi. Yrittäjän oikeus osittaiseen vanhempainrahaan edellyttää, että omassa yrityksessä tehty työ vähenee vähintään 40 ja enintään 60 prosenttia aiemmasta vähintään kahden kuukauden ajaksi.

Osittainen vanhempainraha on Kelan maksama *etuus*.

Osittaisesta vanhempainrahasta säädetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004).

1.3.3 Sairauteen liittyvät päivärahat

Käsitekaavio 8. Sairauteen liittyvät päivärahat.

41

sairauspäiväraha

ei: † sairausvakuutuksen päiväraha

työkyvyttömyyden vuoksi maksettava *päiväraha (1)*, kun henkilö on kokonaan tai osittain estynyt tekemästä työtään

Sairauspäivärahaa maksetaan, kun henkilö on 16–67-vuotias (ikäedellytys), kun henkilö on tehnyt omaa työtä tai ansiotyötä kolmen kuukauden aikana ennen työkyvyttömyyden alkamista (työedellytys) ja kun henkilö on kykenemätön tekemään tavallista työtään tai työtä, joka on siihen läheisesti verrattavaa (työkyvyttömyyedellytys).

Sairauspäiväraha on tarkoitettu korvaamaan lyhytaikaista tai tilapäistä sairaudesta johtuvaa ansionmenetystä. Sitä maksetaan saman sairauden vuoksi enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jota seuraavan kuukauden aikana sairauspäivärahapäivien määrä nousisi 300 arkipäivään.

Saadakseen sairauspäivärahaa hakijan on esitettävä lääkärintodistus, lääkärinlausunto tai vastaava selvitys.

Vaikka henkilöllä olisi oikeus sairauspäivärahaan, sitä ei makseta, jos hän on suorittamassa tuomittua vankeusrangaistusta rangaistuslaitoksessa lukuun ottamatta sakon muuntorangaitusta, pakkolaitoksessa tai varusmiespalveluksessa, varusmiespalvelusta vastaavassa vapaaehtoisessa asepalveluksessa, aseettomana, reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana Puolustusvoimien palveluksessa tai siviilipalvelusmiehenä siviilipalvelulaitoksessa.

Sairauspäiväraha on Kelan maksama *etuus*.

Sairauspäivärahasta säädetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004).

42

osasairauspäiväraha

sairauspäiväraha, jota maksetaan henkilölle, joka on osa-aikaisesti töissä ja osa-aikaisesti pois töistä sairauden takia

Osasairauspäiväraha on tarkoitettu tukemaan työkyvyttömän henkilön pysymistä työelämässä ja paluuta kokoaikaiseen työhön. Osasairauspäiväraha-oikeuden edellytyksenä on, että henkilö pystyy terveyttään ja toipumistaan vaarantamatta hoitamaan osan työtehtävistään. Lisäksi edellytetään, että henkilö on ollut kokoaikaisessa työssä ja että hän on sopinut työnsä tekemisestä osa-aikaisesti siten, että työaika vähentyy vähintään 40 prosenttia ja enintään 60 prosenttia aiemmasta.

Osasairauspäivärahaa saadakseen hakijan täytyy esittää työterveyslääkärin tai hakijan työolosuhteet tunnevan muun lääkärin antama lääkärintodistus.

Osasairauspäivärahaa maksetaan enintään 120 arkipäivältä.

Osasairauspäivärahasta säädetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004).

43

tartuntatautipäiväraha

tartuntataudin leviämisen estämiseksi maksettava *päiväraha (1)*, kun työkykyinen henkilö on tämän takia estynyt tekemästä työtään

Tartuntatautipäivärahaan on oikeus henkilöllä, joka tartuntataudin leviämisen estämiseksi on määrätty olemaan poissa ansiotyöstään, eristettäväksi tai karanteeniin. Alle 16-vuotiaan lapsen huoltajalla on myös oikeus tartuntatautipäivärahaan, jos lapsi on tartuntataudin leviämisen estämiseksi määrätty pidettäväksi kotona ja huoltaja tämän vuoksi on estynyt tekemästä työtään.

Jos tartuntatauti aiheuttaa työkyvyttömyyden, tältä ajalta voidaan myöntää *sairauspäivärahaa*.

Tartuntatautipäivärahan määrä lasketaan soveltuvin osin kuten sairauspäiväraha. Jos tartuntatautipäiväraha on pienempi kuin todellinen ansionmenetys, päivärahan lisäksi henkilölle maksetaan palkan ja päivärahan erotus, ks. *tartuntatautietuus*.

Tartuntatautipäiväraha on Kelan maksama *etuus*.

Tartuntatautipäivärahasta säädetään tartuntatautilaissa (583/1986) ja sairausvakuutuslaissa (1224/2004).

44

tartuntatautietuus

tartuntatautipäivärahasta ja sen lisäksi maksettavasta *korvauksesta* koostuva *etuus*

Jos henkilö on jouduttu eristämään hänen kieltäytyttyään alistumasta muihin tartuntataudin leviämisen estämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin, hänelle ei suoriteta korvausta ansionmenetyksestä.

Tartuntatautietuudesta säädetään tartuntatautilaissa (583/1986) ja sairausvakuutuslaissa (1224/2004).

45

luovutuspäiväraha

elimen, kudoksen tai solujen luovuttajalle maksettava *päiväraha (1)*, kun luovuttaja on tämän vuoksi estynyt tekemästä työtään ja hänelle on aiheutunut ansionmenetystä

Luovutuspäivärahaa voi saada silloin, kun elimiä, kudosta tai soluja luovutetaan elintärkeän siirron tarpeen perusteella.

Luovutuspäivärahan määrä lasketaan samoin kuin *sairauspäiväraha*. Luovutuspäivärahaa voidaan maksaa toimenpiteen sekä siihen liittyvien välttämättömien tutkimusten aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta.

Luovutuspäiväraha on Kelan maksama *etuus*.

Luovutuspäivärahasta säädetään ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetussa laissa (101/2001) ja sairausvakuutuslaissa (1224/2004).

46

erityishoitoraha

päiväraha (1), jota maksetaan, kun henkilö osallistuu alle 16-vuotiaan lapsensa sairaudesta tai vammasta johtuvaan hoitoon tai kuntoutukseen ja on tämän vuoksi lyhytaikaisesti tai tilapäisesti estynyt tekemästä työtään

Erityishoitorahaa voi saada myös avio- tai avopuolison lapsen sekä adoptio- tai kasvattilapsen sairauden hoitoon tai kuntoutukseen osallistumisen vuoksi.

Erityishoitoraha on tarkoitettu mahdollistamaan vanhemman osallistuminen lapsen hoitoon silloin, kun lapsella on hoidollisesti vaativa tai nopeasti kehittyvä sairaus ja kun lasta hoidetaan erikoissairaanhoidon tasoisessa yksikössä, ja tähän liittyvään kotihoitoon.

Erityishoitoraha on Kelan maksama *etuus*.

Erityishoitorahasta säädetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004).

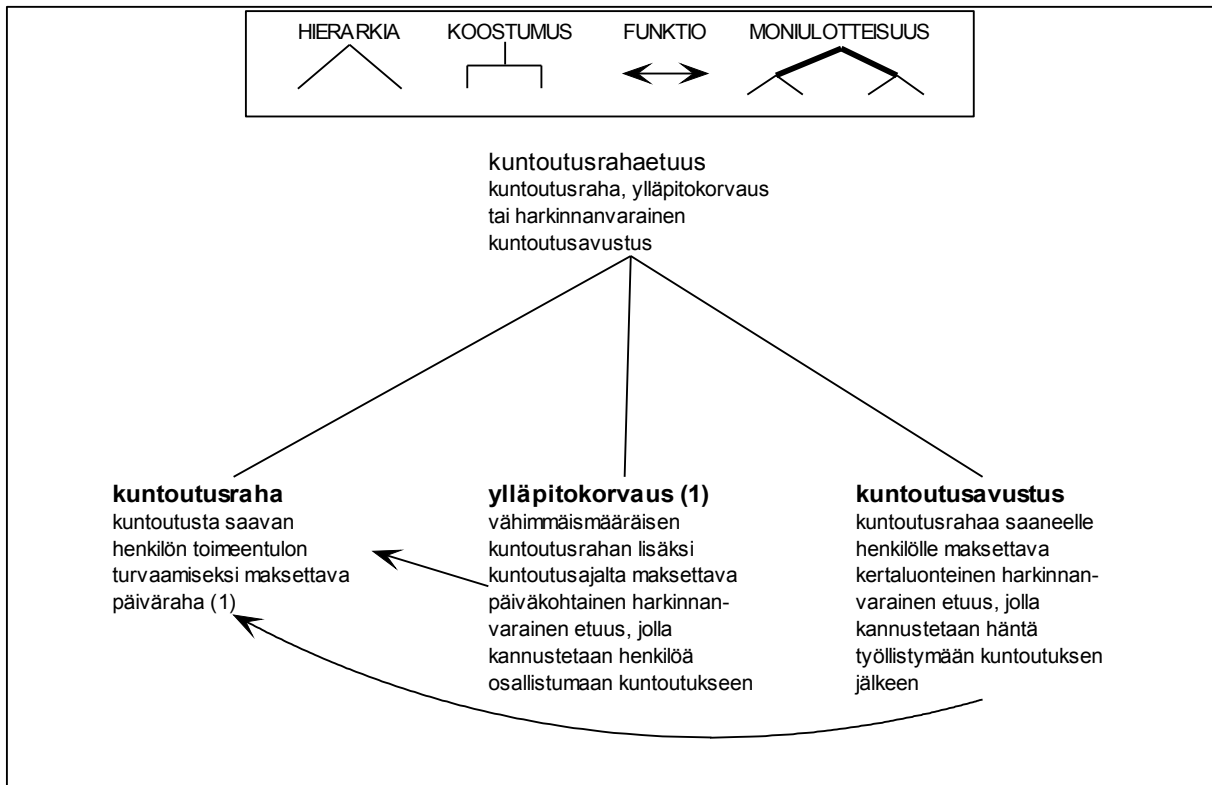
47

ansionmenetykskorvaus

muun tahon kuin Kelan maksama *päiväraha (1)*, jota maksetaan, jos henkilö on estynyt tekemästä työtään ja on sen vuoksi menettänyt työllään hankkimansa tulot osittain tai kokonaan

Ansionmenetykskorvausta maksavat esimerkiksi vakuutusyhtiöt ja Valtiokonttori.

Ansionmenetykskorvauksesta säädetään mm. tapaturmavakuutuslaissa (608/1948).

Käsitekaavio 9. Kuntoutusrahaetuudet.

48

kuntoutusraha

kuntoutusta saavan henkilön toimeentulon turvaamiseksi maksettava *päiväraha (1)*

Kuntoutusrahaa maksetaan omavastuuajaksi lukuun ottamatta kuntoutukseen osallistumisen ajalta jokaiselta arkipäivältä, jolloin työssä käyvä henkilö on estynyt tekemästä työtään. Henkilön katsotaan olevan estynyt työstään niinä päivinä, jona kuntoutus matkoineen edellyttää vähintään kuusi tuntia kestävästä työstä poissaoloa tai jona kuntoutus muutoin tosiasiallisesti estää henkilöä tekemästä työtä ja saamasta toimeentuloa kyseiseltä päivältä. Kuntoutusraha maksetaan jälkikäteen kuntoutuksen toteuduttua.

Kuntoutusraha määräytyy pääsääntöisesti *sairauspäivärahan* tavoin. Kuntoutusraha on kuntoutuksen aikana ensisijainen *etuus* sairauspäivärahaan ja *työkyvyttömyyseläkkeeseen* nähden.

Kuntoutusraha voidaan myöntää myös 16–19-vuotiaalle nuorelle (nuoren kuntoutusraha) ja *takuueläkettä*, *työttömyyseläkettä* tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavalle eläkkeensaajalle (eläkkeensaajan kuntoutusraha).

Kuntoutusrahasta säädetään Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa laissa (566/2005).

49

ylläpitokorvaus (1)

vähimmäismääräisen *kuntoutusrahan* lisäksi kuntoutusajalta maksettava päiväkohtainen harkinnanvarainen *etuus*, jolla kannustetaan henkilöä osallistumaan kuntoutukseen

Ylläpitokorvauksella voidaan korvata ylimääräisiä kustannuksia, kuten avomuotoiseen kuntoutuksen osallistuvalla henkilölle aiheutuvia päivittäisiä matkakustannuksia tai ylimääräisiä ravinto- ja asumiskustannuksia.

Ylläpitokorvausta voidaan maksaa kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävien tutkimusten ja kokeilujen, avomuotoisen kuntoutuksen tai muun tätä vastaavan kuntoutuksen ajalta. Ammatillisen koulutuksen, oppisopimuskoulutuksen tai niitä vastaavan muun pitkäaikaisen kuntoutuksen ajalta ylläpitokorvausta ei makseta.

Ylläpitokorvauksesta säädetään Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa laissa (566/2005).

kuntoutusavustus; harkinnanvarainen kuntoutusavustus

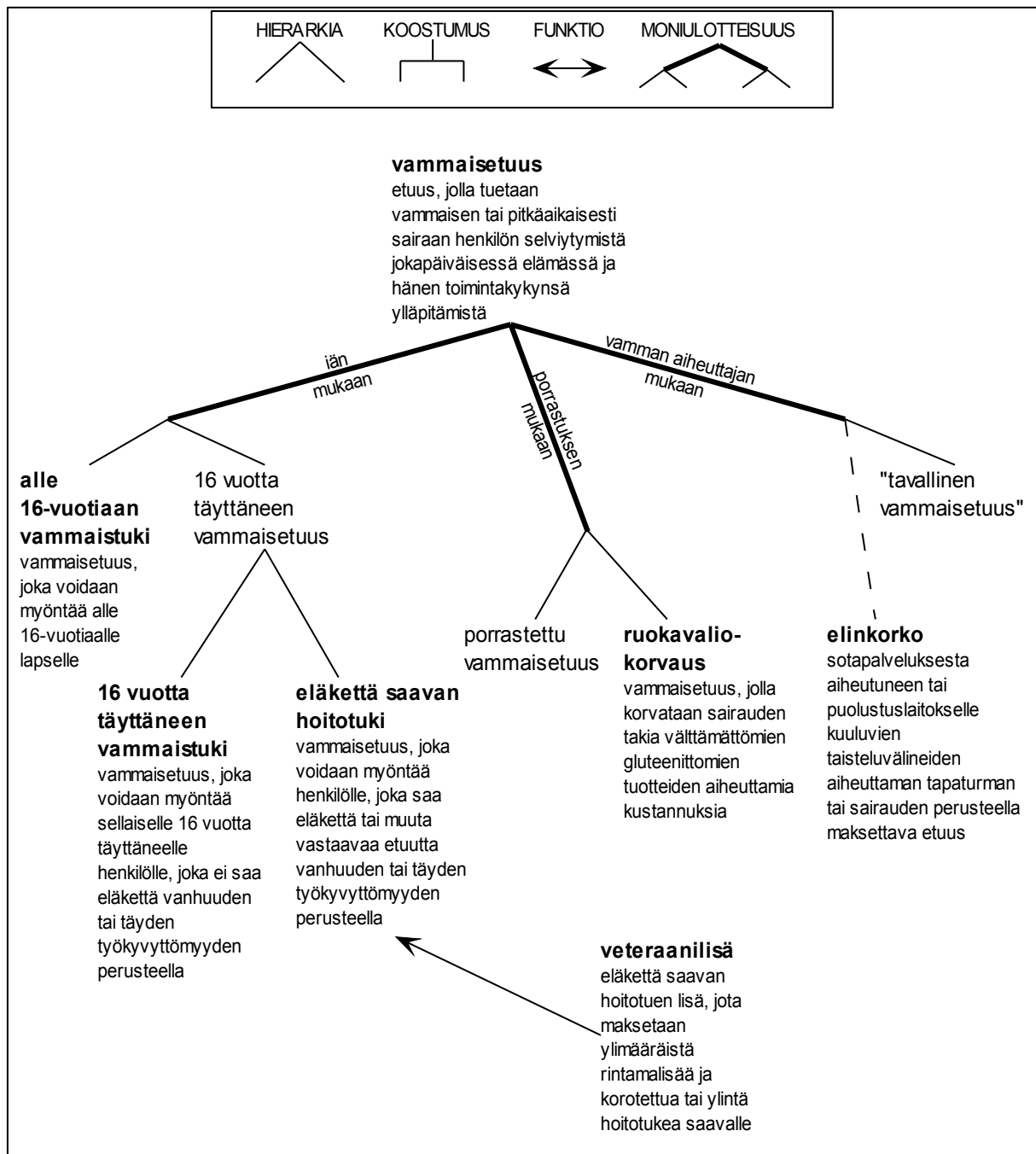
kuntoutusraha saaneelle henkilölle maksettava kertaluonteinen harkinnanvarainen *etuus*, jolla kannustetaan häntä työllistymään kuntoutuksen jälkeen

Kela voi maksaa kuntoutusavustusta esimerkiksi silloin, jos henkilö on kuntoutuksen jälkeen sijoittunut aikaisempaa ansiotasoaan tuntuvasti heikommin palkattuun työhön tai työharjoitteluun.

Kuntoutusavustus voidaan maksaa yhdessä tai useammassa erässä.

Kuntoutusavustuksesta säädetään Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa laissa (566/2005).

1.3.4 Vammaisetuudet

Käsittekaavio 10. Vammaisetuudet.

51

vammaisetuus

mieluummin kuin: vammaistuki (1)

etuus, jolla tuetaan vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan henkilön selviytymistä jokapäiväisessä elämässä ja hänen toimintakykynsä ylläpitämistä

Vammaisuuksia ovat *alle 16-vuotiaan vammaistuki*, *16 vuotta täyttäneen vammaistuki*, *eläkettä saavan hoitotuki* ja *ruokavaliokorvaus*. Vammaisetuus myönnetään määräajaksi tai toistaiseksi, paitsi ruokavaliokorvaus, joka myönnetään vain toistaiseksi. Vammaisetuudet on ruokavaliokorvausta lukuun ottamatta porrastettu henkilön tuen tarpeen mukaan perustukeen, korotettuun tukeen ja ylimpään tukeen.

Vammaisetuudet ovat Kelan maksamia etuuksia.

Vammaisuuksista säädetään vammaisuuksista annetussa laissa (570/2007).

52

alle 16-vuotiaan vammaistuki

ei: † lapsen hoitotuki; † hoitotuki (2)

vammaisetuus, joka voidaan myöntää alle 16-vuotiaalle lapselle

Oikeus alle 16-vuotiaan vammaistukeen on lapsella, jonka sairauten tai vammaan liittyvästä hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu vähintään kuuden kuukauden ajan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta verrattuna vastaavanikäiseen terveeseen lapseen.

Alle 16-vuotiaan vammaistuki on Kelan maksama **etuus**.

Alle 16-vuotiaan vammaistuesta säädetään vammaisuuksista annetussa laissa (570/2007).

53

16 vuotta täyttäneen vammaistuki

ei: † vammaistuki (2)

vammaisetuus, joka voidaan myöntää sellaiselle 16 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka ei saa **eläkettä** vanhuuden tai täyden työkyvyttömyyden perusteella

Oikeus 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen on henkilöllä, jonka toimintakyvyn arvioidaan olevan sairauden tai vamman vuoksi yhtäjaksoisesti heikentynyt vähintään vuoden ajan. Lisäksi perusvammaistukea myönnettäessä edellytetään, että henkilön sairaudesta tai vammasta aiheutuu haittaa ja erityiskustannuksia. Korotettua ja ylintä vammaistukea myönnettäessä edellytetään, että sairaudesta tai vammasta aiheutuu haittaa, avuntarvetta tai ohjauksen ja valvonnan tarvetta tai erityiskustannuksia.

16 vuotta täyttäneen vammaistuki on Kelan maksama **etuus**.

16 vuotta täyttäneen vammaistuesta säädetään vammaisuuksista annetussa laissa (570/2007).

54

eläkettä saavan hoitotuki; eläkkeensaajan hoitotuki

mieluummin kuin: hoitotuki (1)

ei: † eläkkeensaajien hoitotuki

vammaisetuus, joka voidaan myöntää henkilölle, joka saa **eläkettä** tai muuta vastaavaa **etuutta** vanhuuden tai täyden työkyvyttömyyden perusteella

- Oikeus eläkettä saavan hoitotukeen on 16 vuotta täyttäneellä henkilöllä, joka saa
- 1) kansaneläkelain (568/2007) perusteella **työkyvyttömyyseläkettä**, **vanhuuseläkettä (1)** tai varhennettua vanhuuseläkettä
 - 2) työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä tarkoitettujen lakien, kansanedustajain eläkelain (329/1967), valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain (870/1977) mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, vanhuuseläkettä (1) tai varhennettua vanhuuseläkettä
 - 3) takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) mukaista **takuueläkettä**
 - 4) täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa lakisääteisen tapaturmavakuutuksen, sotilastapaturmalain (1211/1990), sotilasvammalain (404/1948) tai liikennevakuutusta koskevan lainsäädännön mukaista jatkuvaa **tapaturmaeläkettä**, **elinkorkoa**, työkyvyttömyyseläkettä tai sellaista ansionmenetyksen korvausta, jota maksetaan, kun liikennevahingon sattumisesta on kulunut vuosi
 - 5) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) mukaista jatkuvaa tapaturmaeläkettä tai elinkorkoa taikka liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista jatkuvaa työkyvyttömyyseläkettä tai **ansionmenetykskorvausta**, viimeksi mainittua kuitenkin vasta vuoden kuluttua vahingon sattumisesta
 - 6) edellä mainittuja etuuksia vastaavaa ulkomailta maksettavaa etuutta.

Lisäksi edellytetään, että henkilön toimintakyvyn voidaan arvioida olevan sairauden tai vamman vuoksi yhtäjaksoisesti heikentynyt vähintään vuoden ajan ja että henkilön sairaudesta tai vammasta aiheutuu avuntarvetta tai ohjauksen ja valvonnan tarvetta tai erityiskustannuksia.

Eläkettä saavan hoitotuki on Kelan maksama **etuus**.

Eläkettä saavan hoitotuesta säädetään vammaisetuuksista annetussa laissa (570/2007).

55

ruokavaliokorvaus

ei: keliakiakorvaus

vammaisetuus, jolla korvataan sairauden takia välttämättömien gluteenittomien tuotteiden aiheuttamia kustannuksia

Oikeus ruokavaliokorvaukseen on 16 vuotta täyttäneellä henkilöllä, jonka on asianmukaisesti määritellyn sairauden takia ehdottoman välttämätöntä käyttää gluteenittomia tuotteita. Ruokavaliokorvausta voidaan maksaa samanaikaisesti muiden vammaisetuuksien kanssa.

Ruokavaliokorvaus on Kelan maksama **etuus**.

Ruokavaliokorvauksesta säädetään vammaisetuuksista annetussa laissa (570/2007).

56

veteraanilisä

eläkettä saavan hoitotuen lisä, jota maksetaan **ylimääräistä rintamalisää** ja korotettua tai ylintä hoitotukea saavalle

Korotettu ja ylin hoitotuki ovat määrältään toiseksi suurin ja suurin eläkettä saavan hoitotuki.

Veteraanilisä on Kelan maksama **etuus**.

Veteraanilisästä säädetään vammaisetuuksista annetussa laissa (570/2007).

57

elinkorko

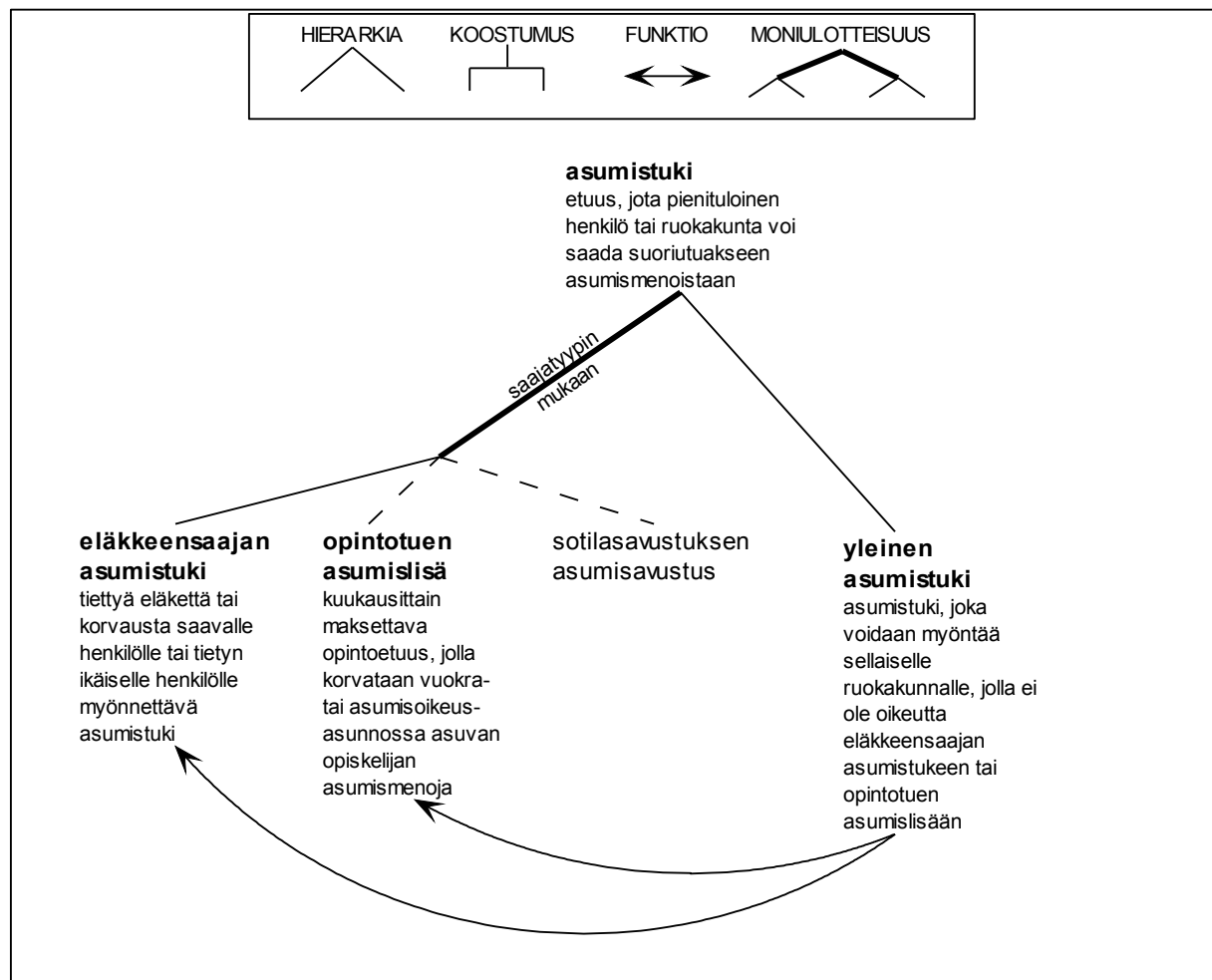
sotapalveluksesta aiheutuneen tai puolustuslaitokselle kuuluvien taisteluvälineiden aiheuttaman tapaturman tai sairauden perusteella maksettava *etuus*

Elinkoron suuruus määritellään lääketieteellisesti arvioidun työkyvyttömyysasteen perusteella. Oikeus elinkorkoon voi tulla esimerkiksi asevelvolliselle tai puolustuslaitoksen työssä olevalle työvelvolliselle.

Elinkoron maksaminen alkaa ensimmäisestä päivästä sen jälkeen, kun sotilasvammalain mukaisen *päivärahan* (1) maksaminen on päättynyt. Jollei henkilöllä ole oikeutta päivärahaan (1), elinkorkoa maksetaan työkyvyttömyyden alkamisesta lukien. Elinkorkoa maksetaan yleensä kuukausittain. Elinkoron maksaa Valtiokonttori.

Elinkorosta säädetään sotilasvammalaisissa (404/1948).

1.3.5 Asumistuet

Käsitekaavio 11. Asumistuet.

58

asumistuki

ei: asumisen tuki

etuus, jota pienituloinen henkilö tai ruokakunta voi saada suoriutuakseen *asumismenoistaan*

Asumistuet ovat Kelan maksamia etuuksia. Asumistukia ovat *eläkkeensaajan asumistuki*, *opintotuen asumislisä*, *sotilasavustuksen* asumisavustus ja *yleinen asumistuki*.

Ruokakunta tarkoittaa samassa asunnossa pysyvästi asuvaa henkilöä tai asuvia henkilöitä.

Asumisen tuki -termi voidaan ymmärtää laajemmin tarkoittamaan myös muuta asumisen tukemista, esimerkiksi *asuntolainojen* korkovähennystä, valtion myöntämiin asuntolainoihin liittyvää korkotukea, erilaisia investointiavustuksia sekä *korjausavustuksia*. Sosiaalihuollossa asumisen tuki voi viitata asumiseen liittyvään palveluun.

Asumistusta säädetään asumistukilaisissa (408/1975), eläkkeensaajan asumistuesta annetussa laissa (571/2007), opintotukilaisissa (65/1994) ja sotilasavustuslaissa (781/1993).

59

eläkkeensaajan asumistuki

tietyä *eläkettä* tai *korvausta* saavalle henkilölle tai tietyn ikäiselle henkilölle myönnettävä *asumistuki*

Eläkkeensaajan asumistukea voi saada Suomessa asuva 65 vuotta täyttänyt henkilö tai 16–64-vuotias henkilö, joka saa asumistukeen oikeuttavaa eläkettä tai korvausta ja jolla on asumistuessa huomioon otettavia *asumismenoja*.

Eläkkeensaajan asumistukea ei makseta henkilölle, joka saa *yleistä asumistukea* tai kuuluu yleistä asumistukea saavaan ruokakuntaan. Eläkkeensaajan asumistukea ei makseta ulkomaille.

Eläkkeensaajan asumistuen määrään vaikuttavat asumismenot, perhesuhteet, tulot ja omaisuus. Eläkkeensaajan asumistuki on 85 prosenttia huomioon otettavista, kuitenkin enintään enimmäismääräisistä asumismenoista, joista on vähennetty perusomavastuun ja lisäomavastuun yhteismäärä.

Eläkkeensaajan asumistuesta säädetään eläkkeensaajan asumistuesta annetussa laissa (571/2007).

60

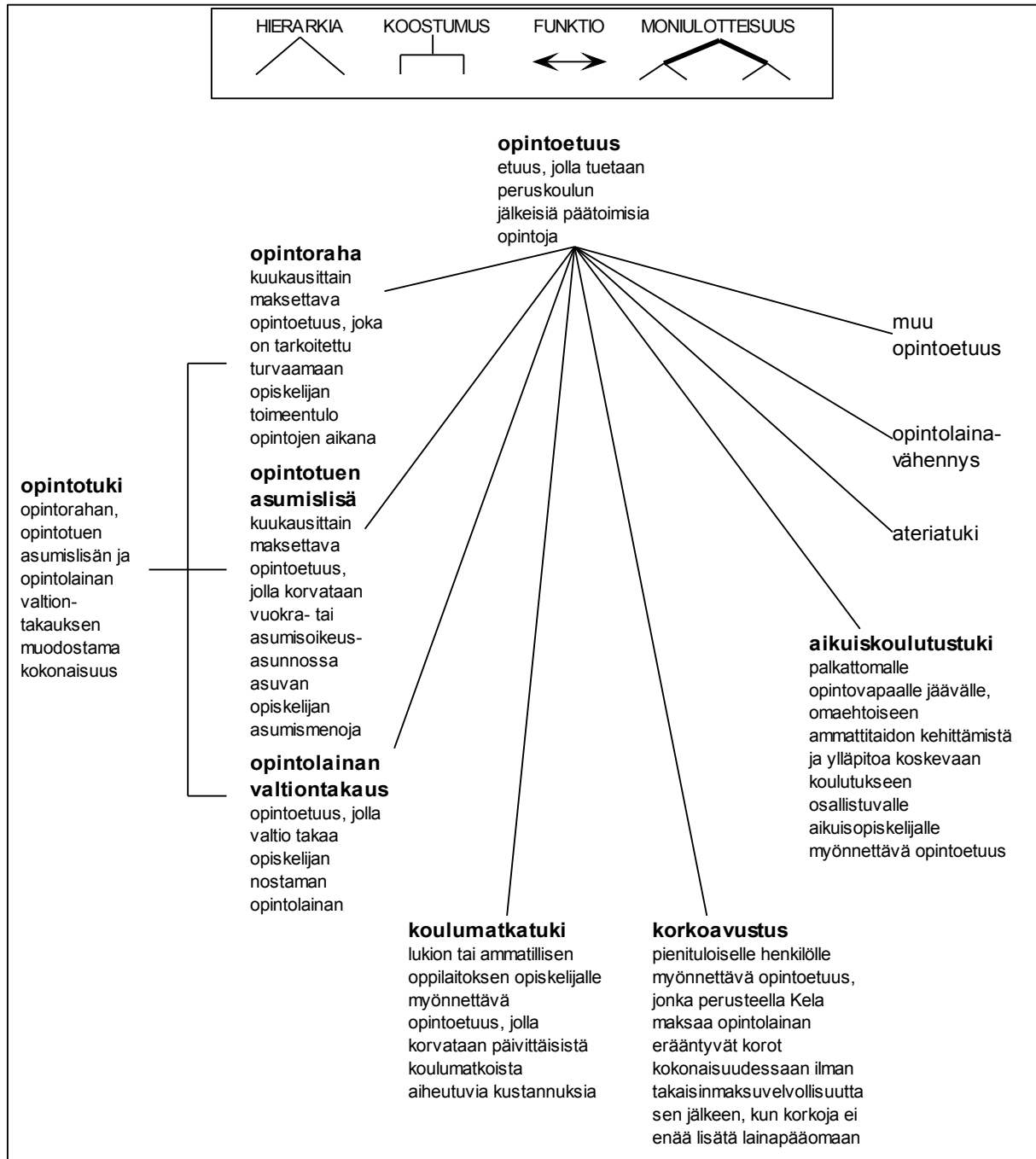
yleinen asumistuki

asumistuki, joka voidaan myöntää sellaiselle ruokakunnalle, jolla ei ole oikeutta *eläkkeensaajan asumistukeen* tai *opintotuen asumislisään*

Yleisen asumistuen määräytymiseen vaikuttavat ruokakunnan henkilöluku, asunnon pinta-ala, asunnon sijaintikunta, valmistumis- tai perusparannusvuosi sekä lämmitysjärjestelmä, bruttokuukausitulojen yhteismäärä ja omaisuus. Yleinen asumistuki on 80 prosenttia kohtuullisista *asumismenoista*, joista on vähennetty perusomavastuu.

Yleisestä asumistuesta säädetään asumistukilaisissa (408/1975).

1.3.6 Opintoetuudet

Käsitekaavio 12. Opintoetuudet.

61

opintoetuus; opintotukietuus

etuus, jolla tuetaan peruskoulun jälkeisiä päätoimisia opintoja

Kelan myöntämiä opintoetuuksia ovat *opintotukeen* kuuluvat *opintoraha*, *opintotuen asumislisä* ja *opintolainan valtioneuvoston takaus* sekä *koulumatkatuki*, ateriatuki ja *korkeavastus*. Koulutusrahasto myöntää *aikuiskoulutustukea*.

Kela käyttää opintoetuus-termiä. Opintotukietuus-termiä käytetään opintotukilaisissa.

Opintoetuuksista säädetään opintotukilaisissa (65/1994) ja aikuiskoulutustuesta annetussa laissa (1276/2000).

62

opintotuki

opintorahan, opintotuen asumislisän ja opintolainan valtioneuvoston muodostama kokonaisuus

Opintotuen myöntämisen yleisiä edellytyksiä ovat oppilaitokseen hyväksyminen, päätoiminen opiskelu, opinnoissa edistyminen ja taloudellisen tuen tarve.

Opintotuesta säädetään opintotukilaissa (65/1994).

63

opintoraha

kuukausittain maksettava *opintoetuus*, joka on tarkoitettu turvaamaan opiskelijan toimeentulo opintojen aikana

Opintoraha on *opintotuen* osa. Opintorahan määrään vaikuttavat opiskelijan ikä ja siviilisäätty, koulutusaste sekä se, asuuko opiskelija itsenäisesti vai vanhempansa luona. Vanhemman tulot voivat vaikuttaa joko korottavasti tai alentavasti opintorahan määrään.

Opintorahaa ei myönnetä opiskelijalle, josta maksetaan *lapsilisää* tai sitä vastaavaa *etuutta* ulkomailta.

Opintorahan maksaa Kela.

Opintorahasta säädetään opintotukilaissa (65/1994).

64

opintotuen asumislisä

kuukausittain maksettava *opintoetuus*, jolla korvataan vuokra- tai asumisoikeusasunnossa asuvan opiskelijan *asumismenoja*

Suomessa opintotuen asumislisän määrä on 80 prosenttia huomioon otettavista, kuitenkin enintään enimmäismääräisistä asumismenoista. Jos vuokra-asunto on vanhemman omistama tai vanhemmalta vuokrattu, asumislisää voidaan myöntää vähemmänkin kuin 80 prosenttia. Ulkomaille asumislisää maksetaan vakiomääräisenä. Myös sellaiselle opiskelijalle, joka opiskelee kansanopiston tai liikunnan koulutuskeskuksen maksullisella linjalla ja joka asuu oppilaitoksen asuntolassa, maksetaan asumislisää vakiomääräisenä.

Opintotuen asumislisä on *opintotuen* osa ja myös yksi *asumisen tuen* muoto. Jos opiskelija asuu omassa tai puolisonsa omistamassa asunnossa, hänellä ei ole oikeutta opintotuen asumislisään, mutta hänellä saattaa olla oikeus *yleiseen asumistukeen*.

Opintotuen asumislisän maksaa Kela.

Opintotuen asumislisästä säädetään opintotukilaissa (65/1994).

65

opintolainan valtioneuvoston

mieluummin kuin: aikuiskoulutustuen lainatakaus (aikuiskoulutustuki)

opintoetuus, jolla valtio takaa opiskelijan nostaman *opintolainan*

Opintolainan valtioneuvoston on *opintotuen* osa. Pääsääntöisesti opintolainan valtioneuvoston myönnetään sellaiselle opiskelijalle, joka saa *opintorahaa* tai *aikuiskoulutustukea*.

Sosiaalihuollon toimeentulotukilaskelmassa opintolainan valtioneuvoston lasketaan yleensä tietynsuuruiseksi kuukausituloksi.

Opintolainan valtioneuvostonuksesta säädetään opintotukilaissa (65/1994) ja aikuiskoulutustuesta annetussa laissa (1276/2000).

66

koulumatkatuki

lukion tai ammatillisen oppilaitoksen opiskelijalle myönnettävä *opintoetuus*, jolla korvataan päivittäisistä koulumatkoista aiheutuvia kustannuksia

Koulumatkoja pidetään päivittäisinä, jos koulumatkoja on vähintään neljänä päivänä viikossa.

Koulumatkatuen myöntämisen edellytyksenä on vähintään 10 km:n pituinen yhdensuuntainen koulumatka, tietynsuuruiset kuukausittaiset koulumatkakustannukset, soveltuva kulkutapa sekä tietty vähimmäismäärä koulumatkoja tietyin ajan kuluessa. Kulkutapa voi olla joukkoliikenne, koulutuksen järjestäjän järjestämä kuljetus tai tietyin edellytyksin itse järjestetty kulkutapa (henkilöauto tms.) Oppilaitos antaa opiskelijalle koulumatkoja varten ostotodistuksen, jolla opiskelija voi ostaa joukkoliikenteen lippuja koulumatkatueella alennettuun hintaan. Itse järjestetyille kulkutavalle koulumatkatukea voi saada enintään 100 km:n matkalle.

Kela maksaa koulumatkatuen kuukausittain opiskelijan kulkutavan mukaan joko koulukuljetuksen järjestäjälle, matkalipun myyjälle tai opiskelijalle.

Koulumatkatukea voi saada vain Suomessa opiskeleva henkilö Suomessa tehtäviin koulumatkoihin.

Koulumatkatuesta säädetään lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkuesta annetussa laissa (48/1997).

67

<opintoetuudet>

korkeavustus

pienituloiselle henkilölle myönnettävä *opintoetuus*, jonka perusteella Kela maksaa *opintolainan* erään-tyvät korot kokonaisuudessaan ilman takaisinmaksuvelvollisuutta sen jälkeen, kun korkoja ei enää lisätä lainapääomaan

Asevelvolliselle opintolainojen korot maksetaan *sotilasavustuksena*.

Korkeavustuksesta säädetään opintotukilaissa (65/1994).

68

aikuiskoulutustuki

palkattomalle opintovapaalle jäävälle, omaehtoiseen ammattitaidon kehittämistä ja ylläpitoa koskevaan koulutukseen osallistuvalla aikuisopiskelijalla myönnettävä *opintoetuus*

Aikuiskoulutustuen saamisen ehtona on, että opiskelija on työ- tai virkasuhteessa tai toimii yrittäjänä. Ehtona on myös, että opiskelija on ollut työelämässä yhteensä vähintään kahdeksan vuotta ja nykyisen työnantajan palveluksessa tai toiminut yrittäjänä vähintään vuoden ennen opiskelun aloittamista. Tukea voi saada silloin, kun opiskelija jää palkattomalle opintovapaalle yhtäjaksoisesti vähintään kahdeksi kuukaudeksi tai opiskelee lyhyemmillä opintojaksoilla tai osa-aikaisesti yhteensä vähintään 43 päivän ajan. Opiskelija ei saa saada opiskeluunsa muuta tukea.

Opintovapaalain (273/1979) mukaan opintovapaalla tarkoitetaan aikaa, joksi työnantaja on vapauttanut työntekijän palvelussuhteeseensa kuuluvien tehtävien suorittamisesta koulutusta tai opiskelua varten.

Aikuiskoulutustuen maksaa Koulutusrahasto.

Aikuiskoulutustuesta säädetään aikuiskoulutustuesta annetussa laissa (1276/2000).

1.3.7 Ase- tai siviilipalveluksen suorittamiseen liittyvät etuudet

69

varusmiehen päiväraha

varusmiespalveluksen, vapaaehtoisen asepalveluksen ja reservin kertausharjoituksen ajalta maksettava *päiväraha (1)*

Varusmiehen päiväraha maksetaan jälkikäteen vähintään kerran kuukaudessa. Päivärahan määrä voidaan porrastaa palvelusajan mukaan. Ulkomaanpalveluksen ajalta päiväraha maksetaan korotettuna.

Varusmiehen päivärahan maksaa Puolustusvoimat.

Varusmiehen päiväraha säädetään asevelvollisuuslaissa (1438/2007) ja puolustusministeriön asetuksessa asevelvollisuuslaissa ja terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa tarkoitetuista etuuksista (1444/2007).

70

siviilipalvelusmiehen päiväraha

siviilipalveluksen ajalta maksettava *päiväraha (1)*

Siviilipalveluspaikka maksaa siviilipalvelusvelvolliselle päivärahan (1), joka on sama kuin *varusmiehen päiväraha*.

Siviilipalvelusmiehen päivärahasta säädetään siviilipalveluslaissa (1446/2007).

71

sotilasavustus

ase- tai siviilipalveluksessa olevalle henkilölle tai hänen omaiselleen toimeentulon turvaamiseksi myönnettävä *etuus*

Ase- tai siviilipalveluksessa olevalle itselleen maksetaan sotilasavustuksen asumisavustus ja hänen *opintolainojensa* korot *korkoavustuksena*. Hänen omaiselleen maksetaan asumisavustus, perusavustus ja erityisavustus, jollei omainen saa toimeentuloa käytettävissään olevista tuloista. Ase- tai siviilipalveluksessa olevan lapselle voidaan maksaa sotilasavustusta *elatusapuun (1)* oikeutetulle lapselle.

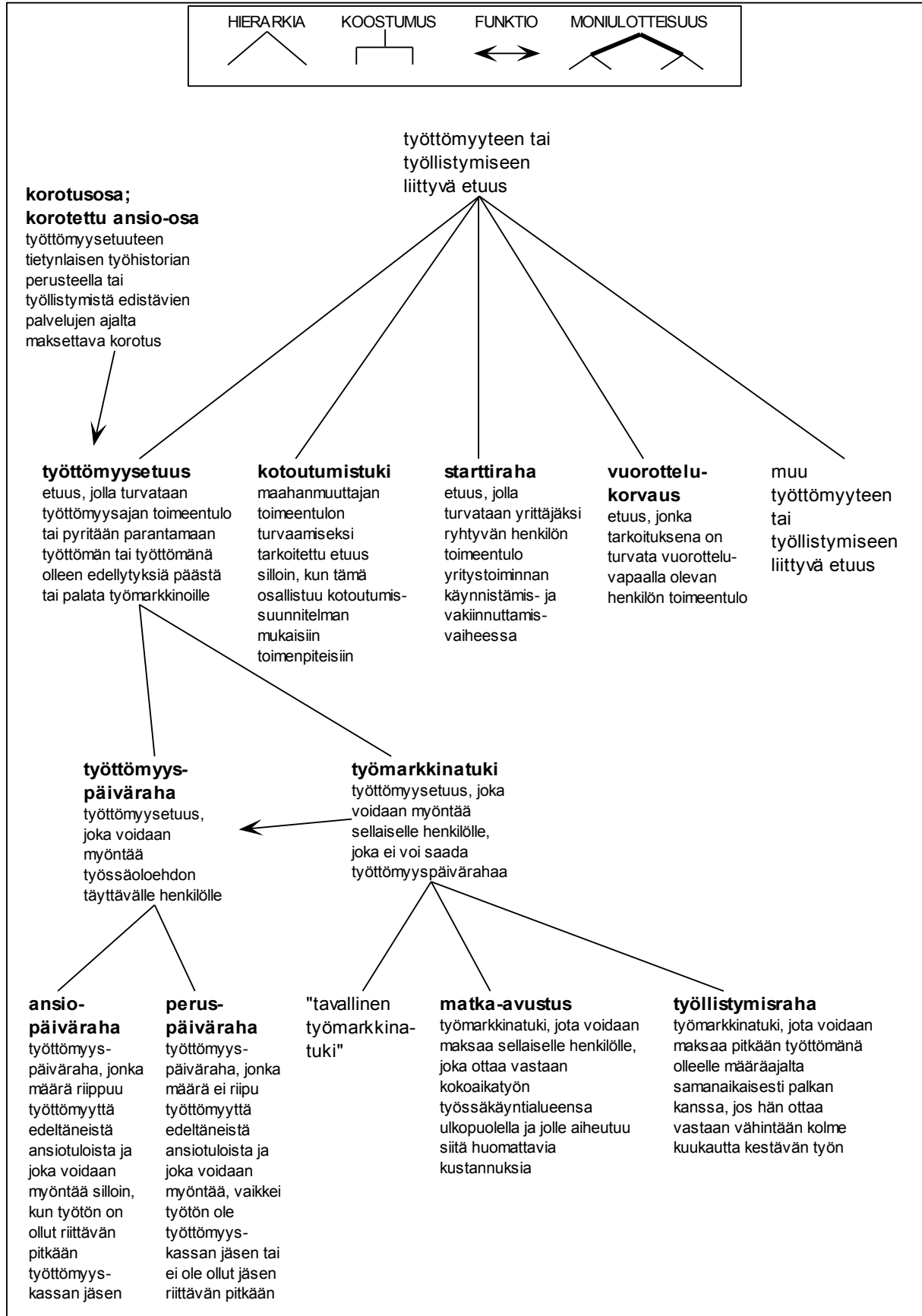
Myös vapaaehtoisessa asepalveluksessa olevalle naiselle ja hänen omaiselleen voidaan maksaa sotilasavustusta.

Sotilasavustukseen oikeutettuja omaisia ovat aviopuoliso, rekisteröidyn parisuhteen osapuoli, avopuoliso, jonka kanssa ase- tai siviilipalveluksessa olevalla on yhteinen lapsi, huollettavana oleva oma ja aviopuolison lapsi sekä ase- tai siviilipalveluksessa olevan ja hänen puolisonsa huoltoon pysyvästi sijoitettu lapsi.

Sotilasavustuksen maksaa Kela.

Sotilasavustuksesta säädetään sotilasavustuslaissa (781/1993) ja korkoavustuksesta opintotukilaissa (65/1994).

1.3.8 Työttömyyteen ja työllistymiseen liittyvät etuudet

Käsitekaavio 13. Työttömyyteen ja työllistymiseen liittyvät etuudet.

72

työttömyysetuus

mielummin kuin: työttömyyskorvaus

etuus, jolla turvataan työttömyysajan toimeentulo tai pyritään parantamaan työttömän tai työttömänä olleen edellytyksiä päästä tai palata työmarkkinoille

Työttömyysetuuksia ovat *työttömyyspäiväraha* ja *työmarkkinatuki*.

Työttömyysetuuksia maksavat Kela ja työttömyyskassat.

Työttömyysetuudet ovat osa asumisperusteista sosiaaliturvaa ja niitä maksetaan Suomessa asuville, työkykyisille henkilöille. Työttömyysetuuksia maksetaan pääsääntöisesti 17–65-vuotiaille henkilöille. Joissain tapauksissa niitä voidaan maksaa myös 65–68-vuotiaalle esimerkiksi, jos henkilö on lomautettuna. Työttömyysetuuden saaminen edellyttää myös työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumista työ- ja elinkeinotoimistoon ja työmarkkinoiden käytettävissä olemista. Työ- ja elinkeinotoimisto päättää, täyttääkö työnhakija työvoimapoliittiset edellytykset työttömyysetuuden saamiseksi, ja antaa siitä Kelalle tai työttömyyskassalle työvoimapoliittisen lausunnon.

Kelassa ja työttömyysturvalaissa käytetään termiä työttömyysetuus. Yleiskielessä työttömyysetuutta kutsutaan usein työttömyyskorvaukseksi.

Työttömyysetuuksista säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002).

73

työttömyyspäiväraha

työttömyysetuus, joka voidaan myöntää työssäoloehdon täyttävälle henkilölle

Työssäoloehto on vaatimus, jonka mukaan henkilön on täytynyt olla töissä tietyn aikaa tietyn ajanjakson kuluessa ennen työttömäksi jäämistään. Palkansaajilla ja yrittäjillä on omat työssäoloehdonsa. Palkansaaja täyttää työssäoloehdon, jos hän on ollut palkkatyössä vähintään 34 viikkoa työttömyyttä edeltäneiden 28 kuukauden aikana, hänen työaikansa on ollut vähintään 18 tuntia viikossa ja kokoaikatyön palkka on ollut alan työehtosopimuksen mukainen, tai jos työehtosopimusta ei ole, vähintään tietynsuuruinen. Yrittäjä täyttää työssäoloehdon, jos hän on toiminut yrittäjänä vähintään 18 kuukautta työttömyyttä edeltäneiden 4 vuoden aikana ja yritys-toiminta on ollut riittävän laajaa.

Työttömyyspäiväraha maksetaan työttömyyskassassa vakuutettuina oleville *ansiopäivärahana* ja muille *peruspäivärahana*. Työttömyyspäivärahaan maksetaan *lapsikorotus*.

Työttömyyspäivärahaa maksetaan 5 päivältä viikossa, ja sitä maksetaan enintään 500 päivän ajan. Jos työttömyys jatkuu, päivärahakauden enimmäisajan täytyttyä voi hakea *työmarkkinatukea*.

Työttömyyspäivärahaan ei sovelleta tarveharkintaa, vrt. *työmarkkinatuki*.

Työttömyyspäivärahasta säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002).

74

ansiopäiväraha; ansiosidonnainen päiväraha; ansioon suhteutettu päiväraha

työttömyyspäiväraha, jonka määrä riippuu työttömyyttä edeltäneistä ansiotuloista ja joka voidaan myöntää silloin, kun työtön on ollut riittävän pitkään työttömyyskassan jäsen

Ansiopäivärahaa haetaan työttömyyskassasta, ja sen maksaa työttömyyskassa. Vrt. *peruspäiväraha*.

Ansiopäivärahasta säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002).

75

peruspäiväraha

työttömyyspäiväraha, jonka määrä ei riipu työttömyyttä edeltäneistä ansiotuloista ja joka voidaan myöntää, vaikkei työtön ole työttömyyskassan jäsen tai ei ole ollut jäsen riittävän pitkään

Peruspäivärahaa haetaan Kelalta, ja sen maksaa Kela. Vrt. *ansiopäiväraha*.

Täysimääräinen peruspäiväraha ja *työmarkkinatuki* ovat samansuuruisia.

Peruspäivärahasta säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002).

76

työmarkkinatuki

työttömyysetuus, joka voidaan myöntää sellaiselle henkilölle, joka ei voi saada *työttömyyspäivärahaa*

Työmarkkinatuen saajan ei tarvitse täyttää työssäoloehtoita eli hänen ei ole tarvinnut olla töissä tietyn aikaa tietyn ajanjakson kuluessa ennen työttömäksi jäämistään. Työtön, joka tulee ensi kertaa työmarkkinoille tai joka ei ole ollut viime aikoina töissä, voi saada työmarkkinatukea. Työmarkkinatukea voi saada myös työttömyyspäivärahan päivärahaikauden enimmäisajan täytyttyä. Työmarkkinatuen kesto ei ole rajoitettu.

Täysimääräinen työmarkkinatuki ja *peruspäiväraha* ovat samansuuruisia. Työmarkkinatukeen sovelletaan pääsääntöisesti tarveharkintaa, jolloin omat *pääomatulot* ja vanhempien tulot voivat pienentää työmarkkinatuen määrää. Tarveharkintaa ei sovelleta esimerkiksi silloin, kun henkilö osallistuu työllistymistä edistäviin palveluihin.

Työmarkkinatuki on Kelan maksama *etuus*. Siihen maksetaan *lapsikorotus*.

Työmarkkinatuesta säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002).

77

matka-avustus

työmarkkinatuki, jota voidaan maksaa sellaiselle henkilölle, joka ottaa vastaan kokoaikatyön työssäkäyntialueensa ulkopuolella ja jolle aiheutuu siitä huomattavia kustannuksia

Matka-avustusta voidaan maksaa enintään neljän kuukauden ajan työsuhteen alkamisesta lukien, enintään kuitenkin työsuhteen ajan.

Matka-avustuksen myöntää työ- ja elinkeinotoimisto, mutta sen maksaa Kela.

Matka-avustuksesta säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002).

78

työllistymisraha

työmarkkinatuki, jota voidaan maksaa pitkään työttömänä olleelle määräjälta samanaikaisesti *palkan* kanssa, jos hän ottaa vastaan vähintään kolme kuukautta kestävä työtä

Vastaanotettu työ pitää voida lukea palkansaajan työssäoloehtoon. Palkansaaja täyttää työssäoloehdon, jos hän on ollut palkkatyössä vähintään 26 viikkoa työttömyyttä edeltäneiden 28 kuukauden aikana, hänen työaikansa on ollut vähintään 18 tuntia viikossa ja kokoaikatyön palkka on ollut alan työehtosopimuksen mukainen, tai jos työehtosopimusta ei ole, vähintään tietynsuuruinen.

Työllistymisrahan myöntäminen edellyttää, että henkilö

1) on saanut työmarkkinatukea työttömyyden perusteella vähintään 500 päivältä tai hänen oikeutensa *työttömyyspäivärahaan* on päättynyt päivärahaikauden enimmäisajan johdosta

2) saa työmarkkinatukea tai hänelle ei makseta työmarkkinatukea omavastuuajan tai eräiden muiden seikkojen vuoksi

3) ei ole työsuhteessa, ei työllisty yrittäjänä tai omassa työssä eikä ole päätoiminen opiskelija ja

4) asuu työsuhteen alkaessa työllistymisrahakokeilussa mukana olevassa kunnassa.

Työllistymisrahaa maksetaan yhden kuukauden ajalta työsuhteen alkamisesta lukien.

Työllistymisrahaa maksetaan kokeiluluonteisesti tietyissä kunnissa vuosina 2013–2015.

Työllistymisrahasta säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002).

79

korotusosa (työmarkkinatuki, peruspäiväraha); **korotettu ansio-osa** (ansiopäiväraha)

työttömyysetuuteen tietyntalouden työhistorian perusteella tai työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettava korotus

Termejä korotusosa ja korotettu ansio-osa käytetään eri yhteyksissä. Korotusosa liittyy **työmarkkinatukeen** ja **peruspäivärahaan**, korotettu ansio-osa liittyy **ansiopäivärahaan**.

Peruspäivärahaan voidaan maksaa korotusosaa ja ansiopäivärahaan voidaan maksaa korotettua ansio-osaa:

jos henkilö on irtisanottu taloudellisista ja tuotannollisista syistä ja hän on ollut vähintään 20 vuotta työelämässä tai

jos henkilö osallistuu työllistymistä edistävään palveluun.

Työmarkkinatukeen voidaan maksaa korotusosaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta.

Peruspäivärahan korotusosaa ja ansiopäivärahan korotettua ansio-osaa maksetaan enintään 100 päivältä, jos henkilö on ollut vähintään 20 vuotta työelämässä, ja 200 päivältä, jos hän osallistuu työllistymistä edistävään palveluun. Työmarkkinatuen korotusosaa maksetaan enintään 200 päivältä. Korotusosan maksaa Kela ja korotetun ansio-osan työttömyyskassat.

Korotusosasta ja korotetusta ansio-osasta säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002).

80

<työttömyysetuudet>

kulukorvaus (2)

ei: † ylläpitokorvaus (2)

työllistymistä edistävään palveluun osallistuvalla maksettava päivakohtainen **korvaus** palveluun osallistumisesta aiheutuvien matka- ja muiden kustannusten korvaamiseksi

Matkakustannusten lisäksi kulukorvaus (2) on tarkoitettu majoitus-, ruokailu- ja muiden ylläpitokustannusten korvaamiseen.

Korotettua kulukorvausta maksetaan henkilölle, joka osallistuu työllistymistä edistävään palveluun työssäkäyntialueensa ulkopuolella. Korotettuun kulukorvaukseen on oikeus myös henkilöllä, joka osallistuu työllistymistä edistävään palveluun työssäkäyntialueellaan mutta kotikuntansa ulkopuolella ja jolle aiheutuu siitä majoituskustannuksia.

Henkilön osallistuessa ulkomailla järjestettävään työvoimakoulutukseen hänelle maksetaan ylläpito- ja majoituskustannusten korvauksena 50 % valtion virkamiesten ulkomaanpäivärahasta. Pohjoiskalotin koulutussäätiön järjestämään koulutukseen osallistuvalla työttömyysetuuteen oikeutetulle henkilölle maksetaan omaa kulukorvausta (2).

Kulukorvausta (2) maksetaan **työttömyysetuuden** lisäksi. Sen myöntää ja maksaa Kela tai työttömyyskassa riippuen siitä, kumpi maksaa henkilön saaman työttömyysetuuden.

Kulukorvauksesta (2) säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) ja työttömyysturvalaissa (1290/2002).

81

matka- ja yöpymiskustannusten korvaus

ei: † liikkuvuusavustus (1)

korvaus, jolla korvataan työnhakuun ja työllistymisen edistämiseen liittyviä matka- ja yöpymiskustannuksia työttömälle henkilölle

Matka- ja yöpymiskustannusten korvausta maksetaan esimerkiksi työttömälle työnhakijalle, joka menee työhaastatteluun tai tekemään työsopimusta, ja kesätöitä hakevalle opiskelijalle. Matkakustannuksista voidaan myöntää korvausta myös työttömälle, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee kuljetuspalvelua voidakseen asioida työ- ja elinkeinotoimistossa. Matkakustannusten korvausta myönnetään vain Suomen alueella tehtävistä matkoista.

Matka- ja yöpymiskustannusten korvauksen myöntää ja maksaa työ- ja elinkeinotoimisto.

Matka- ja yöpymiskustannusten korvauksesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012).

82

muuttokustannusten korvaus

ei: † liikkuvuusavustus (2)

korvaus, jolla korvataan työn vuoksi tapahtuneen muuton kustannuksia työttömälle, irtisanotulle tai määräaikaisesta työsuhteesta työttömäksi jäävälle työnhakijalle silloin, kun tämä siirtyy työhön työssäkäyntialueensa ulkopuolelle

Muuttokustannusten korvausta maksetaan kustannuksista, jotka aiheutuvat asuinirtaimiston muutosta Suomessa työssäkäyntialueen ulkopuolelle. Työn tulee kestää vähintään kuusi kuukautta ja työajan tulee olla vähintään 18 tuntia viikossa. Muuttokustannusten korvauksen edellytyksenä on, että muutto on tapahtunut kuuden kuukauden kuluessa työsuhteen alkamisesta.

Muuttokustannusten korvausta ei makseta työnhakijalle, joka saa muuta korvausta muuttokustannuksista tai *matka-avustusta*.

Muuttokustannusten korvauksen myöntää ja maksaa työ- ja elinkeinotoimisto.

Muuttokustannusten korvauksesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012).

83

kotoutumistuki

maahanmuuttajan toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu *etuus* silloin, kun tämä osallistuu kotoutumissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin

Kotoutumistuki maksetaan *työmarkkinatukena* tai *toimeentulotukena*. Oikeus kotoutumistukeen työmarkkinatukena määräytyy työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisesti ja oikeus kotoutumistukeen toimeentulotukena määräytyy toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaisesti. Työmarkkinatuen maksaa Kela ja toimeentulotuen kunnan sosiaalitoimi.

Kotoutumisen edistämiseksi maahanmuuttajalle laaditaan kotoutumissuunnitelma, ja työ- ja elinkeinotoimisto voi ohjata maahanmuuttajan erilaisiin työllistymistä edistäviin palveluihin.

Kotoutumistuesta säädetään kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010).

84

starttiraha

etuus, jolla turvataan yrittäjäksi ryhtyvän henkilön toimeentulo yritystoiminnan käynnistämisen- ja vakiinnuttamisvaiheessa

Starttirahan myöntämisen edellytyksenä on, että henkilöllä on riittävät valmiudet aiottuun yritystoimintaan tai että hän hankkii ne, että yritystoiminta on päätoimista ja että sillä arvioidaan olevan jatkuvan kannattavan toiminnan edellytykset. Starttiraha myönnetään enintään 18 kuukaudeksi.

Starttirahan myöntää työ- ja elinkeinotoimisto ja maksaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Starttirahasta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) ja valtioneuvoston julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa asetuksessa (1073/2012).

85

vuorottelukorvaus

ei: † vuorotteluvapaakorvaus

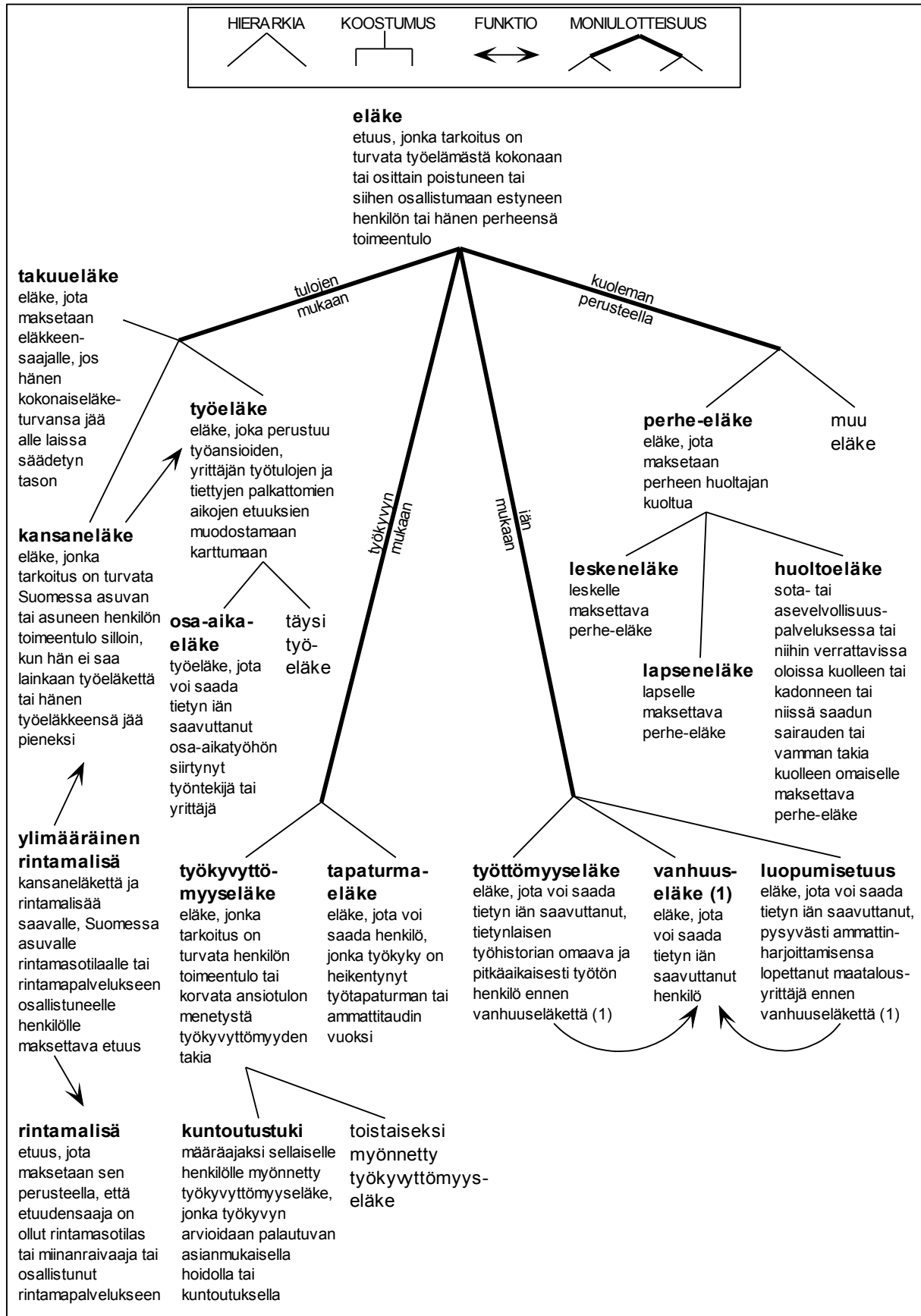
etuus, jonka tarkoituksena on turvata vuorotteluvapaalla olevan henkilön toimeentulo

Vuorotteluvapaa on hakemuksesta määräajaksi myönnettävä vapautus työ- tai virkasuhteeseen kuuluvien tehtävien hoitamisesta. Työntekijä ja työnantaja sopivat vuorotteluvapaasta. Lisäksi työntekijän on täytynyt olla tietyn aikaa työssä ennen vuorotteluvapaan alkamista ja tietyn aikaa saman työnantajan palveluksessa.

Vuorottelukorvauksen maksaa työttömyyskassa tai Kela. Vuorottelukorvauksen määrä on tietty prosenttiosuus siitä *työttömyyspäivärahasta*, johon vuorottelija olisi oikeutettu työttömänä ollessaan.

Vuorottelukorvauksesta säädetään vuorotteluvapaalaissa (1305/2002).

1.3.9 Eläkkeet ja eläkkeisiin liittyvät etuudet

Käsitekaavio 14. Eläkkeet.

86

eläke

etuus, jonka tarkoitus on turvata työelämästä kokonaan tai osittain poistuneen tai siihen osallistumaan estyneen henkilön tai hänen perheensä toimeentulo

Eläke voidaan myöntää toistaiseksi voimassa olevaksi tai määräaikaiseksi.

Eläkkeitä ovat esimerkiksi *kansaneläke* ja *työeläke* sekä vapaaehtoiset eläkkeet.

Eläkkeistä säädetään useissa laeissa, esimerkiksi kansaneläkelaisissa (568/2007), työntekijän eläkelaisissa (395/2006) ja yrittäjän eläkelaisissa (1272/2006).

87

kansaneläke

ei: vanhuuseläke (2)

eläke, jonka tarkoitus on turvata Suomessa asuvan tai asuneen henkilön toimeentulo silloin, kun hän ei saa lainkaan *työeläkettä* tai hänen työeläkkeensä jää pieneksi

Kansaneläkkeen saaminen ei edellytä sitä, että olisi ollut ansiotöissä. Kansaneläkettä ja työeläkettä voidaan maksaa samaan aikaan, mutta tiettyä tulorajaa suuremmat työeläkkeet pienentävät kansaneläkkeen määrää. Jos työeläkkeen määrä ylittää tietyn rajan, kansaneläkettä ei makseta lainkaan.

Kansaneläkkeen myöntää ja maksaa Kela. Kansaneläkkeenä maksetaan *vanhuuseläkettä (1)*, *työkyvyttömyyseläkettä* ja *työttömyyseläkettä*. Vanhuuseläke-termiä siis ei tule käyttää kansaneläkkeestä, sillä se on vain yksi kansaneläkkeen laji.

Kansaneläkkeestä säädetään kansaneläkelaisissa (568/2007).

88

takuueläke

eläke, jota maksetaan eläkkeensaajalle, jos hänen kokonaiseläketurvansa jää alle laissa säädetyn tason

Kokonaiseläketurva muodostuu eläkkeensaajalle maksettavista *työeläkkeistä* ja mahdollisista muista eläkkeistä, kuten *kansaneläkkeestä*. Siihen voi kuulua myös ulkomailta maksettavia eläkkeitä.

Takuueläke on sidottu kansaneläkeindeksiin.

Takuueläkkeestä säädetään takuueläkkeestä annetussa laissa (703/2010).

89

työeläke

eläke, joka perustuu työansioiden, yrittäjän työtulojen ja tiettyjen palkattomien aikojen *etuuksien* muodostamaan karttumaan

Ennen vuotta 2005 eläkkeelle jääneiden työeläkkeen määrään vaikuttaa työuran pituus. Vuoden 2005 alusta lähtien eläkkeelle jääneille tai jääville työeläkettä karttuu vuodessa 1,5 % ikävälillä 18–52 vuosiansioista, 1,9 % vuodessa ikävälillä 53–62 vuosiansioista ja 4,5 % vuodessa ikävälillä 63–68 vuosiansioista. Karttunut eläke tarkistetaan elinaikakertoimella, johon vaikuttaa eläkkeensaajan syntymävuosi. Kerroin vaikuttaa vuonna 1948 ja sen jälkeen syntyneiden eläkkeisiin.

Työeläkkeitä hoitavat työeläkevakuutusyhtiöt, eläkekassat, eläkesäätiöt ja julkisella puolella Keva.

Työeläkkeenä maksetaan *työkyvyttömyyseläkettä*, *osa-aikaeläkettä*, *työttömyyseläkettä*, *vanhuuseläkettä (1)*, *huoltoeläkettä* ja *tapaturmaeläkettä*.

Työeläkkeistä säädetään useissa laeissa, esimerkiksi kunnallisissa eläkelaisissa (549/2003), työntekijän eläkelaisissa (395/2006) ja yrittäjän eläkelaisissa (1272/2006).

90

osa-aikaeläke

työeläke, jota voi saada tietyn iän saavuttanut osa-aikatyöhön siirtynyt työntekijä tai yrittäjä

Osa-aikaeläkkeen saamisen ehdot eroavat jonkin verran yksityisillä ja julkisilla aloilla.

Osa-aikatyöhön siirtymisestä ja osa-aikaeläkkeelle jäämisestä on sovittava työnantajan kanssa.

Osa-aikaeläkkeestä säädetään useissa laeissa, esimerkiksi kunnallisissa eläkelaisissa (549/2003), työntekijän eläkelaisissa (395/2006) ja yrittäjän eläkelaisissa (1272/2006).

91

työkyvyttömyyseläke

ei: sairauseläke; sairaseläke

eläke, jonka tarkoitus on turvata henkilön toimeentulo tai korvata **ansiotulon** menetystä työkyvyttömyyden takia

Työkyvyttömyydellä tarkoitetaan sairauden tai vamman aiheuttamaa työkyvyn heikkenemistä siten, että henkilö ei kykene tekemään työtä.

Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää toistaiseksi voimassa olevaksi tai määräajaiseksi, ks. **kuntoutustuki**. Työkyvyttömyyseläkettä ennen henkilö on yleensä saanut enimmäisajan **sairauspäivärahaa**.

Työkyvyttömyyseläkettä maksetaan sekä kansaneläke- että työeläkejärjestelmästä.

Työeläkejärjestelmässä työkyvyttömyyseläkettä voidaan maksaa myös osittaisena eli osatyökyvyttömyyseläkkeenä.

Työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään useissa laeissa, esimerkiksi kansaneläkelaiissa (568/2007), kunnallisissa eläkelaiissa (549/2003), työntekijän eläkelaiissa (395/2006) ja yrittäjän eläkelaiissa (1272/2006).

92

kuntoutustuki; määräaikainen työkyvyttömyyseläke

määräajaksi sellaiselle henkilölle myönnetty **työkyvyttömyyseläke**, jonka työkyvyn arvioidaan palautuvan asianmukaisella hoidolla tai kuntoutuksella

Kuntoutustuki myönnetään hakijan kuntoutumisen edistämiseksi niin pitkäksi ajaksi, kuin hakijan arvioidaan olevan työkyvyn eläkelainsäädännössä tarkoitettulla tavalla. Kela ei kuitenkaan myönnä kuntoutustukea lyhyemmäksi ajaksi kuin yhdeksi kalenterikuukaudeksi. Työeläkelainsäädännön mukaan työkyvyttömyyden on kestettävä yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan.

Kuntoutustukea myönnettäessä on varmistettava, että hakijalle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Kuntoutustuki voidaan myöntää myös hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelun ajaksi.

Kuntoutustuesta säädetään useissa laeissa, esimerkiksi kansaneläkelaiissa (568/2007), kunnallisissa eläkelaiissa (549/2003), työntekijän eläkelaiissa (395/2006) ja yrittäjän eläkelaiissa (1272/2006).

93

tapaturmaeläke

eläke, jota voi saada henkilö, jonka työkyky on heikentynyt työtapaturman tai ammattitautin vuoksi

Tapaturmaeläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijän työkyvyn voidaan arvioida alentuneen vähintään 10 prosenttia. Lisäksi edellytetään, että työansion määrä on alentunut vähintään 5 prosenttia vuosityöansion vähimmäismäärästä. Työkyvyn alentumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän jäljellä oleva kyky hankkia itselleen **ansiotuloja** sellaisella saatavissa olevalla työllä, jonka suorittamista häneltä voidaan kohtuudella edellyttää hänen koulutuksensa, aikaisemman toimintansa, ikänsä ja asumisolosuhteensa sekä näihin verrattavien muiden seikkojen perusteella.

Tapaturmaeläkkeestä säädetään tapaturmavakuutuslaissa (608/1948).

94

vanhuuseläke (1)

eläke, jota voi saada tietyn iän saavuttanut henkilö

Vanhuuseläkettä maksetaan *kansaneläkkeenä* ja *työeläkkeenä*.

Vanhuuseläkettä on haettava. Kansaneläkelain (568/2007) mukaan vanhuuseläkkeen ikäraja on 65 vuotta; työeläkkeissä on joustava eläkeikä 63-68 vuotta.

Vanhuuseläkkeen alkamisaikaa voi aikaistaa eläkkeensaajan hakemuksesta. Varhennettua vanhuuseläkettä voi saada 63 vuotta täytettyään. Vuonna 1951 ja sitä ennen syntyneillä varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisikäraja on 62 vuotta. Jos eläkkeen alkamisaikaa aikaistetaan, vanhuuseläkkeeseen tehdään varhennusvähennys eli sitä vähennetään pysyvästi tietyllä prosenttiluvulla jokaiselta kuukaudelta, jolta eläke varhennetaan. Kansaneläkkeenä maksettavan vanhuuseläkkeen varhennusvähennys on 0,4 % ja työeläkkeenä maksettavan 0,6 %. Varhennettu vanhuuseläke on poistumassa työeläkkeestä. Varhennettu vanhuuseläke on pysyvästi pienempi kuin normaali vanhuuseläke.

Kansaneläkelain mukaan henkilö voi lykätä vanhuuseläkkeen alkamisen 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen ja työeläkkeissä 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Jos eläkkeen alkamisaikaa lykätään, vanhuuseläkkeeseen tehdään lykkäyskorotus eli sitä korotetaan tietyllä prosenttiluvulla jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkääntyy. Kansaneläkkeenä maksettavan vanhuuseläkkeen lykkäyskorotus on 0,6 % ja työeläkkeenä maksettavan 0,4 %.

Vanhuuseläkkeestä säädetään useissa laeissa, esimerkiksi kansaneläkelaisissa (568/2007), kunnallisissa eläkelaisissa (549/2003), työntekijän eläkelaisissa (395/2006) ja yrittäjän eläkelaisissa (1272/2006).

95

työttömyyseläke

eläke, jota voi saada tietyn iän saavuttanut, tietynlaisen työhistorian omaava ja pitkäaikaisesti työtön henkilö ennen *vanhuuseläkettä* (1)

Työttömyyseläkettä maksetaan *kansaneläkkeenä*.

Työttömyyseläkkeestä säädetään esimerkiksi kansaneläkelain voimaanpanosta annetussa laissa (569/2007) ja kunnallisissa eläkelaisissa (549/2003).

96

luopumisetuus

eläke, jota voi saada tietyn iän saavuttanut, pysyvästi ammatinharjoittamisensa lopettanut maatalousyrittäjä ennen *vanhuuseläkettä* (1)

Luopumisetuusia ovat luopumiseläke, luopumiskorvaus, luopumistuki ja sukupolvenvaihdoseläke. Luopumiseläkkeitä ei enää myönnetä, mutta niitä maksetaan vielä. Luopumiskorvausta ja sukupolvenvaihdoseläkkeitä ei enää myönnetä eikä makseta.

Luopumiseläkkeestä säädetään luopumiseläkelaisissa (16/1974), sukupolvenvaihdoseläkkeestä maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetussa laissa (1317/1990) luopumiskorvauksesta maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetussa laissa (1330/1992) ja luopumistuesta maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa (1293/1994).

97

perhe-eläke

eläke, jota maksetaan perheen huoltajan kuoltua

Perhe-eläkkeitä ovat *leskeneläke* ja *lapseneläke* sekä Valtiokonttorin maksama *huoltoeläke*.

Perhe-eläkettä maksetaan sekä kansaneläke- että työeläkejärjestelmästä.

Perhe-eläkkeistä säädetään esimerkiksi kansaneläkelaisissa (568/2007), kunnallisissa eläkelaisissa (549/2003) ja sotilasvammalaisissa (404/1948).

98

leskeneläke

leskelle maksettava *perhe-eläke*

Leskeneläkettä voidaan maksaa tietyin edellytyksin leskelle, joka on ollut naimisissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa edunjättäjän kanssa. Leskeneläkkeen perusteet määräytyvät sen mukaan, myönnetäänkö leskeneläke kansaneläke- vai työeläkejärjestelmästä.

Leskeneläkkeestä säädetään esimerkiksi kansaneläkelaisissa (568/2007) ja kunnallisissa eläkelaisissa (549/2003).

99

lapseneläke

lapselle maksettava *perhe-eläke*

Lapseneläkettä maksetaan pääsääntöisesti siihen asti, kunnes lapsi täyttää 18 vuotta. Kela voi kuitenkin maksaa lapseneläkettä myös 18–20-vuotiaalle, jos sen saaja opiskelee. 18 vuotta täytäneelle lapselle maksettavaa lapseneläkettä kutsutaan koululaiseläkkeeksi.

Kelan maksama lapseneläke voi olla joko puoli-orvon eläke tai täysorvon eläke.

Lapseneläkkeestä säädetään esimerkiksi kansaneläkelaisissa (568/2007) ja kunnallisissa eläkelaisissa (549/2003).

100

huoltoeläke

sota- tai asevelvollisuuspalveluksessa tai niihin verrattavissa oloissa kuolleen tai kadonneen tai niissä saadun sairauden tai vamman takia kuolleen omaiselle maksettava *perhe-eläke*

Omaisina ovat puoliso ja alle 17-vuotiaat lapset ja adoptiolapset. Myös vanhemmat, adoptiovanhemmat, isovanhemmat, yli 17-vuotiaat lapset ja adoptiolapset sekä alle 17-vuotiaat lapsenlapset voivat saada huoltoeläkettä, jos heidän työ- tai ansiokykynsä ja varallisuutensa ovat niin vähäiset, että he elatukseensa nähden ovat huomattavasti riippuvaisia kuolleesta.

Kadonneen henkilön omaiselle huoltoeläkettä suoritetaan siitä päivästä alkaen, joka kuolleeksi julistamismenettelyssä voidaan määrätä kadonneen kuolinpäiväksi.

Huoltoeläkkeen maksaa Valtiokonttori.

Huoltoeläkkeestä säädetään sotilasvammalaisissa (404/1948).

101

rintamalisä

etuus, jota maksetaan sen perusteella, että etuudensaaja on ollut rintamasotilas tai miinanraivaaja tai osallistunut rintamapalvelukseen

Rintamalisään on oikeus sellaisella henkilöllä, jolla on rintamasotilastunnus, rintamapalvelustunnus, rintamatunnus tai veteraanitunnus. Oikeus rintamalisään on myös miinanraivaajilla, joilla on Sota-arkiston todistus osallistumisesta Puolustusvoimien alaisena miinanraivaustehtäviin vuosina 1945-1952.

Rintamalisästä säädetään rintamasotilaseläkelaisissa (119/1977).

102

ylimääräinen rintamalisä

kansaneläkettä ja *rintamalisää* saavalle, Suomessa asuvalle rintamasotilaille tai rintamapalvelukseen osallistuneelle henkilölle maksettava *etuus*

Ylimääräiseen rintamalisään on oikeus sellaisella henkilöllä, jolla on rintamasotilastunnus, rintamapalvelustunnus, rintamatunnus tai veteraanitunnus.

Ylimääräisen rintamalisän suuruus riippuu kansaneläkkeen määrästä.

Ylimääräisestä rintamalisästä säädetään rintamasotilaseläkelaisissa (119/1977).

103

lapsikorotus

etuuden korotus, joka maksetaan etuudensaajan huollettavana olevan, tietynikäisen lapsen perusteella

Lapsikorotus maksetaan erikseen jokaisesta korotukseen oikeuttavasta lapsesta.

Kela maksaa lapsikorotusta *eläkkeisiin*, *peruspäivärahaan* ja *työmarkkinatukeen*. Työttömyyskassat maksavat lapsikorotusta *ansiopäivärahoihin*. Eläkkeissä lapsikorotusta maksetaan alle 16-vuotiaista lapsista ja *työttömyysetuuksissa* alle 18-vuotiaista.

Lapsikorotuksesta säädetään kansaneläkelaisissa (568/2007) ja työttömyysturvalaisissa (1290/2002).

1.3.10 Toimeentulotuki

104

toimeentulotuki

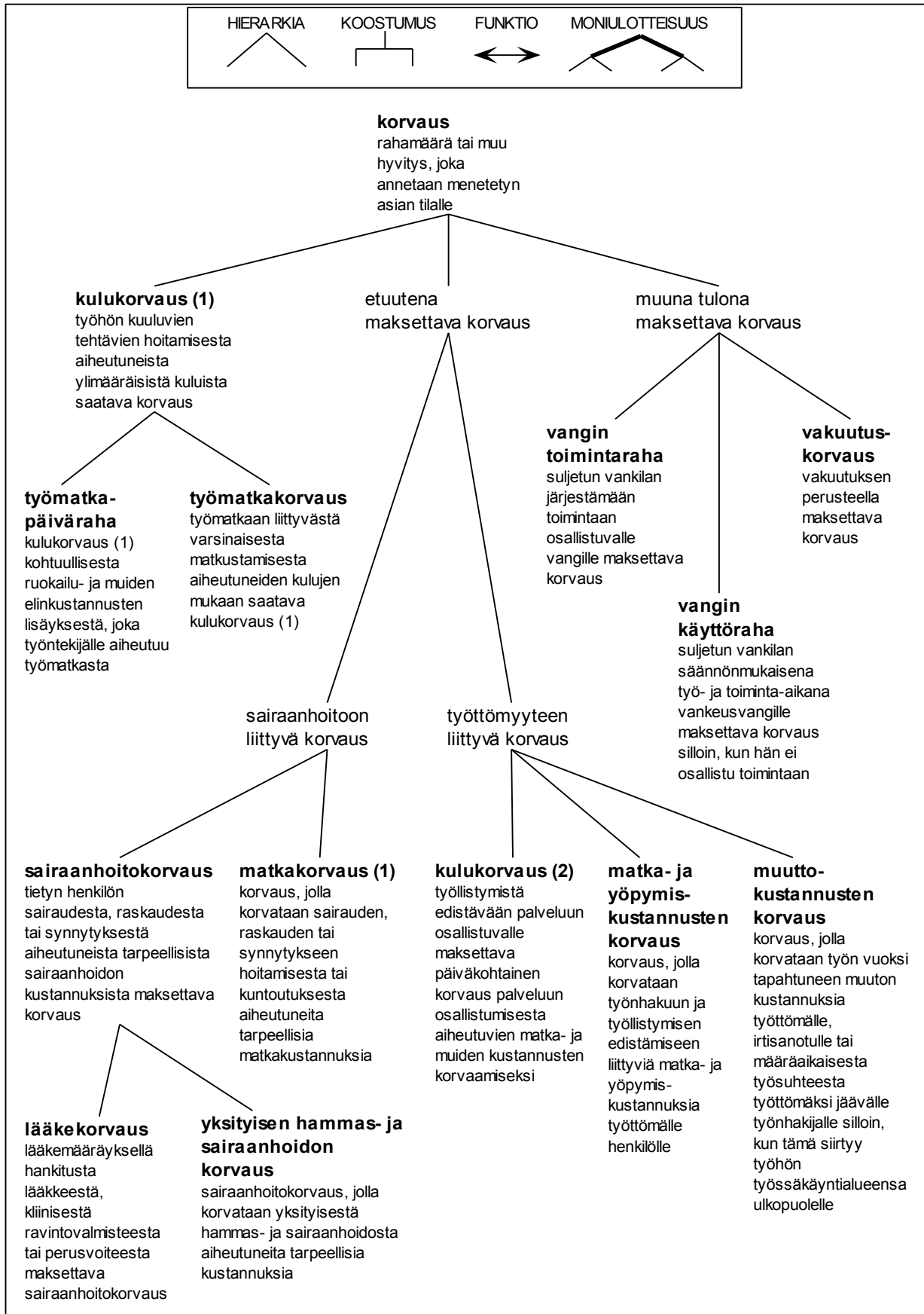
sosiaalihuollon viimesijainen *etuus*, jolla turvataan sosiaalihuollon asiakkaan toimeentulo silloin, kun tämän tulot tai *varallisuus* katsotaan riittämättömiksi välttämättömään toimeentuloon

Toimeentulotuen määrä on toimeentulotuesta annetussa laissa määriteltyjen menojen sekä käytettävissä olevien tulojen ja varallisuuden erotus.

Toimeentulotuen myöntää ja maksaa kunnan sosiaalitoimi.

Toimeentulotuesta säädetään toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997).

1.3.11 Sairaanhoidon liittyvät korvaukset

Käsitekaavio 15. Tulona saatavat korvaukset.

105

korvaus

rahamäärä tai muu hyvitys, joka annetaan menetetyn asian tilalle

Menetetty asia voi olla esimerkiksi rahaa tai aikaa.

106

sairaanhoitokorvaus; sairaanhoidon korvaus

ei: Kela-korvaus; sairausvakuutuskorvaus

tietyn henkilön sairaudesta, raskaudesta tai synnytyksestä aiheutuneista tarpeellisista sairaanhoidon kustannuksista maksettava *korvaus*

Sairaanhoitokorvauksia ovat esimerkiksi *lääkekorvaus*, *matkakorvaus (1)* sekä *yksityisen hammas- ja sairaanhoidon korvaukset*.

Sairaanhoitokorvausta ei myönnetä henkilön terveyskeskukselle tai muulle julkisen terveydenhuollon toimintayksikölle maksamista maksuista.

Sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisia sairaanhoitokorvauksia maksavat Kela ja työpaikkakassat. Lisäksi yksityiset vakuutuslaitokset tarjoavat tapaturma- ja sairauskuluvakuutuksia, joista maksetaan korvauksia kyseisten vakuutusten vakuutusehtojen mukaisesti.

Kela-korvaus on yleiskielinen ilmaus, ja sitä käytetään vain Kelan maksamista sairaanhoitokorvauksista. Kela-korvaus-sanana käyttöä ei suositella myöskään Kelan maksamista sairaanhoitokorvauksista, kuten lääkekorvauksista, jos on tarve ilmaista tarkasti, mistä korvauksesta on kyse.

107

lääkekorvaus

lääkemääräyksellä hankitusta lääkkeestä, kliinisestä ravintovalmisteesta tai perusvoiteesta maksettava *sairaanhoitokorvaus*

Lääkekorvauksen saaminen edellyttää, että valmisteelle on hyväksytty korvattavuus ja että henkilöllä on Kela-kortti.

Lääkekorvaus maksetaan lääkkeen myyntihinnasta tai viitehinnasta. Lääkekorvaus voi olla peruskorvaus, erityiskorvaus sekä niiden lisäksi maksettava lisäkorvaus.

Yleensä henkilö saa lääkekorvauksen suorakorvauksena apteekista.

Korvattavien lääkkeiden lisäksi lääkekorvausta maksetaan tietyissä tapauksissa myös korvattavista kliinisistä ravintovalmisteista ja niitä vastaavista tuotteista, korvattavista perusvoiteista, erityislupavalmisteista, apteekissa valmistetuista lääkkeistä, lääkkeellisestä hapesta ja verestä. Lääkekorvausta ei makseta perinteisistä kasvirohdosvalmisteista eikä homeopaattisista valmisteista.

Kelan ja työpaikkakassojen maksamista lääkekorvauksista säädetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004).

108

yksityisen hammas- ja sairaanhoidon korvaus

sairaanhoitokorvaus, jolla korvataan yksityisestä hammas- ja sairaanhoidosta aiheutuneita tarpeellisia kustannuksia

Yksityisen hammas- ja sairaanhoidon korvauksia maksetaan korvaustaksojen perusteella.

Korvaustaksa ei ole yläraja sille, minkä suuruisen palkkion yksityinen palveluntuottaja voi periä asiakkaalta. Korvaustaksoista päättää sosiaali- ja terveysministeriö yhdessä Kelan kanssa.

Kelan ja työpaikkakassojen maksamista yksityisen hammas- ja sairaanhoidon korvauksista säädetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004).

109

matkakorvaus (1)

korvaus, jolla korvataan sairauden, raskauden tai synnytyksen hoitamisesta tai kuntoutuksesta aiheutuneita tarpeellisia matkakustannuksia

Matkakorvausta (1) maksetaan henkilön, hänen saattajansa, perheenjäsenensä tai perheenjäsenen verrattavan henkilön tekemästä matkasta sekä kotikäynnistä, jonka yksityinen terveydenhuollon palveluntuottaja on tehnyt henkilön luokse. Muun terveydenhuollon ammattihenkilön tekemästä matkasta myönnetään korvausta vain, jos lääkäri on antanut määräyksen tutkimuksen tekemisestä tai hoidon antamisesta kotona.

Henkilöllä on oikeus saada matkakorvausta (1), jos matka on tehty valtion, kunnan tai kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksikköön. Yksityisen terveydenhuollon toimintayksikköön tai ammatinharjoittajan luokse tehdystä matkasta henkilölle aiheutuneet kustannukset korvataan vain, jos suoritettu tutkimus tai annettu hoito on sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaan korvattavaa. Lisäksi korvaus maksetaan sairauden hoitoon kuuluvien apuvälineiden hankkimiseen ja ylläpitämiseen liittyvistä henkilön itsensä apuvälineiden valmistus-, huolto- ja välityspaikkoihin tekemistä matkoista aiheutuneista kustannuksista.

Kelan ja työpaikkakassojen maksamista matkakorvauksista (1) säädetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004) ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005).

110

muu etuus

etuus, jota ei ole eritelty sosiaalihuollon tuloluokituksessa

1.4 Muut tulot

111

muut tulot

tulot, jotka eivät ole *ansiotuloja*, *pääomatuloja* tai *etuuksia*

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa tulot jaetaan ansiotuloihin, pääomatuloihin, etuuksiin ja muihin tuloihin.

112

elatusapu (1)

vahvistetun elatussopimuksen tai tuomioistuimen päätöksen mukainen rahasuoritus, jolla yksityishenkilö osallistuu toisen yksityishenkilön elinkustannuksiin

Elatusapua voidaan maksaa joko lapselle tai puolisolle.

Elatusapua voidaan jatkaa koulutusavustuksena 18 vuotta täyttäneelle lukiolaiselle tai ammatillisessa koulutuksessa olevalle, jos vanhemmat tai vanhempi ja lapsi sopivat tästä tai siitä on tuomioistuimen päätös.

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa elatusavut ovat *muita tuloja*.

Lapsen elatusavusta säädetään lapsen elatuksesta annetussa laissa (704/1975) ja puolison elatusavusta avioliittolaissa (234/1929).

113

vangin toimintarahaa; toimintarahaa

suljetun vankilan järjestämään toimintaan osallistuvalla vangilla maksettava *korvaus*

Vankila maksaa valmentavaan työhön, koulutukseen tai muuhun vankilan järjestämään tai hyväksymään toimintaan osallistuvalla vangilla vangin toimintarahaa. Toimintarahaa maksetaan kolmessa luokassa työn, koulutuksen tai muun toiminnan vaativuuden, osallistumisen säännöllisyyden ja keston sekä vangin henkilökohtaisen suorituksen mukaan.

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa vangin toimintarahat ovat *muita tuloja*.

Vangin toimintarahasta säädetään vankeuslaissa (767/2005) ja valtioneuvoston vankeudesta annetussa asetuksessa (509/2006).

114

vangin käyttöraha; käyttöraha

suljetun vankilan säännönmukaisena työ- ja toiminta-aikana vankeusvangille maksettava *korvaus* silloin, kun hän ei osallistu toimintaan

Ammattityössä avolaitoksissa sovelletaan yleistä työaikalainsäädäntöä. Muussa toiminnassa säännönmukainen työ- tai toiminta-aika on enintään kahdeksan tuntia vuorokaudessa ja enintään 35 tuntia viikossa.

Vankila maksaa vangin käyttörahaa silloin, kun se ei maksa työ- ja toiminta-ajalta *vangin toimintarahaa*.

Vankeusvanki on henkilö, joka on otettu rangaistuslaitokseen suorittamaan tuomittua ehdotonta vankeusrangaistusta, täytäntöön pantavaksi määrättyä ehdollista vankeusrangaistusta tai jäännösrangaistusta menetettyään ehdonalaisen vapautensa.

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa vangin käyttörahat ovat *muita tuloja*.

Vangin käyttörahasta säädetään vankeuslaissa (767/2005) ja valtioneuvoston vankeudesta annetussa asetuksessa (509/2006).

115

avustus; apuraha; stipendi

myöntäjän määrittelemiin kriteereihin perustuva, harkinnanvarainen ja määrätarkoitukseen myönnettävä taloudellinen tuki

Avustus voi olla tarkoitettu esimerkiksi asunnon korjausta, matkaa, tutkimusta tai opiskelua varten.

Monet järjestöt, rahastot ja säätiöt myöntävät avustuksia. Esimerkiksi Kirkon diakoniarahasto voi myöntää avustuksia paikallisseurakuntien kautta yllättäviin taloudellisiin vaikeuksiin tai hätätilanteisiin joutuneille perheille ja yksityishenkilöille.

Avustus-, apuraha- ja stipendi-termejä käytetään hieman eri yhteyksissä. Apuraha ja stipendi liittyvät erityisesti tutkimukseen ja opiskeluun, kun taas avustus liittyy usein korjauksiin ja yllättäviin hätätilanteisiin.

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa avustukset ovat *muita tuloja*.

116

korjausavustus

vanhuksen tai vammaisen ympärivuotisessa asuinkäytössä olevan asunnon korjaukseen myönnettävä *avustus*

Asunnossa asuvasta ruokakunnasta ainakin yhden henkilön on oltava vähintään 65-vuotias tai vammainen. Ruokakunnan tulot eivät saa ylittää asetettuja rajoja eikä ruokakunnalla saa olla *varallisuutta* siinä määrin, että se kykenee korjaamaan asuntonsa ilman korjausavustusta.

Korjausavustuksen myöntää kunta, mutta sen maksaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA).

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa korjausavustukset ovat *muita tuloja*.

117

energia-avustus

ympärivuotisessa asuinkäytössä olevan pientalon energiatalouden parantamiseen ja uusiutuvien energiamuotojen käytön lisäämiseen tarkoitettu *avustus*, joka voidaan myöntää yksityishenkilölle

Energia-avustusta myönnetään laite- ja materiaalihankintoihin, ei työkustannuksiin.

Ruokakunnan tulot eivät saa ylittää asetettuja rajoja. *Varallisuus* ei vaikuta energia-avustuksen myöntämiseen.

Pientalolla tarkoitetaan tässä asuinrakennusta, jossa on enintään kaksi asuinhuoneistoa.

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa energia-avustukset ovat *muita tuloja*.

118

veronpalautus

rahamäärä, joka palautetaan verovelvolliselle, jos häneltä on kannettu liikaa veroa

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa veronpalautukset ovat *muita tuloja*.

119

vakuutuskorvaus

vakuutuksen perusteella maksettava *korvaus*

Vakuutuskorvaus sisältää sekä yksityisten että lakisääteisten vakuutusten perusteella maksettavat korvaukset. Yksityisissä vakuutuksissa oikeus vakuutuskorvaukseen ja sen suuruus perustuu vakuutussopimukseen ja sen ehtoihin. Lakisääteisissä vakuutuksissa oikeus vakuutuskorvaukseen perustuu lakiin.

Vakuutuskorvauksen voi saada esimerkiksi palon, tapaturman, sairauden tai kuoleman perusteella.

Vakuutuskorvauksia ovat esimerkiksi vahingonkorvaukset, jotkin *ansionmenetykskorvaukset* sekä haattaraha ja haattalisä, joita maksetaan tapaturmien ja ammattitautien aiheuttamista pysyvistä haitoista.

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa vakuutuskorvaukset ovat *muuta tuloja*.

Yksityisistä vakuutuksista maksettavista vakuutuskorvauksista säädetään yleisellä tasolla vakuutussopimuslaissa (543/1994). Lakisääteisistä vakuutuskorvauksista säädetään esimerkiksi tapaturmavakuutuslaissa (608/1948).

120

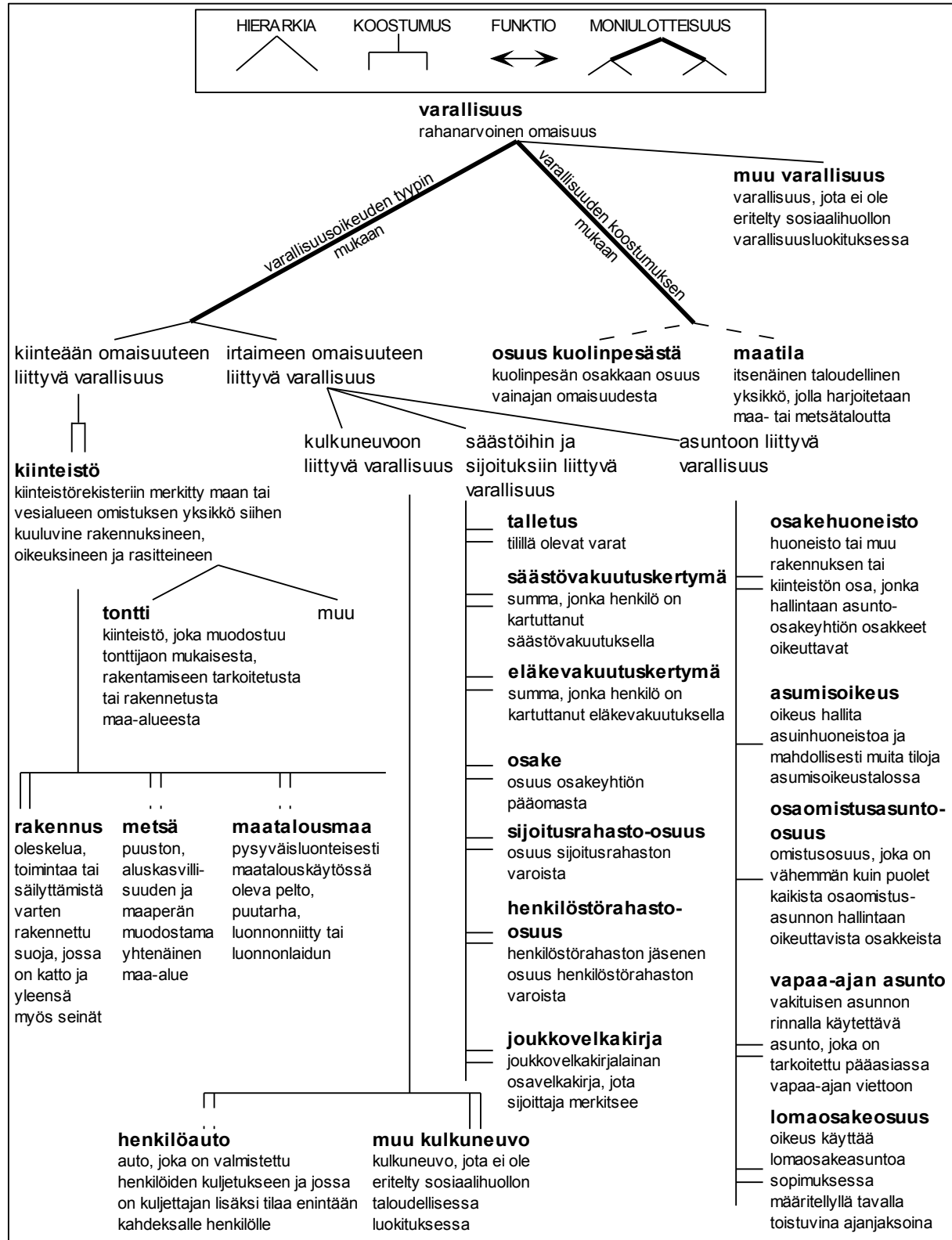
luokittelematon tulo

tulo, jota ei ole eritelty sosiaalihuollon tuloluokituksessa

Luokittelemattomia tuloja ovat esimerkiksi perinnöt, veikkausvoitot, päivä- ja työtoiminnasta maksettavat työosuusrahat ja yksityishenkilön toiselle yksityishenkilölle maksamat vahingonkorvaukset.

Sosiaalihuollon tuloluokituksessa luokittelemattomat tulot ovat *muuta tuloja*.

2 VARALLISUUSLUOKITUS

Käsitekaavio 16. Varallisuus.

121

varallisuus; varat

rahanarvoinen omaisuus

Sosiaalihuollossa arvioidaan henkilön käytävissä ja realisoitavissa olevaa varallisuutta.

Sosiaalihuollossa henkilön varallisuus otetaan huomioon esimerkiksi *toimeentulotukea* myönnettäessä, vanhemman elatuskykyä arvioidessa ja *sosiaalisen luoton* takaisinmaksukykyä arvioidessa.

122

osakehuoneisto; asunto-osake

huoneisto tai muu *rakennuksen* tai *kiinteistön* osa, jonka hallintaan asunto-osakeyhtiön *osakkeet* oikeuttavat

Osakehuoneisto on *varallisuutta*. Jos osakehuoneisto on henkilön vakituksena asuntona, sosiaalihuollossa sitä ei pääsääntöisesti pidetä realisoitavana varallisuutena.

Osakehuoneistoista säädetään asunto-osakeyhtiölaissa (1599/2009).

123

asumisoikeus

oikeus hallita asuinhuoneistoa ja mahdollisesti muita tiloja asumisoikeustalossa

Asumisoikeuden haltija on maksanut asumisoikeustalon omistajalle asumisoikeusmaksun, joka on määrätty osuus asumisoikeusasunnon kokonaisarvosta. Lisäksi asumisoikeuden haltija maksaa *käyttövastiketta*.

Asumisoikeus on *varallisuutta*. Asumisoikeuden luovutushinta koostuu asumisoikeusmaksusta ja sen indeksikorotuksesta sekä asumisoikeuden haltijoiden huoneistoon tekemien tai hallinta-aikanaan rahoittamien kohtuullisten parannusten arvosta luovutushetkellä. Jos asumisoikeusasunto on henkilön vakituksena asuntona, asumisoikeutta ei pääsääntöisesti pidetä realisoitavana varallisuutena.

Asumisoikeusasunnoista säädetään asumisoikeusasunnoista annetussa laissa (650/1990).

124

osaomistusasunto-osuus; osaomistusasunnon vähemmistöosuus

omistusosuus, joka on vähemmän kuin puolet kaikista osaomistusasunnon hallintaan oikeuttavista *osakkeista*

Osaomistusasunto on vuokratulokorkotukilainalla rahoitettu vuokra-asunto.

Osaomistusasunto-osuuden vähemmistöosuuden omistaja on maksanut enemmistöosuuden omistajalle vähintään yhden osaomistusmaksun ja maksaa sen lisäksi *vuokraa*. Hän voi lunastaa loput asunnon hallintaan oikeuttavista osakkeista tiettyinä ajankohtina. Jos hän ei käytä lunastusoikeuttaan, enemmistöosuuden omistaja on velvollinen ostamaan takaisin hänen omistussuutensa tai osoittamaan sille ostajan.

Osaomistusasunto-osuus on *varallisuutta*. Jos osaomistusasunto on henkilön vakituksena asuntona, sosiaalihuollossa osaomistusasunto-osuutta ei pääsääntöisesti pidetä realisoitavana varallisuutena.

Osaomistusasunnoista säädetään vuokra-asuntojen korkotukilainalla rahoitetuista osaomistusasunnoista annetussa laissa (232/2002).

125

vapaa-ajan asunto; vapaa-ajanasunto

vakituksena asunnon rinnalla käytettävä asunto, joka on tarkoitettu pääasiassa vapaa-ajan viettoon

Vapaa-ajan asunto voi olla joko pysyvään tai osa-aikaiseen käyttöön tarkoitettu *rakennuksessa*. Vapaa-ajan asuntoja ovat esimerkiksi kesämökkit ja siirtolapuutarhamökkit.

Vapaa-ajan asunto on *varallisuutta*.

126

lomaosakeisuus; aikaosuus

oikeus käyttää lomaosakeasuntoa sopimuksessa määritellyllä tavalla toistuvina ajanjaksoina

Lomaosakeasunto on asumiskäyttöön tarkoitettu rakennus tai huoneisto, jonka käyttöoikeus perustuu lomaosakeosuuksiin. Kuluttajansuojalaissa lomaosakeasuntoon viitataan aikaosuus-asunto-termillä ja lomaosakeosuuteen aikaosuus-termillä.

Lomaosakeosuus on *varallisuutta*. Sen arvo on summa, jolla lomaosakeosuus voidaan realisoida.

Aikaosuusasunnoista säädetään kuluttajansuojalaissa (38/1978).

127

kiinteistö

kiinteistörekisteriin merkitty maan tai vesialueen omistuksen yksikkö siihen kuuluvine *rakennuksineen*, oikeuksineen ja rasitteineen

Yleiskielessä kiinteistö-sanaa käytetään joskus pelkästä rakennuksesta.

Kiinteistö on *varallisuutta*. Jos kiinteistöön kuuluva asuinrakennus on henkilön vakituksena asuntona, sosiaalihuollossa kiinteistöä ei pääsääntöisesti pidetä realisoitavana varallisuutena.

Kiinteistörekisterilaissa (392/1985) säädetään siitä, mitä kiinteistörekisteriin merkitään kiinteistönä. Kiinteistöjä ovat kyseisen lain mukaan muun muassa tilat ja *tontit*. Kiinteistönmuodostamislaisissa (554/1995) säädetään siitä, mitä kiinteistö käsittää. Varojen arvostamisesta verotuksessa annetussa laissa (1142/2005) säädetään kiinteistön verotusarvosta.

128

tontti

kiinteistö, joka muodostuu tonttijaon mukaisesta, rakentamiseen tarkoitettusta tai rakennetusta maa-alueesta

Tontti on *varallisuutta*.

Kiinteistörekisterilaissa (392/1985) ja kiinteistönmuodostamislaisissa (554/1995) säädetään tontista kiinteistönä.

129

rakennus

oleskelua, toimintaa tai säilyttämistä varten rakennettu suoja, jossa on katto ja yleensä myös seinät

Rakennus on *varallisuutta*.

Kiinteistöverolaissa (654/1992) säädetään siitä, millaiset rakennukset kuuluvat *kiinteistöön*.

130

metsä

puuston, aluskasvillisuuden ja maaperän muodostama yhtenäinen maa-alue

Metsä on *varallisuutta*. Metsä voi olla on *kiinteistö* tai sen osa.

Metsästä säädetään varojen arvostamisesta verotuksessa annetussa laissa (1142/2005).

131

maatalousmaa

pysyväisluonteisesti maatalouskäytössä oleva peltö, puutarha, luonnonniitty tai luonnonlaidun

Maatalousmaa on *varallisuutta*. Maatalousmaa voi olla *kiinteistö* tai sen osa.

Maatalousmaasta säädetään varojen arvostamisesta verotuksessa annetussa laissa (1142/2005).

132

muu kiinteistöön liittyvä varallisuus

kiinteistöön liittyvä *varallisuus*, jota ei ole eritelty sosiaalihuollon varallisuusluokituksessa

Muu kiinteistöön liittyvä varallisuus voi olla esimerkiksi joutomaa.

133

henkilöauto

auto, joka on valmistettu henkilöiden kuljetukseen ja jossa on kuljettajan lisäksi tilaa enintään kahdeksalle henkilölle

Henkilöauto on *varallisuutta*.

Henkilöautoista säädetään ajoneuvolaissa (1090/2002).

134

muu kulkuneuvo

kulkuneuvo, jota ei ole eritelty sosiaalihuollon varallisuusluokituksessa

Muita kulkuneuvoja ovat esimerkiksi veneet sekä muut ajoneuvot kuin *henkilöautot*, kuten moottoripyörät.

Muu kulkuneuvo on *varallisuutta*.

135

talletus

tilillä olevat varat

Talletus voi olla esimerkiksi pankkitilillä tai henkilöstökassan tilillä.

Talletus on *varallisuutta*.

136

säästövakuutuskertymä; sijoitusvakuutuskertymä; säästöhenkivakuutuskertymä

summa, jonka henkilö on kartuttanut säästövakuutuksella

Säästövakuutus on vakuutus, jolla henkilö säästää pitkäaikaisesti tulevaisuutta varten.

Säästövakuutus-nimitystä käytetään usein vakuutuksista, joilla säästetään vähitellen, esimerkiksi kuukausittaisina erinä. Sijoitusvakuutus-nimitystä käytetään yleensä vakuutuksista, joihin sijoitetaan yksi tai useampi suurehko kertamaksu. Termit eivät ole vakiintuneita, joten tuotenimestä ei voi päätellä vakuutuksen tarkkaa sisältöä.

Säästövakuutuskertymä on *varallisuutta*.

137

eläkevakuutuskertymä

summa, jonka henkilö on kartuttanut eläkevakuutuksella

Eläkevakuutus on vakuutus, jolla henkilö säästää vapaaehtoista *eläkettä* varten.

Eläkevakuutuskertymä on *varallisuutta*.

138

osake

osuus osakeyhtiön pääomasta

Osake on *varallisuutta*.

Osakkeista säädetään osakeyhtiölaissa (624/2006).

139

sijoitusrahasto-osuus; rahasto-osuus (1)

osuus sijoitusrahaston varoista

Sijoitusrahastoon varoja sijoittaneella on oikeus sijoitusrahasto-osuuteen.

Sijoitusrahasto-osuus on *varallisuutta*.

Sijoitusrahasto-osuuksista säädetään sijoitusrahastolaissa (48/1999).

140

henkilöstörahasto-osuus; rahasto-osuus (2)

henkilöstörahaston jäsenen osuus henkilöstörahaston varoista

Henkilöstörahasto on yrityksen henkilöstön omistama ja hallitsema rahasto, jonka tarkoituksena on yrityksen sille suorittamien tulos- tai voittopalkkioerien ja mahdollisten muiden varojen hallinta.

Henkilöstörahasto-osuus on *varallisuutta*.

Henkilöstörahastoista säädetään henkilöstörahastolaissa (934/2010).

141

joukkovelkakirja

joukkovelkakirjalainan osavelkakirja, jota sijoittaja merkitsee

Joukkovelkakirjalaina on *laina*, jonka lainan liikkeeseenlaskija ottaa yleisöltä.

Joukkovelkakirja on *varallisuutta*.

Joukkovelkakirjoista säädetään velkakirjalaisissa (622/1947).

142

osuus kuolinpesästä

kuolinpesän osakkaan osuus vainajan omaisuudesta

Osuus kuolinpesästä on *varallisuutta*. Henkilön osuus kuolinpesästä selvitetään perukirjasta. Tällöin tulee ottaa huomioon muun muassa kuolinpesän osakkaiden määrä sekä kuolinpesään kuuluvan omaisuuden lajit.

Kuolinpesästä säädetään perintökaressa (40/1965).

143

maatila; maa- ja metsätila

itsenäinen taloudellinen yksikkö, jolla harjoitetaan maa- tai metsätaloutta

Maatila on *varallisuutta*.

Maatilasta ja maataloudesta säädetään maatilatalouden tuloverolaissa (534/1967).

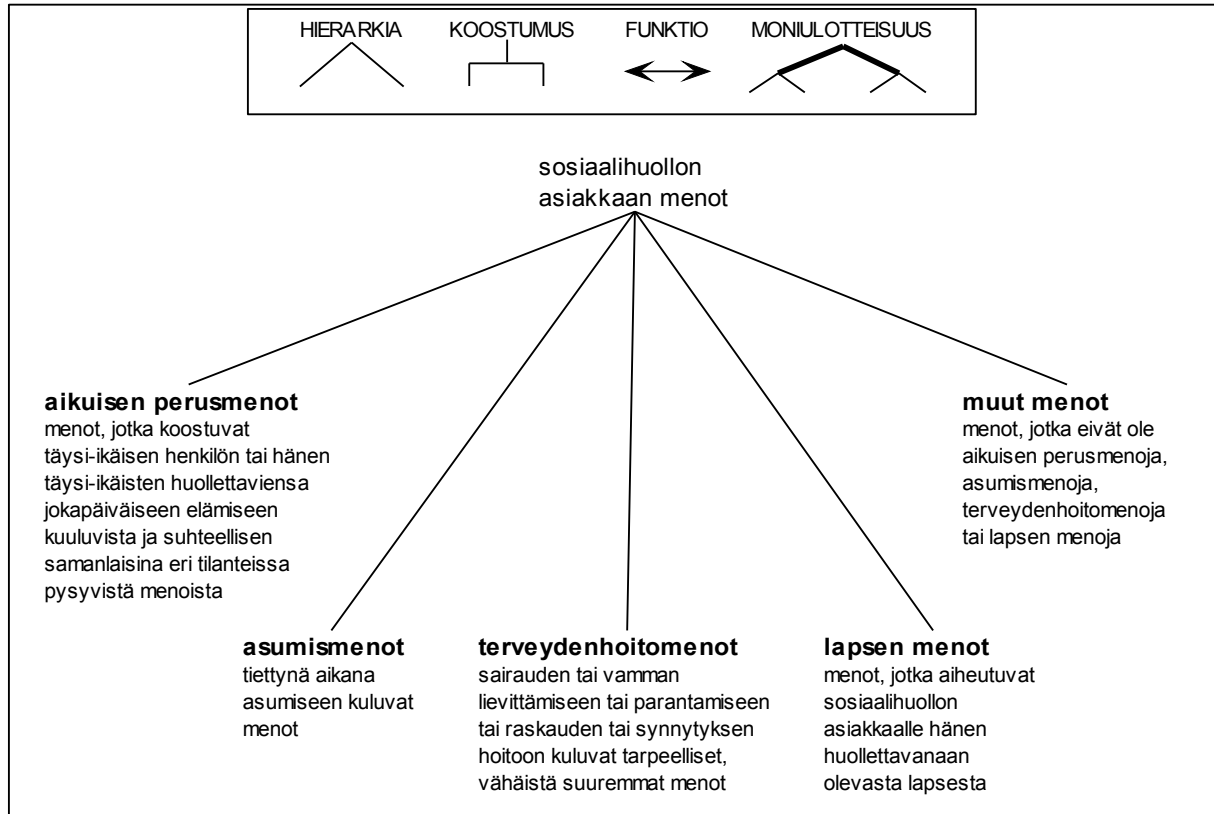
144

muu varallisuus

varallisuus, jota ei ole eritelty sosiaalihuollon varallisuusluokituksessa

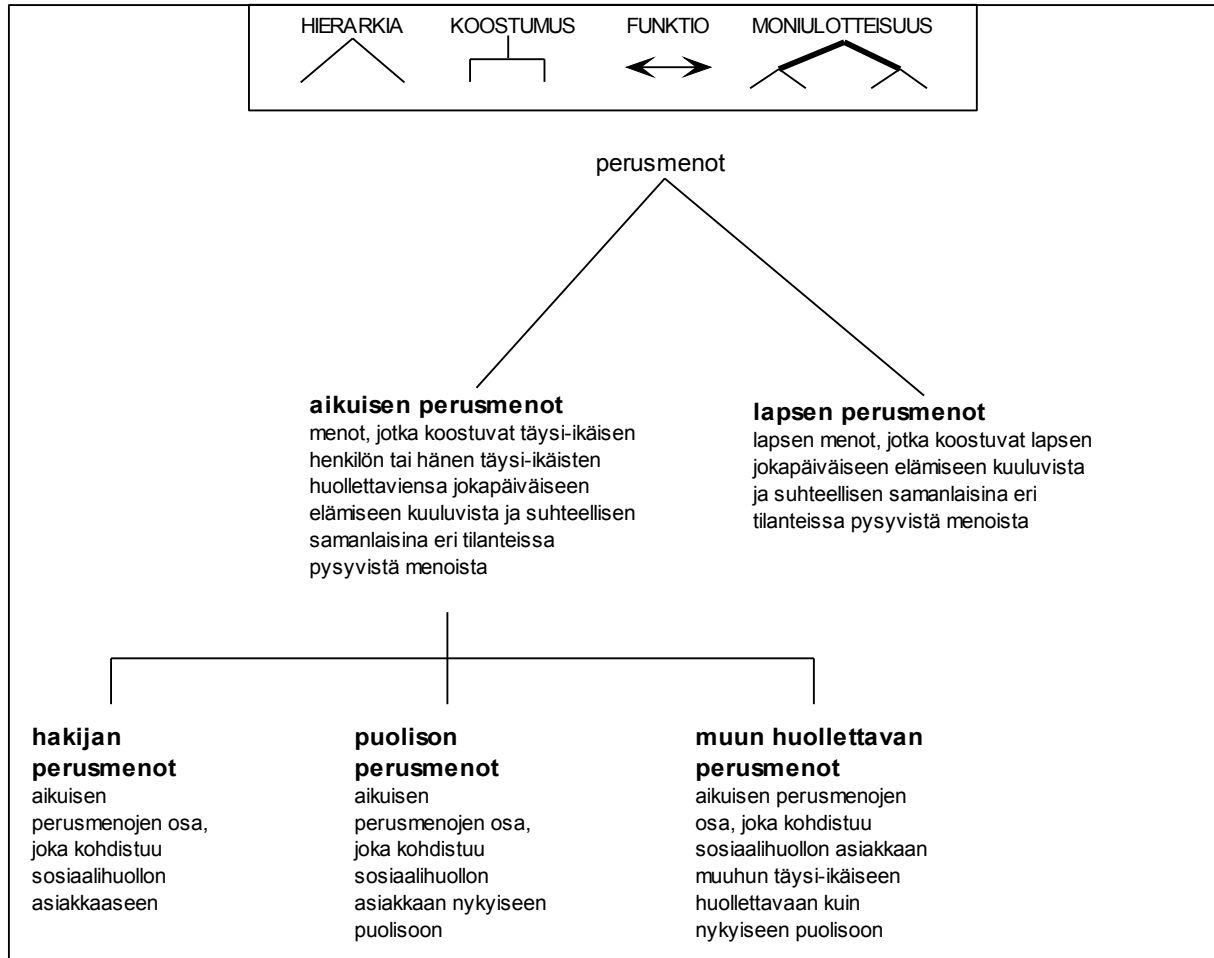
Muuta varallisuutta on esimerkiksi arvoesineet ja saatavat.

3 MENOLUOKITUS

Käsitekaavio 17. Menot.

3.1 Aikuisen perusmenot

Käsitekaavio 18. Perusmenot.

145

aikuisen perusmenot; aikuisen yleiset menot

menot, jotka koostuvat täysi-ikäisen henkilön tai hänen täysi-ikäisten huollettaviensa jokapäiväiseen elämiseen kuuluvista ja suhteellisen samanlaisina eri tilanteissa pysyvistä menoista

Aikuisen perusmenoihin kuuluvat esimerkiksi ruokamenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhoitomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot. Vähäistä suuremmat terveydenhoitomenot muodostavat oman luokkansa sosiaalihuollon menoluokituksessa, joten ne eivät sisälly aikuisen perusmenoihin.

Aikuisen perusmenojen määrä on laskennallinen oletama eri henkilöryhmien vähimmäiskulutustasoa vastaavien, jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvien menojen suuruudesta. Pääsääntöisesti sosiaalihuollon asiakkaalta ei vaadita erillistä selvitystä perusmenoista.

Aikuisen perusmenoja otetaan huomioon eri tavalla sosiaalihuollon eri palvelutehtävissä. Toimeentulotuessa aikuisen perusmenot katetaan perusosalla. Toimeentulotuessa perusosaan sisältyvät myös *lapsen yleiset menot*, joka on oma luokkansa sosiaalihuollon menoluokituksessa. Sosiaalisessa luototuksessa aikuisen perusmenot kuuluvat välttämättömiin elinkustannuksiin. Sosiaalisessa luototuksessa välttämättömät elinkustannukset sisältävät myös *asumismenot* ja *lapsen päivähoitomenot*, jotka muodostavat omat luokkansa sosiaalihuollon menoluokituksessa. *Elatusavun (1)* suuruudesta päätettäessä aikuisen perusmenot kuuluvat yleisiin elinkustannuksiin.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa menot jaetaan aikuisen perusmenoihin, asumismenoihin, *terveydenhoitomenoihin*, *lapsen menoihin* ja *muihin menoihin*.

146

hakijan perusmenot

aikuisen perusmenojen osa, joka kohdistuu sosiaalihuollon asiakkaaseen

147

puolison perusmenot

aikuisen perusmenojen osa, joka kohdistuu sosiaalihuollon asiakkaan nykyiseen puolisoon

Puolisolla tarkoitetaan aviomiestä tai -vaimoa, avomiestä tai -vaimoa tai rekisteröidyn parisuhteen toista osapuolta.

148

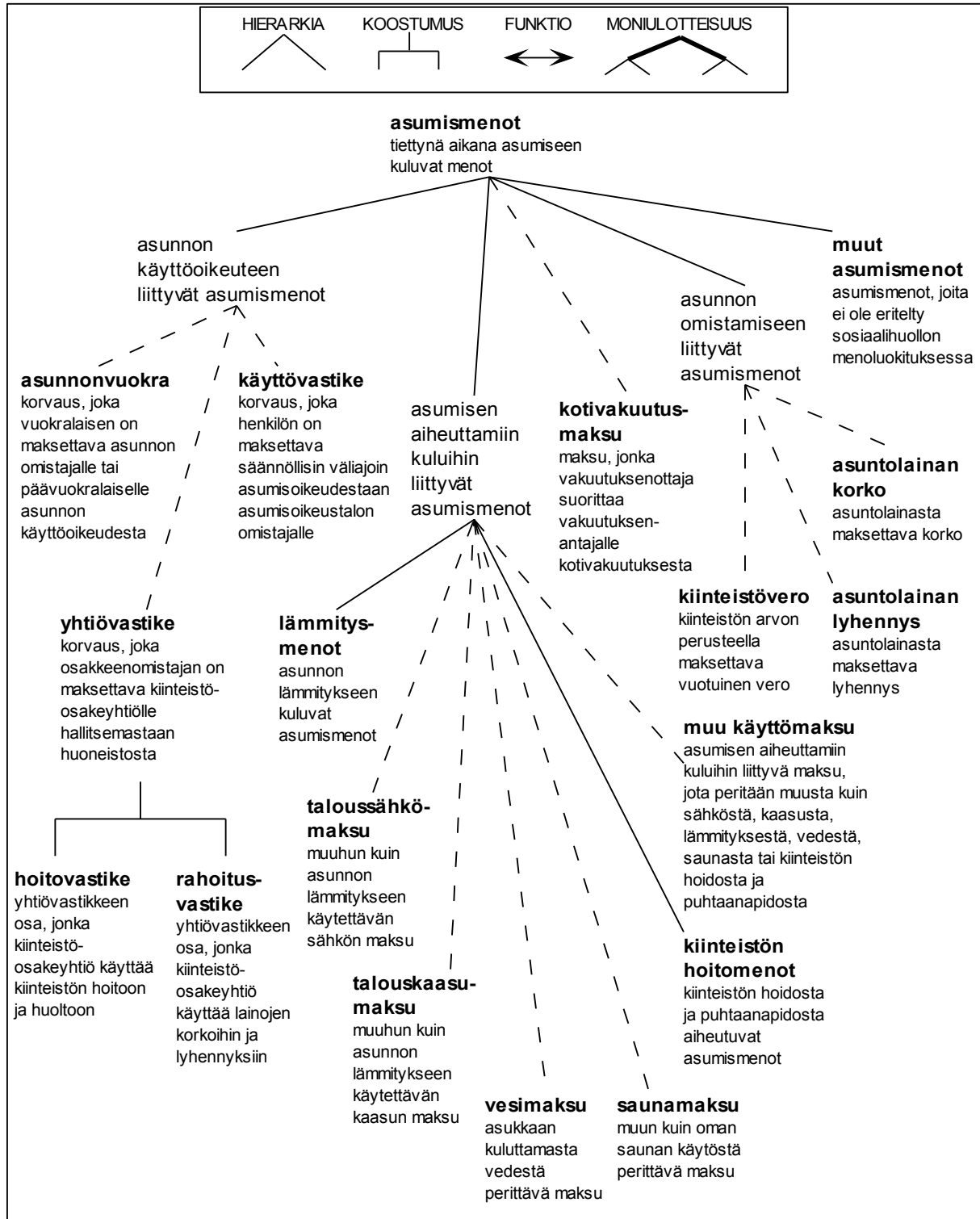
muun huollettavan perusmenot

aikuisen perusmenojen osa, joka kohdistuu sosiaalihuollon asiakkaan muuhun täysi-ikäiseen huollettavaan kuin nykyiseen puolisoon

Alaikäisen huollettavan perusmenot kuuluvat *lapsen perusmenoihin*.

Muun huollettavan perusmenojen huomioiminen voi olla tarpeen entisen puolison *elatusavun (1)* suuruutta määriteltäessä.

3.2 Asumismenot

Käsitekaavio 19. Asumismenot.

149

asumismenot

tiettyinä aikana asumiseen kuluvat menot

Sosiaalihuollossa arvioidaan yleensä henkilön kohtuulliset asumismenot omassa asuinkäytössä olevan asunnon osalta. Asumismenoja otetaan huomioon esimerkiksi *toimeentulotukea* myönnettäessä, lapsen elatuksen tarvetta ja vanhemman elatuskykyä arvioitaessa sekä *sosiaalisen luoton* takaisinmaksukykyä arvioitaessa. Eri asumismenoja otetaan huomioon eri tavalla sosiaalihuollon eri palvelutehtävissä.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa menot jaetaan *aikuisen perusmenoihin*, asumismenoihin, *terveydenhoitomenoihin*, *lapsen menoihin* ja *muihin menoihin*.

150

asunnonvuokra; asunnon vuokra; vuokra

ei: † huoneenvuokra

korvaus, joka vuokralaisen on maksettava asunnon omistajalle tai päävuokralaiselle asunnon käyttöoikeudesta

Asunnonvuokrasta on tehtävä kirjallinen vuokrasopimus. Asunnonvuokra maksetaan yleensä kuukausittain.

Asunnonvuokrat ovat *asumismenoja*.

Asunnonvuokrasta säädetään asuinhuoneiston vuokrauksesta annetussa laissa (481/1995).

151

yhtiövastike

korvaus, joka osakkeenomistajan on maksettava kiinteistöosakeyhtiölle hallitsemastaan huoneistosta

Yhtiövästikkeen maksuperusteesta on määrättävä yhtiöjärjestyksessä. Västikkeen määrä ja sen suoritus tapa määrätään yleensä yhtiökokouksessa. Yhtiövästike jaetaan tavallisesti *hoitovästikkeeseen* ja *rahoitusvästikkeeseen*.

Yhtiövästike maksetaan yleensä kuukausittain.

Yhtiövästikkeet ovat *asumismenoja*.

Yhtiövästikkeistä säädetään asunto-osakeyhtiölaissa (1599/2009).

152

hoitovästike

yhtiövästikkeeseen osa, jonka kiinteistöosakeyhtiö käyttää *kiinteistön* hoitoon ja huoltoon

Hoitovästikkeellä katetaan esimerkiksi kiinteistön lämmitys-, sähkö- ja puhtaanapitokuluja.

153

rahoitusvästike

yhtiövästikkeeseen osa, jonka kiinteistöosakeyhtiö käyttää *lainojen* korkoihin ja lyhennyksiin

Rahoitusvästikkeellä katetaan *kiinteistön* rakennus- ja korjauskustannuksia.

154

käyttövästike

korvaus, joka henkilön on maksettava säännöllisin väliajoin *asumisoikeudestaan* asumisoikeustalon omistajalle

Asumisoikeuden haltija on maksanut asumisoikeustalon omistajalle asumisoikeusmaksun, joka on määrätty osuus asumisoikeusasunnon kokonaisarvosta. Lisäksi asumisoikeuden haltija maksaa käyttövästikettä.

Käyttövästikkeet ovat *asumismenoja*.

Käyttövästikkeistä säädetään asumisoikeusasunnoista annetussa laissa (650/1990).

155

lämmitysmenot

asunnon lämmitykseen kuluvat *asumismenot*

Sähkölämmityksen menoihin sisältyvät myös sähkönsiirtokustannukset.

156

taloussähkömaksu

muuhun kuin asunnon lämmitykseen käytettävän sähkön maksu
Taloussähkömaksu sisältää myös sähkönsiirtokustannukset.
Taloussähkömaksut ovat *asumismenoja*.

157

talouskaasumaksu

muuhun kuin asunnon lämmitykseen käytettävän kaasun maksu
Talouskaasumaksut ovat *asumismenoja*.

158

vesimaksu

asukkaan kuluttamasta vedestä perittävä maksu
Vesimaksut ovat *asumismenoja*.

159

saunamaksu

muun kuin oman saunan käytöstä perittävä maksu
Saunamaksua voidaan periä esimerkiksi asunto-osakeyhtiön saunan käytöstä.
Saunamaksut ovat *asumismenoja*.

160

kiinteistön hoitomenot

kiinteistön hoidosta ja puhtaanapidosta aiheutuvat *asumismenot*
Kiinteistön hoitomenoja ovat esimerkiksi jätehuolto-, likakaivon tyhjennys-, nuohous-, auraus- ja tienhoitomaksut.

161

muu käyttömaksu

asumisen aiheuttamiin kuluihin liittyvä maksu, jota peritään muusta kuin sähköstä, kaasusta, lämmityksestä, vedestä, saunasta tai *kiinteistön* hoidosta ja puhtaanapidosta
Muu käyttömaksu voi olla esimerkiksi autopaikka-, laajakaista- tai kaapeli-tv-maksu.
Muut käyttömaksut ovat *asumismenoja*.

162

kotivakuutusmaksu

maksu, jonka vakuutusenantaja suorittaa vakuutusenantajalle kotivakuutuksesta
Kerros- ja rivitalon kotivakuutus koostuu yleensä irtaimisto-, vastuu- ja oikeusturvavakuutuksesta. Omakotitalon ja *vapaa-ajan asuntojen* kotivakuutuksiin sisältyy vakuutuksen laajuuden mukaan esimerkiksi palo-, myrsky-, varkaus-, murto- ja ilkkivakuutus.
Kotivakuutusmaksut ovat *asumismenoja*.

163

kiinteistövero

kiinteistön arvon perusteella maksettava vuotuinen vero
Kiinteistövero maksetaan kunnalle. Se koskee sekä *rakennuksia* että maapohjaa, lukuun ottamatta *metsiä* ja *maatalousmaata*.
Kiinteistöverot ovat *asumismenoja*.

164

asuntolainan lyhennys

asuntolainasta maksettava lyhennys
Asuntolainan lyhennykset ovat *asumismenoja*.

165

asuntolainan korko

asuntolainasta maksettava korko

Asuntolainan korot ovat *asumismenoja*.

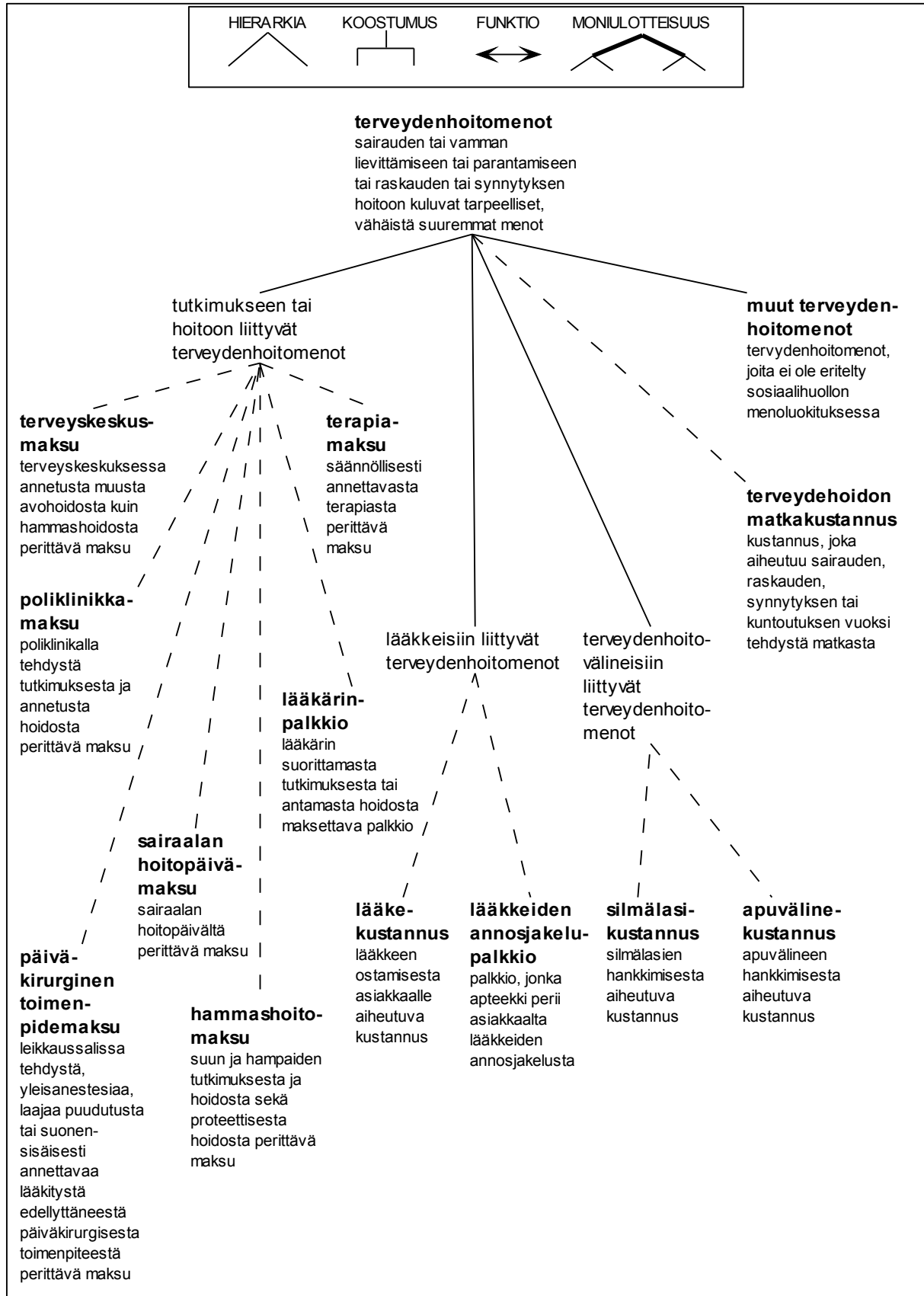
166

muut asumismenot

asumismenot, joita ei ole eritelty sosiaalihuollon menoluokituksessa

Muita asumismenoja ovat esimerkiksi palovaroittimen ja tv-antennin hankkimisesta aiheutuvat menot sekä syytinki.

3.3 Terveystenhoitomenot

Käsitekaavio 20. Terveystenhoitomenot.

167

<sosiaalihuolto>

terveydenhoitomenot; terveydenhuoltomenot

sairauden tai vamman lievittämiseen tai parantamiseen tai raskauden tai synnytyksen hoitoon kuluvat tarpeelliset, vähäistä suuremmat menot

Sosiaalihuollossa henkilön vähäistä suuremmat terveydenhoitomenot otetaan huomioon esimerkiksi *toimeentulotukea* myönnettäessä, lapsen elatuksen tarvetta ja vanhemman elatuskykyä arvioitaessa sekä *sosiaalisen luoton* takaisinmaksukykyä arvioitaessa. Eri terveydenhoitomenoja otetaan huomioon eri tavalla eri palvelutehtävissä.

Aikuisen vähäiset terveydenhoitomenot kuuluvat *aikuisen perusmenoihin* ja lapsen vähäiset terveydenhoitomenot *lapsen perusmenoihin*.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa menot jaetaan aikuisen perusmenoihin, *asumismenoihin*, terveydenhoitomenoihin, *lapsen menoihin* ja *muihin menoihin*.

168

terveyskeskusmaksu; terveyskeskuksen avohoidon maksu

terveyskeskuksessa annetusta muusta avohoidosta kuin hammashoidosta perittävä maksu

Kunnissa on erilaisia käytäntöjä terveyskeskusmaksujen suhteen. Terveyskeskusmaksu voidaan periä esimerkiksi lääkäripalveluista ja fysioterapiasta.

Terveyskeskusmaksua ei peritä alle 18-vuotiailta. Terveyskeskusmaksua ei myöskään peritä äitiys- ja lastenneuvolakäynneistä, terveydenhoitajan vastaanotosta eikä terveyskeskuslääkärin määräämistä laboratorio- ja röntgentutkimuksista.

Terveyskeskusmaksut ovat *terveydenhoitomenoja*.

Terveyskeskusmaksuista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa asetuksessa (912/1992).

169

poliklinikkamaksu

poliklinikalla tehdystä tutkimuksesta ja annetusta hoidosta perittävä maksu

Poliklinikkamaksua ei peritä alle 18-vuotiaalta.

Poliklinikkamaksut ovat *terveydenhoitomenoja*.

Poliklinikkamaksuista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa asetuksessa (912/1992).

170

päiväkirurginen toimenpidemaksu

leikkaussalissa tehdystä, yleisanestesiaa, laajaa puudutusta tai suonensisäisesti annettavaa lääkitystä edellyttäneestä päiväkirurgisesta toimenpiteestä perittävä maksu

Päiväkirurginen toimenpidemaksu voidaan periä *poliklinikkamaksun* sijaan.

Jos lääketieteellisesti tarpeellinen päiväkirurginen toimenpide on tehty yksityisellä puolella, siitä voi saada *yksityisen hammas- ja sairaanhoidon korvausta*.

Päiväkirurgiset toimenpidemaksut ovat *terveydenhoitomenoja*.

Julkisten sairaaloiden päiväkirurgisista toimenpidemaksuista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa asetuksessa (912/1992).

171

sairaalan hoitopäivämaksu

sairaalan hoitopäivältä perittävä maksu

Hoitopäivä tarkoittaa vuorokautta tai vuorokauden osaa, jonka aikana asiakas on kirjattuna sairaalan potilaspaikalle.

Hoitopäivämaksut ovat *terveydenhoitomenoja*.

Julkisten sairaaloiden hoitopäivämaksuista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa asetuksessa (912/1992).

172

hammashoitomaksu

suun ja hampaiden tutkimuksesta ja hoidosta sekä proteettisesta hoidosta perittävä maksu

Terveyskeskusten hammashoitomaksuja ei peritä alle 18-vuotiailta, raskaana olevilta naisilta eikä rintamaveteraaneilta tai miinanraivaajilta.

Jos lääketieteellisesti tarpeellista hammashoitoa on annettu yksityisellä puolella, siitä voi saada [yksityisen hammas- ja sairaanhoidon korvausta](#).

Hammashoitomaksut ovat [terveydenhoitomenoja](#).

Terveyskeskusten hammashoitomaksuista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa asetuksessa (912/1992).

173

lääkäripalkkio

lääkäriin suorittamasta tutkimuksesta tai antamasta hoidosta maksettava [palkkio](#)

Jos kyse on yksityisen lääkärin suorittamasta tutkimuksesta tai antamasta hoidosta, siitä voi saada [yksityisen hammas- ja sairaanhoidon korvausta](#). Tutkimuksen ja hoidon pitää olla lääketieteellisesti tarpeellista, jotta niistä saisi korvausta.

Lääkäripalkkiot ovat [terveydenhoitomenoja](#).

174

terapiamaksu

säännöllisesti annettavasta terapiasta perittävä maksu

Jos kyse on yksityisellä puolella annetusta lääketieteellisesti tarpeellisesta terapiasta, siitä voi saada [yksityisen hammas- ja sairaanhoidon korvausta](#).

Terapiamaksut ovat [terveydenhoitomenoja](#).

175

lääkekustannus

lääkkeen ostamisesta asiakkaalle aiheutuva kustannus

Jos kyse on lääkemääräyksellä ostetusta lääkkeestä, sen hinnasta voidaan vähentää [lääkekorvaus](#).

Lääkekustannukset ovat [terveydenhoitomenoja](#).

176

lääkkeiden annosjakelupalkkio

[palkkio](#), jonka apteekki perii asiakkaalta lääkkeiden annosjakelusta

Lääkkeiden annosjakelu tarkoittaa toimintaa, jossa apteekki toimittaa asiakkaalle tabletti- ja kapselimuotoiset lääkkeet kerta-annoksiin jaettuina enintään kahden viikon erissä.

Tietyissä tilanteissa Kela korvaa osan annosjakelupalkkiosta yli 75-vuotiaille asiakkaille.

Lääkkeiden annosjakelupalkkiot ovat [terveydenhoitomenoja](#).

177

silmälasikustannus

silmälasien hankkimisesta aiheutuva kustannus

Silmälasikustannukset ovat [terveydenhoitomenoja](#).

178

apuvälinekustannus

apuvälineen hankkimisesta aiheutuva kustannus

Apuväline tarkoittaa toimintarajoitteisen henkilön selviytymistä tukevaa tuotetta.

Apuvälineiden järjestäminen kuuluu pääsääntöisesti terveydenhuollon vastuulle, mutta tietyissä tilanteissa myös Kela järjestää ja korvaa apuvälineitä. Joskus myös vakuutus- ja työeläkelaitokset ja jotkin muut tahot korvaavat apuvälineitä.

Apuvälinekustannukset ovat [terveydenhoitomenoja](#).

179

terveydenhoidon matkakustannus

kustannus, joka aiheutuu sairauden, raskauden, synnytyksen tai kuntoutuksen vuoksi tehdystä matkasta

Terveydenhoidon matkakustannukset voivat olla henkilön omia, hänen saattajansa, perheenjäsenensä tai perheenjäsenensä verrattavan henkilön kustannuksia.

Terveydenhoidon matkakustannuksista voi saada *matkakorvausta (1)*.

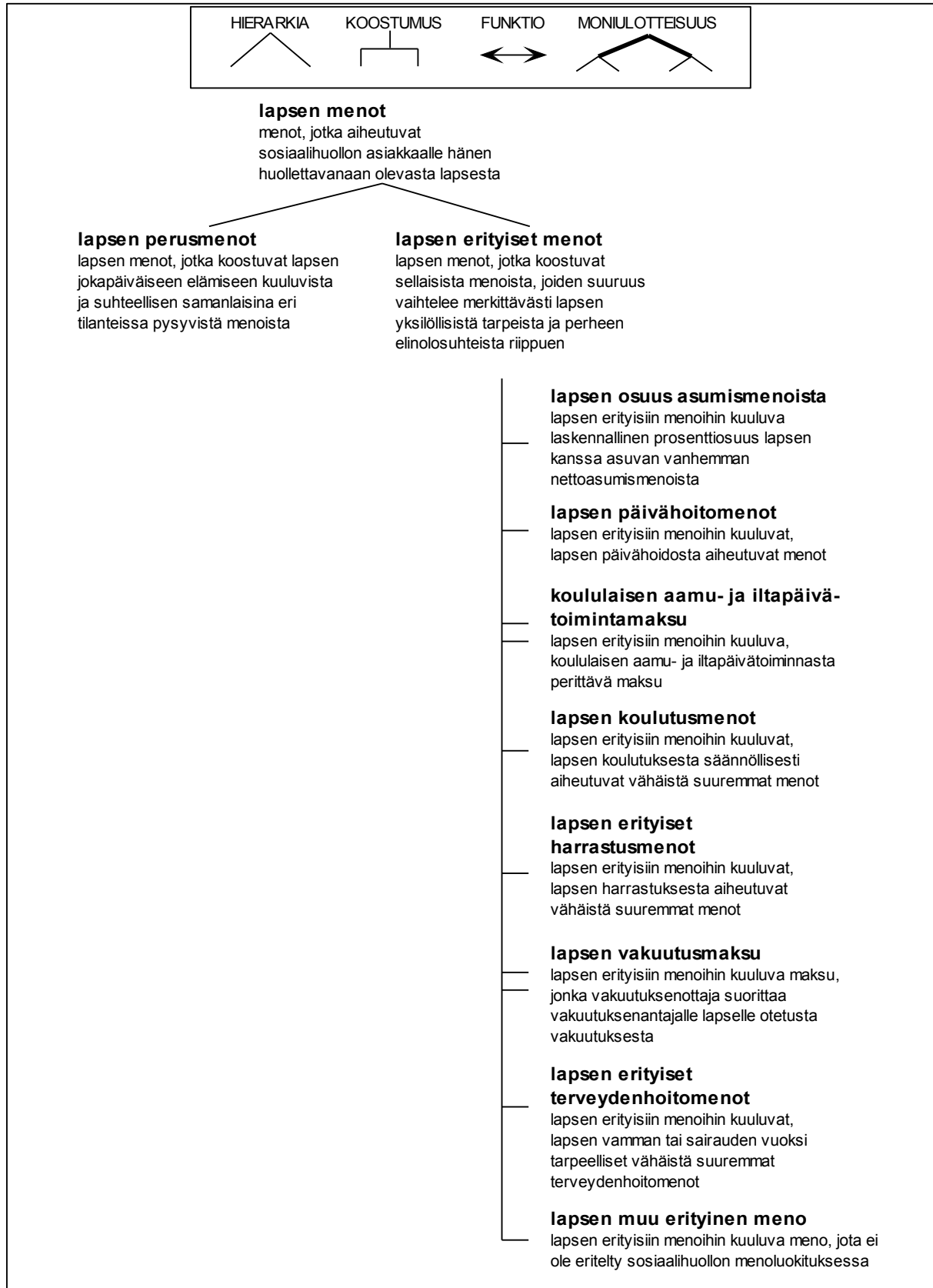
Terveydenhoidon matkakustannukset ovat *terveydenhoitomenoja*.

180

muut terveydenhoitomenot

terveydenhoitomenot, joita ei ole eritelty sosiaalihuollon menoluokituksessa

3.4 Lapsen menot

Käsitekaavio 21. Lapsen menot.

181

lapsen menot

menot, jotka aiheutuvat sosiaalihuollon asiakkaalle hänen huollettavanaan olevasta lapsesta

Lapsen menot jaetaan *lapsen perusmenoihin* ja *lapsen erityisiin menoihin*.

Sosiaalihuollossa lapsen menoja otetaan huomioon esimerkiksi *toimeentulotukea* myönnettäessä, lapsen elatuksen tarvetta ja vanhemman elatuskykyä arvioitaessa sekä *sosiaalisen luoton* takaisinmaksukykyä arvioitaessa, mutta eri palvelutehtävissä lapsen menoja otetaan huomioon hieman eri tavalla ja eri suuruisesti riippuen perustana olevasta laista.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa menot jaetaan *aikuisen perusmenoihin*, *asumismenoihin*, *terveydenhoitomenoihin*, lapsen menoihin ja *muihin menoihin*.

182

lapsen perusmenot; lapsen yleiset menot

lapsen menot, jotka koostuvat lapsen jokapäiväiseen elämiseen kuuluvista ja suhteellisen samalaisina eri tilanteissa pysyvistä menoista

Lapsen perusmenot aiheutuvat esimerkiksi ravinnosta, vaatteista ja jalkineista, henkilökohtaisesta hygieniasta, puhelimesta, tietokoneesta ja muista tietoliikennekuluista, tavanomaisesta virkistys- ja harrastustoiminnasta sekä sitä varten tarvittavista välineistä, satunnaisista tai vähäisistä terveydenhoito- ja koulutusmenoista, lapsen osuudesta kodin kalusteista, koneista ja tarvikkeista sekä muista näihin verrattavista seikoista. Se, mitä näistä huomioidaan lapsen menoina ja missä laajuudessa niitä huomioidaan, vaihtelee sosiaalihuollon eri palvelutehtävissä. Lapsen elatusavun vahvistamisesta tästä käsitteestä käytetään nimitystä lapsen yleiset kustannukset, toimeentulotuessa lapsen perusmenot sisältyvät toimeentulotuen perusosaan ja sosiaalisessa luototuksessa puhutaan yleensä elinkustannusnormista.

Sosiaalihuollossa lapsen perusmenojen suuruus perustuu lapsen ikään. Toimeentulotuessa suuruus perustuu myös perheen lasten lukumäärään.

Lapsen perusmenoista säädetään esimerkiksi toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) ja Ohjeessa lapsen elatusavun suuruuden arvioimiseksi (oikeusministeriö, julkaisu 2007:2).

183

lapsen erityiset menot

lapsen menot, jotka koostuvat sellaisista menoista, joiden suuruus vaihtelee merkittävästi lapsen yksilöllisistä tarpeista ja perheen elinolosuhteista riippuen

Lapsen erityiset menot koostuvat *lapsen päivähoitomenoista*, *koululaisen aamu- ja iltapäivätoimintamaksuista*, *lapsen koulutusmenoista*, *lapsen erityisistä harrastusmenoista*, *lapsen erityisistä terveydenhoitomenoista* ja *lapsen muista erityisistä menoista*.

Lapsen elatusavun vahvistamisessa lapsen erityiset menot koostuvat edellisten lisäksi myös *lapsen osuudesta asumismenoista* ja *lapsen vakuutusmaksuista*. Lapsen elatusavun vahvistamisessa erityiset kustannukset koskevat sitä lasta, jonka *elatusavun (1)* määrittelystä on kysymys. Toimeentulotuessa ja sosiaalisessa luototuksessa lapsen erityiset menot koskevat pääsääntöisesti perheessä asuvaa lasta.

Lapsen elatusavun vahvistamisessa lapsen elatuksen tarvetta määriteltäessä tästä käsitteestä käytetään nimitystä lapsen erityiset kustannukset, toimeentulotuessa täydentävään toimeentulotukeen sisältyvät erityismenot ja sosiaalisessa luototuksessa tarveharkintaiset menot.

Lapsen erityisistä menoista säädetään esimerkiksi toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) ja Ohjeessa lapsen elatusavun suuruuden arvioimiseksi (oikeusministeriö, julkaisu 2007:2).

184

lapsen osuus asumismenoista

lapsen erityisiin menoihin kuuluva laskennallinen prosenttiosuus lapsen kanssa asuvan vanhemman nettoasumismenoista

Nettoasumismenoilla tarkoitetaan *asumismenoja*, joista on vähennetty *asumistuki* ja nykyisen puolison tai muun asuinkumppanin maksama osuus.

Lapsen osuus asumismenoista huomioidaan yleensä vain lapsen elatusavun vahvistamisen palvelutehtävässä.

185

lapsen päivähoitomenot

lapsen erityisiin menoihin kuuluvat, lapsen päivähoidosta aiheutuvat menot

Lapsen päivähoitomenot koostuvat kunnan järjestämän päivähoidon asiakasmaksuista ja yksityisen päivähoidon maksuista. Kunnallisen päivähoidon maksut määräytyvät perheen koon ja tulojen mukaan siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992) säädetään.

186

koululaisen aamu- ja iltapäivätoimintamaksu

lapsen erityisiin menoihin kuuluva, koululaisen aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävä maksu

Kunnan järjestämästä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta sekä niistä perittävistä maksuista säädetään perusopetuslain muuttamisesta annetussa laissa (1136/2003).

187

lapsen koulutusmenot

lapsen erityisiin menoihin kuuluvat, lapsen koulutuksesta säännöllisesti aiheutuvat vähäistä suuremmat menot

Lapsen koulutusmenoja ovat esimerkiksi oppikirjoista ja muusta oppimateriaalista, lukukausimaksuista ja koulumatkoista aiheutuvat menot.

Sosiaalihuollossa lapsen koulutusmenoina huomioidaan myös 18 vuotta täyttäneen, lukiota käyvän opiskelijan koulutusmenot.

Lapsen elatusavun vahvistamisessa voidaan hyväksyä myös yksityisten koulujen maksut, mutta muissa palvelutehtävissä niitä ei hyväksytä.

Lapsen vähäiset koulutusmenot kuuluvat *lapsen perusmenoihin*.

188

lapsen erityiset harrastusmenot

lapsen erityisiin menoihin kuuluvat, lapsen harrastuksesta aiheutuvat vähäistä suuremmat menot

Osa lapsen harrastus- ja virkistysmenoista sekä näitä varten tarvittavien välineiden aiheuttamista kustannuksista otetaan huomioon *lapsen perusmenojen* tasoa määriteltäessä. Perusmenojen määrissä huomioidaan kuitenkin vain yleisimmistä vapaa-ajanviettovälineistä aiheutuvat tavanomaiset kustannukset.

Lapsen *elatusapua* (1) määriteltäessä otetaan huomioon ne säännölliset harrastukset, joita lapsella on elatussopimusta laadittaessa. Toimeentulotuessa lapsen erityiset harrastusmenot käsitellään täydentävässä toimeentulotuessa.

189

lapsen vakuutusmaksu

lapsen erityisiin menoihin kuuluva maksu, jonka vakuutuksenottaja suorittaa vakuutusenantajalle lapselle otetusta vakuutuksesta

Lapselle otettu vakuutus voi olla esimerkiksi tapaturma- tai sairauskuluvakuutus.

Lapsen vakuutusmaksu huomioidaan yleensä vain lapsen elatusavun vahvistamisen palvelutehtävässä.

190

lapsen erityiset terveydenhoitomenot

lapsen erityisiin menoihin kuuluvat, lapsen vamman tai sairauden vuoksi tarpeelliset vähäistä suuremmat *terveydenhoitomenot*

Vähäiset terveydenhoitomenot katetaan *lapsen perusmenoihin* varattavalla summalla, joten niitä ei oteta huomioon lapsen erityisinä terveydenhoitomenoina. Lapsen erityisiä terveydenhoitomenoja ovat esimerkiksi lääkärin määräykseen perustuvat menot, kuten *lääkekustannukset*, *poliklinikkamaksut*, *sairaalan hoitopäivämaksut* ja *hammashoitomaksut*.

191

lapsen muu erityinen meno

lapsen erityisiin menoihin kuuluva meno, jota ei ole eritelty sosiaalihuollon menoluokituksessa

Lapsen muu erityinen meno voi olla esimerkiksi meno, joka aiheutuu matkakustannuksista muualla asuvan sisaruksen luokse. Lapsen muu erityinen meno voi olla myös esimerkiksi tilapäinen, maksullinen lapsenhoitoapu.

3.5 Muut menot

192

muut menot

menot, jotka eivät ole *aikuisen perusmenoja*, *asumismenoja*, *terveydenhoitomenoja* tai *lapsen menoja*

Sosiaalihuollon menoluokituksessa menot jaetaan perusmenoihin, asumismenoihin, terveydenhoitomenoihin, lapsen menoihin ja muihin menoihin.

193

elatusapumaksu

maksu, jolla elatusvelvollinen suorittaa *elatusavun (1)* lapselle tai puolisolle

Sosiaalihuollon menoluokituksessa elatusapumaksut ovat *muita menoja*.

194

muu vuokra

vuokra, joka ei ole *asunnonvuokra*

Sosiaalihuollossa huomioidaan yleensä vain asunnonvuokra menona. Muu vuokra voidaan ottaa menona huomioon esimerkiksi silloin, kun kyse on sosiaalihuollon asiakkaan työn tekemisen vuoksi tarpeellisten työvälineiden säilyttämistä varten tarvittavan tilan vuokrasta tai kun asiakas on joutunut asunnottomaksi ja vuokrannut säilytystilan irtaimistolleen.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa muut vuokrat ovat *muita menoja*.

195

työmatkamenot

asunnon ja työntekopaikan välisen matkan kulkemisesta aiheutuvat menot

Sosiaalihuollossa työmatkamenot otetaan pääsääntöisesti huomioon edullisimman matkustustavan mukaan. Oman kulkuneuvon käytöstä aiheutuvat menot voidaan ottaa huomioon esimerkiksi silloin, kun oman kulkuneuvon käyttö työmatkoilla on välttämätöntä työtehtävien, puuttuvien tai hankalien liikenneyhteyksien, sairauden tai vamman vuoksi.

Työntekopaikalla tarkoitetaan mitä tahansa paikkaa, jossa työntekijän on lupa suorittaa työtehtäviään, ei vain kiinteää työtilaa, kuten tehdasta, toimistoa, liikettä tai rakennustyömaata. Siten niin sanotussa liikkuvassa työssä työntekopaikka voi vaihdella päivittäin tai saman työpäivänkin aikana.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa työmatkamenot ovat *muita menoja*.

196

työvälinemenot

työvälineiden hankkimisesta ja kunnossapidosta aiheutuvat menot

Sosiaalihuollon menoluokituksessa työvälinemenot ovat *muita menoja*.

197

ammattiyhdistyksen tai työttömyyskassan jäsenmaksu

maksu, jonka henkilö maksaa jäsenyydestään ammattiyhdistyksessä tai työttömyyskassassa

Ammattiyhdistyksen tai työttömyyskassan jäsenmaksu voi olla kuukausittain tai vuosittain maksettava.

Ammattiyhdistyksen tai työttömyyskassan jäsenmaksu on vähennyskelpoinen verotuksessa.

Työtön, joka on ollut riittävän pitkään ammattiyhdistyksen tai työttömyyskassan jäsen, voi saada [ansiopäivärahaa](#).

Sosiaalihuollon menoluokituksessa ammattiyhdistyksen tai työttömyyskassan jäsenmaksut ovat [muita menoja](#).

198

muu vakuutusmaksu

vakuutusmaksu, joka ei ole [kotivakuutusmaksu](#) tai [lapsen vakuutusmaksu](#)

Muita vakuutusmaksuja ei yleensä huomioida menoina sosiaalihuollossa.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa muut vakuutusmaksut ovat [muita menoja](#).

199

sosiaalihuollon asiakasmaksu

kunnallisesta sosiaalipalvelusta palvelun käyttäjältä perittävä maksu

Sosiaalihuollon asiakasmaksuja voidaan periä esimerkiksi ateriapalvelusta, laitoshoidosta, palveluasumisesta ja vanhusten päivätoiminnasta.

Sosiaalihuollon asiakasmaksuista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992).

Sosiaalihuollon menoluokituksessa sosiaalihuollon asiakasmaksut ovat [muita menoja](#).

200

palvelusetelin omavastuuosuus

asiakkaan maksettavaksi jäävä osuus palvelusetelillä hankitun palvelun hinnasta

Sosiaalihuollossa palvelusetelillä voi hankkia sellaisia sosiaali- ja terveystalouksellisia palveluja, jotka kunnan kuuluu järjestää asukkailleen. Palvelusetelillä hankittava palvelu on vaihtoehto kunnan tai kunta-yhtymän tuottamalle palvelulle.

Sosiaalihuollossa palvelusetelin omavastuuosuudet ovat [muita menoja](#).

201

opintolainan hoitomenot

[opintolainan](#) ottamiseen, hoitamiseen ja takaisinmaksamiseen kuluvat menot

Sosiaalihuollon eri palvelutehtävissä huomioidaan opintolainan hoitomenoja eri tavoin. Esimerkiksi lapsen elatusavun vahvistamisessa huomioidaan opintolainan korot ja lyhennykset, mutta toimeentulotuksessa niitä ei huomioida. Sosiaalisessa luototuksessa opintolainan hoitomenot otetaan huomioon sosiaalisen luoton maksuvaralaskelmassa.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa opintolainan hoitomenot ovat [muita menoja](#).

202

muun lainan hoitomenot

muun [lainan](#) kuin [asunto-](#) tai [opintolainan](#) ottamiseen, hoitamiseen ja takaisinmaksamiseen kuluvat menot

Muun lainan hoitomenoja ovat esimerkiksi [kulutusluoton](#) korot ja lyhennykset sekä mahdolliset tilinavaus- ja tilinhoitomenot.

Sosiaalihuollon eri palvelutehtävissä huomioidaan muun lainan hoitomenoja eri tavoin.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa muun lainan hoitomenot ovat [muita menoja](#).

203

opintomenot

täysi-ikäisen opintoihin liittyvät tarpeelliset menot, jotka eivät ole *opintolainan hoitomenoja*

Opintomenoja ovat esimerkiksi oppikirjoista ja muusta oppimateriaalista sekä lukukausi- ja kurssimaksuista aiheutuvat menot.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa opintomenot ovat *muita menoja*.

204

poliisin lupamaksu

poliisin myöntämän asiakirjan hakemisesta aiheutuva maksu

Poliisin myöntämiä asiakirjoja ovat esimerkiksi passit, ajokortit, henkilökortit, oleskeluluvat ja vammaisten pysäköintiluvat.

Poliisin lupamaksuja huomioidaan lähinnä toimeentulotuessa.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa poliisin lupamaksut ovat *muita menoja*.

205

ulosottomenot

menot, jotka pidätetään sosiaalihuollon asiakkaan tuloista ulosottona tai joita hän itse maksaa ulosottoviranomaiselle

Ulosottomenoja voidaan huomioida toimeentulotuessa. Sosiaalihuollon asiakkaan ulosottoviranomaiselle maksamat ulosottomenot huomioidaan silloin, kun hän maksaa niitä ulosottomiehen vahvistaman maksusuunnitelman mukaan. Jos asiakas maksaa *ulosottovelkaansa* vapaaehtoisella suorituksella, maksua ei oteta huomioon menona.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa ulosottomenot ovat *muita menoja*.

206

Kelan takaisinperintämaksu

maksu, jonka Kela vähentää sosiaalihuollon asiakkaalle liikaa tai aiheettomasti maksamistaan *etuuksista* tai *korvauksista* tai jonka asiakas itse maksaa takaisin Kelalle

Sosiaalihuollon menoluokituksessa Kelan takaisinperintämaksut ovat *muita menoja*.

207

muu takaisinperintämaksu

maksu, jonka muu taho kuin Kela vähentää sosiaalihuollon asiakkaalle maksamistaan *etuuksista* tai *korvauksista* tai jonka asiakas itse maksaa takaisin muulle taholle kuin Kelalle

Muu taho voi olla esimerkiksi työttömyyskassa tai eläkevakuutusyhtiö.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa muut perintämaksut ovat *muita menoja*.

208

edunvalvonnan menot

vajaavaltaisen henkilön asioiden hoitamisesta tai hänen etujensa valvomisesta aiheutuvat menot

Edunvalvontaan tarvitaan holhousviranomaisen tai tuomioistuimen määräys.

Edunvalvonnan menoja huomioidaan toimeentulotuessa.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa edunvalvonnan menot ovat *muita menoja*.

209

erityiset vaatemenot

vaatteiden ja jalkineiden ostamisesta aiheutuvat tavanomaista suuremmat menot

E erityisiä vaatemenoja ovat esimerkiksi sairauden tai vamman takia tarvittavista erityisvaatteista aiheutuvat menot, romaninaisten vaatemenot ja pakolaisten talvivaatemenot.

E erityisiä vaatemenoja huomioidaan toimeentulotuessa.

Aikuisen tavanomaiset vaatemenot kuuluvat *aikuisen perusmenoihin* ja lapsen vaatemenot *lapsen perusmenoihin*.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa erityiset vaatemenot ovat *muita menoja*.

210

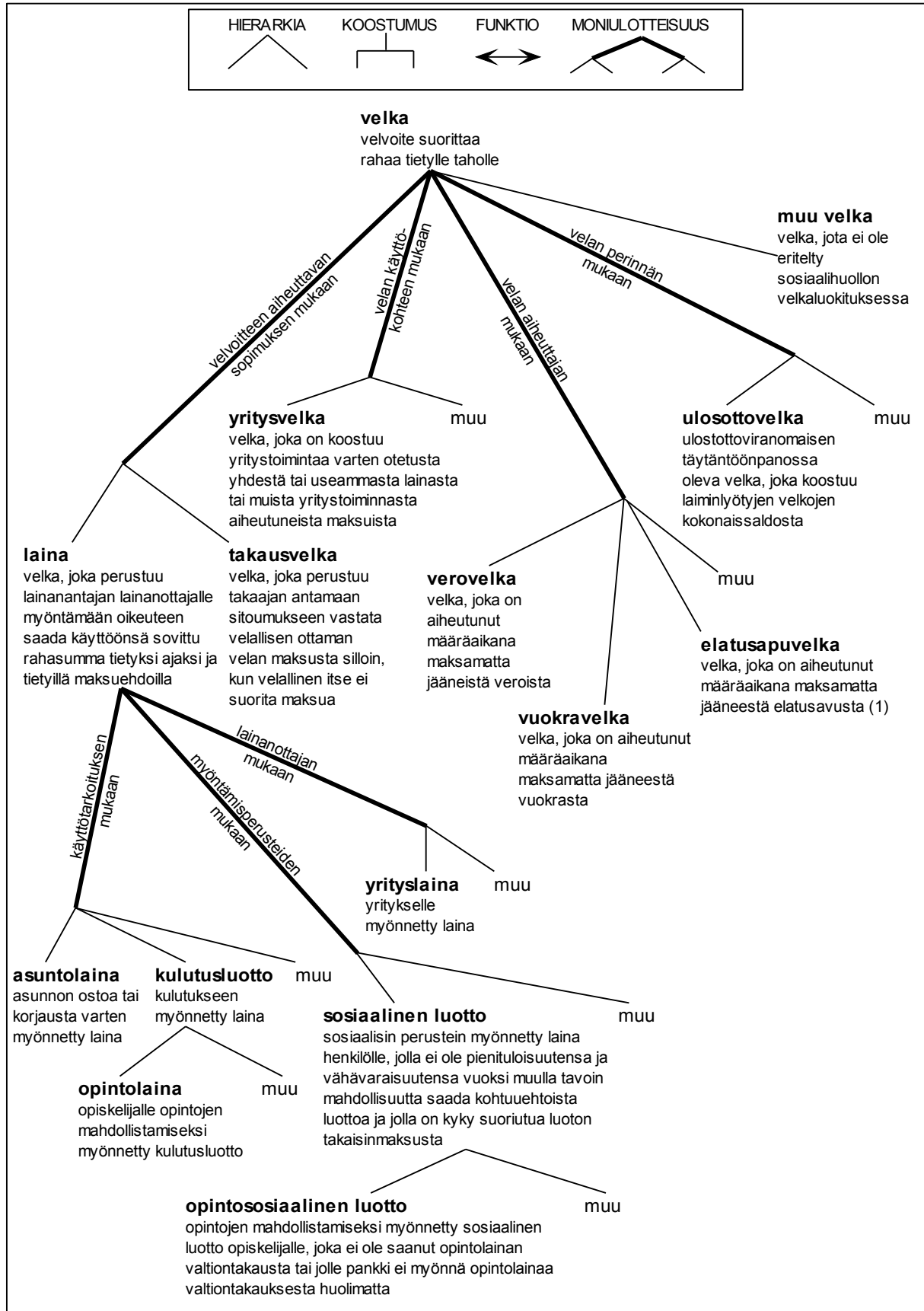
luokittelematon meno

meno, jota ei ole eritelty sosiaalihuollon menoluokituksessa

Esimerkiksi jäännösvero on luokittelematon meno.

Sosiaalihuollon menoluokituksessa luokittelemattomat menot ovat *muita menoja*.

4 VELKALUOKITUS

Käsittekaavio 22. Velat.

211

velka

velvoite suorittaa rahaa tietylle taholle

Sosiaalihuollossa velaksi katsotaan sekä velkojan ja velallisen välisen sopimuksen mukaisesti ajallaan maksettavia velvoitteita, kuten *lainoja*, että maksujen laiminlyönnistä syntyneitä velvoitteita.

Sosiaalihuollossa henkilön velat otetaan huomioon esimerkiksi *sosiaalisen luoton* takaisinmaksukykyä arvioitaessa ja joissain tapauksissa *toimeentulotukea* myönnettäessä ja vanhemman elatuskykyä arvioitaessa.

212

laina

velka, joka perustuu lainanantajan lainanottajalle myöntämään oikeuteen saada käyttöönsä sovittu rahasumma tietyksi ajaksi ja tietyillä maksuehdoilla

213

asuntolaina

asunnon ostoa tai korjausta varten myönnetty *laina*

214

kulutusluotto

kulutukseen myönnetty *laina*

215

opintolaina

opiskelijalle opintojen mahdollistamiseksi myönnetty *kulutusluotto*

Opintolainalle saa *opintolainan valtiontakauksen*.

Opintolaina annetaan Kelan vahvistaman kaavan mukaista velkakirjaa vastaan. Opintolainan valtiontakauksesta säädetään opintotukilaissa (65/1994).

216

sosiaalinen luotto

sosiaalisin perustein myönnetty *laina* henkilölle, jolla ei ole pienituloisuutensa ja vähävaraisuutensa vuoksi muulla tavoin mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa ja jolla on kyky suoriutua luoton takaisinmaksusta

Sosiaalisesta luotosta säädetään sosiaalisesta luototuksesta annetussa laissa (1133/2002).

217

opintososiaalinen luotto

opintojen mahdollistamiseksi myönnetty *sosiaalinen luotto* opiskelijalle, joka ei ole saanut *opintolainan valtiontakausta* tai jolle pankki ei myönnä opintolainaa valtiontakauksesta huolimatta

Vrt. *opintolaina*.

218

yrittyslaina

yrittäkselle myönnetty laina

Yrittyslaina saatetaan ottaa esimerkiksi yrityksen käynnistämistä tai investointeja varten.

219

takausvelka

velka, joka perustuu takaajan antamaan sitoumukseen vastata velallisen ottaman velan maksusta silloin, kun velallinen itse ei suorita maksua

220

yrittövelka

velka, joka koostuu yritystoimintaa varten otetusta yhdestä tai useammasta *lainasta* tai muista yritystoiminnasta aiheutuneista maksuista

Yrittövelka voi koostua esimerkiksi maksamatta jääneistä veroista, henkilöstökuluista tai yrittäjän työeläkevakuutusmaksuista.

221

verovelka; verorästi

velka, joka on aiheutunut määräaikana maksamatta jääneistä veroista

222

vuokravelka; vuokratähti

velka, joka on aiheutunut määräaikana maksamatta jääneestä vuokrasta

Vuokravelka voi syntyä esimerkiksi *asunnonvuokrasta*, muun tilan vuokrasta tai välineiden vuokrasta.

223

elatusapuvelka

velka, joka on aiheutunut määräaikana maksamatta jääneestä *elatusavusta (1)*

Elatusapuvelkaa voi periä joko ulosottoviranomainen tai Kela, jos se maksaa *elatusapuvelkaa*.

224

ulosottovelka

ulosottoviranomaisen täytäntöönpanossa oleva *velka*, joka koostuu laiminlyötyjen velkojen kokonaisaldosta

Ulosotosta säädetään ulosottokaareissa (705/2007).

225

muu velka

velka, jota ei ole eritelty sosiaalihuollon velkaluokituksessa

Muuta velkaa voi olla esimerkiksi yksityishenkilöiden välinen velka.

Hakemisto

Hakemiston numerot viittaavat termitietuenumeroihin.

16 vuotta täyttäneen vammaistuki	53	hoitopalkkio (2)	12
adoptiotuki	25	hoitoraha; ks. kotihoidon tuki.....	30
aikaosuus	126	hoitoraha; ks. yksityisen hoidon tuki.....	31
aikuisen perusmenot	145	hoitotuki (1)	54
aikuisen yleiset menot	145	hoitotuki (2)	52
aikuiskoulutustuen lainatakaus	65	hoitovastike	152
aikuiskoulutustuki	68	huoltoeläke	100
alle 16-vuotiaan vammaistuki	52	huoneenvuokra	150
ammattiyhdistyksen tai työttömyyskassan jäsenmaksu	197	ikäedellytys; ks. sairauspäiväraha.....	41
ansio-osa; ks. ansiopäiväraha.....	74	isyyspäiväraha	38
ansio-osinkotulo	13	isyysraha	38
ansionmenetykskorvaus	47	joukkovelkakirja	141
ansioon suhteutettu päiväraha	74	joustava hoitoraha	32
ansiopäiväraha	74	jäännösvero; ks. luokittelematon meno.....	210
ansiosidonnainen päiväraha	74	kansaneläke	87
ansiotulo	1	Kela-korvaus	106
apuraha	115	Kelan takaisinperintämaksu	206
apuvälinekustannus	178	keliakiakorvaus	55
asumisen tuki	58	kiinteistö	127
asumislisä; ks. opintotuen asumislisä.....	64	kiinteistön hoitomenot	160
asumismenot	149	kiinteistövero	163
asumisoikeus	123	kilometrikorvaus; ks. työmatkakorvaus.....	9
asumistuki	58	kokonaiseläketurva; ks. takuueläke.....	88
asunnon vuokra	150	korjausavustus	116
asunnonvuokra	150	korkeavustus	67
asunto-osake	122	korkotulo	16
asuntolaina	213	korotettu ansio-osa	79
asuntolainan korko	165	korotettu kulukorvaus; ks. kulukorvaus (2).....	80
asuntolainan lyhennys	164	korotettu tuki; ks. vammaisetuus.....	51
avustus	115	korotettu äitiysavustus; ks. äitiysavustus.....	24
edunvalvonnan menot	208	korotusosa	79
elatusapu (1)	112	korvaus	105
elatusapu (2)	28	kotihoidon tuki	30
elatusapumaksu	193	kotivakuutusmaksu	162
elatusapuvelka	223	kotoutumistuki	83
elätustuki	28	koululaiseläke; ks. lapseneläke.....	99
elinkorko	57	koululaisen aamu- ja iltapäivätoiminnasta aiheutuvat kulut; ks. koululaisen aamu- ja iltapäivätoimintamaksu.....	186
eläke	86	koululaisen aamu- ja iltapäivätoimintamaksu	186
eläkettä saavan hoitotuki	54	koulumatkatuki	66
eläkevakuutuskertymä	137	koulutuskustannukset; ks. lapsen koulutusmenot.....	187
eläkkeensaajan asumistuki	59	kulukorvaus (1)	7
eläkkeensaajan hoitotuki	54	kulukorvaus (2)	80
eläkkeensaajan kuntoutusraha; ks. kuntoutusraha.....	48	kulutusluotto	214
eläkkeensaajien hoitotuki	54	kuntalisä; ks. kotihoidon tuki.....	30
energia-avustus	117	kuntalisä; ks. yksityisen hoidon tuki.....	31
erityiset vaatemenot	209	kuntoutusavustus	50
erityishoitoraha	46	kuntoutusraha	48
erityisäitiysraha	36	kuntoutustuki	92
etuisuus	22	kustannuskorvaus	7
etus	22	käyttöraha	114
haittalisä; ks. vakuutuskorvaus.....	119	käyttövastike	154
haittaraaha; ks. vakuutuskorvaus.....	119	laina	212
hakijan perusmenot	146	lainatakaus; ks. opintolainan valtiontakaus.....	65
hammashoitomaksu	172	lapsen erityiset harrastusmenot	188
harkinnanvarainen kuntoutusavustus	50	lapsen erityiset kustannukset; ks. lapsen erityiset menot.....	183
henkilöauto	133	lapsen erityiset menot	183
henkilöstörahasasto-osuus	140	lapsen erityiset terveydenhoitokustannukset; ks. lapsen erityiset terveydenhoitomenot.....	190
hoitolisä; ks. kotihoidon tuki.....	30		
hoitolisä; ks. yksityisen hoidon tuki.....	31		
hoitopalkkio (1)	11		

Hakemiston numerot viittaavat termitietuenumeroihin.

lapsen erityiset terveydenhoitomenot	190	muu varallisuus	144
lapsen hoitotuki	52	muu velka	225
lapsen koulutuskustannukset; ks. lapsen koulutusmenot.....	187	muu vuokra	194
lapsen koulutusmenot	187	muun luollettavan perusmenot	148
lapsen menot	181	muun lainan hoitomenot	202
lapsen muu erityinen meno	191	muut asumismenot	166
lapsen osuus asumiskustannuksista; ks. lapsen osuus asumismenoista.....	184	muut menot	192
lapsen osuus asumismenoista	184	muut terveydenhoitomenot	180
lapsen perusmenot	182	muut tulot	111
lapsen päivähoitomenot	185	muuttokustannusten korvaus	82
lapsen vakuutusmaksu	189	määräaikainen työkyvyttömyyseläke	92
lapsen yleiset kustannukset; ks. lapsen perusmenot.....	182	nuoren kuntoutusraha; ks. kuntoutusraha.....	48
lapsen yleiset menot	182	omaishoidon tuki	11
lapseneläke	99	omaishoitajan palkkio	11
lapsikorotus	103	opintoetus	61
lapsilisä	26	opintolaina	215
lapsiperhe-etuus	23	opintolainan hoitomenot	201
lasten hoidon tuki	29	opintolainan valtiontakaus	65
lasten kotihoidon tuki	30	opintomenot	203
lasten yksityisen hoidon tuki	31	opintoraha	63
lastenhoidon tuki	29	opintososiaalinen luotto	217
leskeneläke	98	opintotuen asumislisä	64
liikkuvuusavustus (1)	81	opintotuki	62
liikkuvuusavustus (2)	82	opintotukietuus	61
lomaosakeosuus	126	osa-aikaeläke	90
luokittelematon meno	210	osake	138
luokittelematon tulo	120	osakehuoneisto	122
luontoisetu	5	osaomistusasunnon vähemmistöosuus	124
luopumiseläke; ks. luopumisetuus.....	96	osaomistusasunto-osuus	124
luopumisetuus	96	osasairauspäiväraha	42
luopumiskorvaus; ks. luopumisetuus.....	96	osatyökyvyttömyyseläke; ks. työkyvyttömyyseläke.	91
luopumistuki; ks. luopumisetuus.....	96	osinkotulo (1); ks. ansio-osinkotulo.....	13
luovutuspäiväraha	45	osinkotulo (2); ks. pääomaosinkotulo.....	17
luovutusvoitto	19	osittainen hoitoraha	33
lykätty vanhuuseläke; ks. vanhuuseläke (1).....	94	osittainen vanhempainraha	40
lämmitysmenot	155	ostotodistus; ks. koulumatkatuki.....	66
lääkekorvaus	107	osuus kuolinpesästä	142
lääkekustannus	175	palkka	2
lääkkeiden annosjakelupalkkio	176	palkkio	10
lääkäripalkkio	173	palvelusetelin omavastuuosuus	200
maa- ja metsätila	143	perhe-eläke	97
maahanmuuttajan kotoutumistuki; ks. kotoutumistuki.....	83	perhe-etuus	23
maatalouden ansiotulo; ks. yrittäjän ansiotulo.....	6	perhehoitajan palkkio	12
maatalousmaa	131	perintö; ks. luokittelematon tulo.....	120
maatila	143	perusosa; ks. aikuisen perusmenot.....	145
matka- ja yöpymiskustannusten korvaus	81	perusosa; ks. ansiopäiväraha.....	74
matka-avustus	77	peruspäiväraha	75
matkakorvaus (1)	109	perustuki; ks. vammaisetuus.....	51
matkakorvaus (2)	9	poliisin lupamaksu	204
matkakustannusten korvaus; ks. työmatkakorvaus.	9	poliklinikkamaksu	169
matkustamiskustannusten korvaus	9	puoliorvon eläke; ks. lapseneläke.....	99
metsä	130	puolison perusmenot	147
metsätaloustulo	20	päivähoitokulut; ks. lapsen päivähoitomenot.....	185
muu ansiotulo	14	päivähoitomaksu; ks. lapsen päivähoitomenot.....	185
muu etuus	110	päiväkirjurginen toimenpidemaksu	170
muu kiinteistöön liittyvä varallisuus	132	päiväraha (1)	34
muu kulkuneuvo	134	päiväraha (2)	8
muu käyttömaksu	161	päivärahaetuus	34
muu pääomatulo	21	pääomaosinkotulo	17
muu takaisinperintämaksu	207	pääomatulo	15
muu vakuutusmaksu	198	päätoimen palkka	3
		rahapalkka; ks. palkka.....	2
		rahasto-osuus (1)	139
		rahasto-osuus (2)	140
		rahoitusvastike	153

rakennus	129	ulkomaan kulukorvaus; ks. kulukorvaus (2).....	80
rintamalisä	101	ulosottomenot	205
ruokavaliokorvaus	55	ulosottovelka	224
sairaalan hoitopäivämaksu	171	vahingonkorvaus; ks. luokittelematon tulo.....	120
sairaanhoidon korvaus	106	vakuutuskorvaus	119
sairaanhoidokorvaus	106	valtioneuvokaus; ks. opintolainan valtioneuvokaus.....	65
sairaseläke	91	vammaisetuus	51
sairauseläke	91	vammaistuki (1)	51
sairauskulukorvaus; ks. sairaanhoidokorvaus.....	106	vammaistuki (2)	53
sairauspäiväraha	41	vangin käyttöraha	114
sairausvakuutuksen päiväraha	41	vangin toimintaraha	113
sairausvakuutuskorvaus	106	vanhempainetus	23
saunamaksu	159	vanhempainpäiväraha	35
sijoitusrahasto-osuus	139	vanhempainraha (1)	39
sijoitusvakuutuskertymä	136	vanhempainraha (2)	35
silmäläskustannus	177	vanhuuseläke (1)	94
siviilipalvelusmiehen päiväraha	70	vanhuuseläke (2)	87
sivutoimen palkka	4	vapaa-ajan asunto	125
sosiaalietuus; ks. etuus.....	22	vapaa-ajanasunto	125
sosiaalihuollon asiakasmaksu	199	varallisuus	121
sosiaalinen luotto	216	varat	121
sosiaaliturvaetus; ks. etuus.....	22	varhennettu vanhuuseläke; ks. vanhuuseläke (1).....	94
sotilasavustus	71	varhennettu äitiysraha; ks. äitiysraha.....	37
starttiraha	84	varusmiehen päiväraha	69
stipendi	115	varusmiespäiväraha; ks. varusmiehen päiväraha.....	69
sukupolvenvaihdoseläke; ks. luopumisetuus.....	96	veikkausvoitto; ks. luokittelematon tulo.....	120
säästöhenkivakuutuskertymä	136	velka	211
säästövakuutuskertymä	136	veronpalautus	118
takausvelka	219	verorästi	221
takuueläke	88	verovelka	221
talletus	135	vesimaksu	158
talouskaasumaksu	157	veteraanilisä	56
taloussähkömaksu	156	vuokra	150
tapaturmaeläke	93	vuokrarästi	222
tartuntatautietuus	44	vuokratulo	18
tartuntatautipäiväraha	43	vuokravelka	222
terapiamaksu	174	vuorottelukorvaus	85
terveydenhoidon matkakustannus	179	vuorotteluvapaa; ks. vuorottelukorvaus.....	85
terveydenhoitomenot	167	vuorotteluvapaakorvaus	85
terveydenhuoltomenot	167	välttämättömät elinkustannukset;	
terveyskeskuksen avohoidon maksu	168	ks. aikuisen perusmenot.....	145
terveyskeskusmaksu	168	yhtiövastike	151
toimeentulotuki	104	yksinhuoltajakorotus	27
toimintaraha	113	yksityisen hammas- ja sairaanhoidon korvaus ...	108
tontti	128	yksityisen hoidon tuki	31
työedellytys; ks. sairauspäiväraha.....	41	yksityisen sairaanhoidon korvaus; ks. yksityisen	
työeläke	89	hammas- ja sairaanhoidon korvaus.....	108
työkyvyttömyysedellytys; ks. sairauspäiväraha.....	41	yleinen asumistuki	60
työkyvyttömyyseläke	91	yleiset elinkustannukset;	
työllistymisraha	78	ks. aikuisen perusmenot.....	145
työmarkkinatuki	76	ylimääräinen rintamalisä	102
työmatkakorvaus	9	ysin tuki; ks. vammaisetuus.....	51
työmatkamenot	195	ylläpitokorvaus (1)	49
työmatkapäiväraha	8	ylläpitokorvaus (2)	80
työttömyyseläke	95	yrittäjän ansiotulo	6
työttömyysetuus	72	yrittäjänsä	218
työttömyyskorvaus	72	yrittäjänsä; ks. yrittäjän ansiotulo.....	6
työttömyyspäiväraha	73	yrittäjänsä	220
työttömyyspäivärahaetus;		äitiyssavustus	24
ks. työttömyyspäiväraha.....	73	äitiyspakkauus; ks. äitiyssavustus.....	24
työvälinemenot	196	äitiyspäiväraha	37
täysorvon eläke; ks. lapseneläke.....	99	äitiysraha	37